

Stichting
Bedrijfstakpensioenfonds
voor Vlees, Vleeswaren,
Gemaksvoeding en Pluimveevlees

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren,
Gemaksvoeding en Pluimveevlees
Postbus 4471, 6401 CZ HEERLEN
Telefoon: 088-1163072 / 73
www.vlep.nl

Ingeschreven in het Handelsregister van de
Kamer van Koophandel onder nummer 41150818.

Verslag over het boekjaar
1-1-2023 t/m 31-12-2023

Voorwoord

Geachte lezer,

Namens het bestuur van het pensioenfonds willen wij u graag informeren over de werkzaamheden, het beleid en de pensioenontwikkelingen van het fonds in het jaar 2023. Het bestuursverslag geeft u tevens inzicht in de financiële situatie van het fonds.

Belangrijke ontwikkelingen

Situatie in Oekraïne en Midden-Oosten

Sinds 24 februari 2022 woedt er een oorlog in Oekraïne die over de hele wereld impact heeft. Na de aanval vanuit Gaza op Israël op 7 oktober 2023 en de reactie van Israël daarop is de onrust in het hele Midden-Oosten weer toegenomen. In dit jaarverslag staan we stil bij de impact van de oorlogshandelingen op het fonds en de bij het fonds betrokken partijen.

Wet toekomst pensioenen (Wtp) in werking op 1 juli 2023

Na een jarenlange aanloop naar een nieuw pensioenstelsel is de wet aangenomen. Uitvoerders hebben tot 1 januari 2028 de tijd om de pensioenregelingen daarop aan te passen. Het wettelijke uitgangspunt dat bestaande pensioenrechten worden 'ingevoerd' maakt de transitie extra complex. In dit jaarverslag leest u hoe het fonds de transitie aanpakt en welke vorderingen inmiddels zijn gemaakt.

Demissionair kabinet Nederland en verkiezingen VS

Na de val van het kabinet Rutte IV op 7 juli 2023 zijn op 22 november 2023 Tweede Kamerverkiezingen gehouden. De verkiezingsuitslag wees naar een kabinet tussen PVV, VVD, NSC en BBB. Na een lange informatiefase hebben de genoemde partijen een coalitieakkoord op hoofdlijnen gepresenteerd op 29 mei 2024. Van belang voor pensioenen is het feit dat PVV, NSC en BBB al enige tijd in meer of mindere mate kritiek hebben op het nieuwe pensioenstelsel en daarin wijziging willen aanbrengen. In het coalitieakkoord is de kwestie open gelaten.

Van groot mondiaal belang zijn de presidentsverkiezingen in de Verenigde Staten in november 2024. Daarin zullen de zittende president Biden en de uitdager Trump het tegen elkaar opnemen. De wereld kijkt met spanning naar de mogelijke winst van Trump, waarvan negatieve gevolgen voor de stabiliteit in de wereld worden verwacht.

Toeslag per 1 januari 2024 ¹⁾

Het bestuur heeft in december 2023 besloten om de pensioenen van (gewezen) deelnemers en gepensioneerden per 1 januari 2024 met 3,5% te verhogen. Dit is de tweede verhoging op rij (verhoging per 1 januari 2023: 3%) van de pensioenen.

De toeslag kon worden verleend omdat de financiële positie in 2023 is verbeterd én omdat de voorwaarden voor het verlenen van toeslagen zijn versoepeld tussen 1 juli 2023 en 31 december 2023. Het fonds voldeed per eind november 2023 aan de versoepelde voorwaarden.

¹⁾ De toeslag per 1 januari 2024 is reeds verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2023.

Verbetering financiële positie

Eind 2022 bedroeg de actuele dekkingsgraad van het fonds 110,5%. Per einde 2023 is de financiële positie verbeterd tot een actuele dekkingsgraad van 110,9%. Daarmee lag de actuele dekkingsgraad ruim boven de minimaal vereiste dekkingsgraad van 104,5%. Zonder de verleende toeslag per 1 januari 2024 zou de dekkingsgraad hoger geweest zijn. De beleidsdekkingsgraad (gemiddelde dekkingsgraad over voorgaande twaalf maanden) bedroeg eind 2023 116,1% (106,7% eind 2022).

Ten tijde van het schrijven van dit jaarverslag is de financiële positie van het pensioenfonds verder verbeterd. De actuele dekkingsgraad per eind mei 2023 bedraagt 117,1%. Een stijging van de rente en opgeveerde aandelenmarkten zijn de oorzaak van de hogere dekkingsgraad. De huidige dekkingsgraad maakt de kans op kortingen een stuk kleiner dan voorgaande jaren.

Wij vertrouwen erop dat de informatie in het verslag u een goed beeld geeft van het fonds. Mocht u desondanks nog vragen hebben, dan kunt u deze richten aan het bestuur per adres Pompmolenlaan 10c, 3447 GK te Woerden.

Tot slot bedanken wij iedereen die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van het fonds, in het bijzonder het na een lange periode van verbondenheid aan het fonds afgetreden bestuurslid de heer P. Dobbelaar.

Met vriendelijke groet,
namens het bestuur,

J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

I.M. van Eekelen
Werknemersvoorzitter

Woerden, 25 juni 2024

Inhoud

	Pagina
Voorwoord	3
Meerjarenoverzicht	7
1 Bestuursverslag - Het fonds	
Leeswijzer	9
1.1. Inleiding	9
1.2. Over het fonds	9
1.3. Het bestuur	13
1.4. Sleutelfuncties	17
1.5. Het intern toezicht	17
1.6. Uitbesteding	18
2 Bestuursverslag - Ontwikkelingen	
2.1. Geopolitieke onrust	21
2.2. Ontwikkelingen financiële positie	22
2.3. Nieuw pensioenstelsel	24
2.4. Herstelplan	25
2.5. Wet- en regelgeving	25
2.6. Goed pensioenfondsbestuur	26
2.7. Communicatie	33
2.8. Toezichthouder AFM, AP en DNB	35
3 Bestuursverslag - Financieel beleid	
3.1. Inleiding	37
3.2. Financieel toetsingskader	37
3.3. Premie	39
3.4. Toeslag	41
3.5. Totale kosten uitvoering pensioen- en vermogensbeheer	43
3.6. Kosten uitvoering pensioenbeheer	44
3.7. Actuariële paragraaf	47
3.8. Beleggingen	50
3.9. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)	55
3.10. Kosten vermogensbeheer	62
3.12. Toekomstparagraaf	78

4 Bestuursverslag - Uitvoering van de pensioenregeling

4.1. Inleiding	79
4.2. De pensioenregeling	79
4.3. Wijzigingen statuten en reglementen	80

5 Verslag van de raad van toezicht

5.1. Inleiding	83
5.2. Wet toekomst pensioenen (Wtp)	83
5.3. Aanbevelingen van de RvT	83
5.4. Indexatie en Premies	84
5.5. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)	84
5.6. Risicobeheersing en Compliance	84
5.7. Focusthema's 2023	84
5.8. Functioneren van de Raad van Toezicht in 2023	84
5.9. Vooruitblik Intern Toezicht 2024	85
5.10. Conclusie	85
5.11. Reactie bestuur op verslag RvT	85

6 Verslag van het verantwoordingsorgaan

6.1. Het verantwoordingsorgaan in 2023	87
6.2. Terugblik op 2023	87
6.3. Bevindingen, oordeel en aanbevelingen	89
6.4. Reactie bestuur op verslag VO	90

7 Jaarrekening

7.1 Balans per 31 december	92
7.2 Staat van baten en lasten	94
7.3 Kasstroomoverzicht	96
7.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling	97
7.5 Toelichting op de balans per 31 december	106
7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten	114
7.7 Risicoparagraaf	119

8 Overige gegevens

8.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten	127
8.2 Actuariële verklaring	128
8.3 Controleverklaring van de onafhankelijke accountant	130

Bijlagen

Verzekerdenbestand	141
Begrippenlijst	142
Annex 8	144

Meerjarenoverzicht

	2023	2022	2021	2020	2019
Aantallen					
Actieve deelnemers (inclusief arbeidsongeschikten)	27.802	27.670	26.845	27.571	26.955
Gewezen deelnemers	84.061	80.437	75.849	80.165	77.464
Pensioengerechtigden	16.343	15.756	15.109	14.351	13.526
Totaal	128.206	123.863	117.803	122.087	117.945
Totaal aangesloten ondernemingen	1.309	1.321	1.342	1.315	1.318
Financiële gegevens (in duizenden euro)					
Toeslagen					
Indexatie actieven	3,50%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Indexatie inactieven	3,50%	3,00%	0,00%	0,00%	0,00%
Beleggingen voor risico pensioenfonds					
Belegd vermogen ¹⁾	3.474.285	3.052.888	3.884.496	3.715.319	3.301.515
Beleggingsopbrengsten	319.992	-923.726	109.727	325.531	468.807
Beleggingsrendement	10,10%	-23,72%	2,83%	9,93%	18,26%
Benchmarkrendement	10,90%	-23,30%	2,30%	9,81%	17,79%
Z-score	-0,67	-0,31	0,48	0,15	0,43
Reserves					
Kapitaal en beleidsreserve	346.614	291.711	-1.482	-411.942	-254.411
Technische voorzieningen					
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds	3.177.833 ²⁾	2.810.769 ³⁾	3.929.430	4.165.474	3.384.400

1) Inclusief vorderingen en schulden uit hoofde van beleggingen en saldi bij depotbanken.

2) De toeslagverlening per 1 januari 2024 is verwerkt in de technische voorziening per 31 december 2023.

3) De toeslagverlening per 1 januari 2023 is verwerkt in de technische voorziening per 31 december 2022.

	2023	2022	2021	2020	2019
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers					
Feitelijke premies (exclusief VPL)	174.305	159.032	155.433	113.889	116.548
Feitelijke premies Gemaksvoeding	24,99%	23,99%	22,99%	22,99%	22,99%
Feitelijke premies Versvlees	27,08%	27,08%	27,08%	27,08%	27,08%
Feitelijke premies Pluimvee	26,30%	25,30%	24,30%	24,30%	24,30%
Feitelijke premies Vleeswaren	26,00%	25,45%	24,45%	24,45%	24,45%
Kostendeekkende premie (exclusief VPL)	156.037	198.844	212.869	188.687	164.443
Gedempte premie (exclusief VPL)	172.268	148.765	147.680	104.336	107.259
Pensioenuitkeringen	56.404	52.061	48.823	46.266	40.730
Dekkingsgraad					
Beleidsdekkingsgraad	116,1%	106,7%	96,2%	85,1%	91,5%
Aanwezige dekkingsgraad	110,9%	110,4%	100,0%	90,1%	92,5%
Reële dekkingsgraad	84,4%	79,9%	77,3%	69,2%	73,0%
Minimaal vereiste dekkingsgraad	104,5%	104,4%	104,3%	104,4%	104,4%
Vereiste dekkingsgraad	118,4%	120,2%	116,6%	116,3%	117,0%
Gemiddelde rekenrente	2,27%	2,47%	0,60%	0,27%	0,82%
Kostenratio's					
Totale pensioenuitvoerings- en administratiekosten	6.323	5.580	5.665	6.099	5.131
Pensioenuitvoeringskosten per deelnemer (in euro)	143	128	135	145	127
Kosten vermogensbeheer	8.214	10.549	10.556	9.876	10.016
Transactiekosten	1.974	3.833	2.922	2.209	1.915
Totale kosten vermogensbeheer	10.188	14.382	13.478	12.085	11.931
Kosten vermogensbeheer in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,26%	0,30%	0,28%	0,28%	0,31%
Transactiekosten in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,06%	0,11%	0,08%	0,06%	0,06%
Totale kosten vermogensbeheer in percentage van het gemiddeld belegd vermogen	0,32%	0,41%	0,36%	0,34%	0,37%

1 Bestuursverslag - Het fonds

Leeswijzer

Dit jaarverslag is als volgt opgebouwd. Na het voorwoord is het meerjarenoverzicht opgenomen met de financiële gegevens. Vervolgens wordt in hoofdstuk 1 stilgestaan bij het fonds, het bestuur, het intern toezicht, de geschillencommissie en de uitbesteding door het fonds.

In hoofdstuk 2 wordt aandacht besteed aan de ontwikkelingen op het gebied van de financiële positie, het herstelplan, wet- en regelgeving, goed pensioenfondsbestuur, communicatie en extern toezicht. Het financiële beleid van het fonds komt in hoofdstuk 3 uitgebreid aan bod. Hoofdstuk 4 bevat een omschrijving van de uitvoering van de pensioenregeling, waaronder ook een toelichting op de wijzigingen die hebben plaatsgevonden in 2023.

Het voorwoord, meerjarenoverzicht en de hoofdstukken 1 tot en met 4 vormen samen het bestuursverslag. Na het bestuursverslag doet de raad van toezicht in hoofdstuk 5 verslag over het boekjaar 2023. In hoofdstuk 6 is het woord aan het verantwoordingsorgaan van het fonds.

De jaarrekening is opgenomen in hoofdstuk 7. Hoofdstuk 8 bevat de overige gegevens waaronder de verklaring van de certificerend actuaire en de controleverklaring van de accountant.

In de bijlagen zijn het verzekerdenbestand, de begrippenlijst en de periodieke duurzaamheidsrapportage over de ecologische en sociale kenmerken van de pensioenregeling opgenomen.

1.1. Inleiding

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees (pensioenfonds VLEP) heeft verschillende organen, zoals het bestuur, diverse commissies, het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht. Daarnaast is een aantal externe partijen intensief bij het fonds betrokken. In dit hoofdstuk stelt het fonds de bestuursorganen en externe partijen voor. Allereerst volgen de doelstelling en een aantal algemene gegevens van het fonds.

1.2. Over het fonds

1.2.1. Naam en vestigingsplaats

Stichting Bedrijfspensioenfonds voor de Vleeswarenindustrie werd in 1956 opgericht op initiatief van een vertegenwoordiging uit de bedrijfstak en is statutair gevestigd te 's-Gravenhage. De Gemaksvoedingindustrie, de Versvlees- en vleesbewerkende Industrie en de Pluimveeverwerkende Industrie hebben zich respectievelijk op 1 januari 1982, 1 januari 1999 en 1 januari 2002 bij het fonds aangesloten.

Het fonds is ingeschreven bij de Kamer van Koophandel in Utrecht onder nummer 41150818. De laatste statutenwijziging vond plaats op 30 april 2024. Het fonds is aangesloten bij de Pensioenfederatie, de belangenorganisatie voor pensioenfondsen.

1.2.2. Missie, visie en strategie

De missie en visie van het fonds zijn in 2023 gewijzigd. Hoewel de reden van bestaan van Pensioenfonds VLEP niet verandert, heeft het fonds gezien alle ontwikkelingen, zoals de Wet toekomst pensioenen en de aanscherping door de wetgever van de zorgplicht van het fonds, zijn missie, visie en strategie opnieuw willen beoordelen.

Missie

Samen zorgen voor pensioen voor nu of later voor onze deelnemers in de sector.

Visie

- ◆ VLEP heeft de overtuiging dat ons pensioenfonds gestoeld op solidariteit en collectiviteit de beste manier is om voor haar deelnemers pensioen op te bouwen. We delen risico's die een individu niet wil en kan dragen. Beleggen doen we samen, omdat dat een beter rendement oplevert en de kosten lager zijn.
- ◆ VLEP anticipeert adequaat op lange termijn ontwikkelingen die van invloed kunnen zijn op het fonds en de deelnemers.
- ◆ VLEP ziet meerwaarde in het behalen van rendementen die maatschappelijk verantwoord zijn. Wij beleggen op een maatschappelijk verantwoorde en zorgvuldige wijze tegen zo laag mogelijke kosten en aanvaardbare risico's. Dit sluit aan bij de keuzes die werkgevers in de sector maken en het beleid dat zij zelf op dit terrein voeren, als producenten van waardevolle voedingsmiddelen.
- ◆ VLEP wil werkgevers en deelnemers zoveel mogelijk ontzorgen door in te spelen op hun behoeften en de uitvoering zo soepel mogelijk te laten verlopen. Daarbij streven wij naar duidelijke en begrijpelijke communicatie en bewustwording. Deze houding past bij de branche en de mensen die in de sector werken.

Strategie

Om deze missie te bereiken is de strategie van VLEP:

- ◆ de risico's die in de regeling aanwezig zijn, op een evenwichtige wijze afwegen over alle belanghebbenden;
- ◆ het betaalbaar houden van de pensioenregeling;
- ◆ het behalen van een passend rendement om in eerste instantie de nominale verplichtingen te kunnen nakomen en in tweede instantie om een toeslag te kunnen verlenen;
- ◆ het optimaliseren van de dienstverlening aan werkgevers en deelnemers in de bedrijfstakken;
- ◆ een heldere communicatie over de pensioenregeling, op een transparante, persoonlijke en herkenbare wijze.

In dit bestuursverslag leest u wat het fonds in 2023 heeft gedaan om zijn missie te vervullen.

1.2.3. Samenwerkende organisaties

Het bestuur benoemt op voordracht van de hieronder genoemde organisaties een lid van het bestuur en/ of het verantwoordingsorgaan.

De werkgeversverenigingen die partij zijn bij de cao's van respectievelijk de Vleeswarenindustrie, de Gemaksvoedingindustrie, de Versvlees- en vleesbewerkende industrie en de Pluimveeverwerkende industrie zijn:

1. De Vereniging voor de Nederlandse Vleeswarenindustrie, te Zoetermeer (VNV);
Louis Braillelaan 80
2719 EK Zoetermeer
telefoonnummer: (079) 363 49 20
website: www.vleeswarenindustrie.nl
2. De Algemene Kokswaren- en Snackproducenten Vereniging, te Zoetermeer (AKSV);
Louis Braillelaan 80
2719 EK Zoetermeer
telefoonnummer: (079) 363 49 19
website: www.aksv.nl
3. De Centrale Organisatie voor de Vleessector, te Zoetermeer (COV);
Postbus 61
2700 AB Zoetermeer
telefoonnummer: (079) 363 49 00
website: www.cov.nl
4. Vereniging van de Nederlandse Pluimveeverwerkende Industrie, te Veenendaal (Nepluvi);
Vendelier 57D
3905 PC Veenendaal
telefoonnummer: (030) 635 52 52
website: www.nepluvi.nl

De werknemersverenigingen die partij zijn bij de cao's van de Vleeswarenindustrie, de Gemaksvoedingindustrie, de Versvlees- en vleesbewerkende industrie en de Pluimveeverwerkende Industrie zijn:

1. FNV, te Utrecht;
Postbus 9208
3506 GE Utrecht
telefoonnummer: (088) 368 03 68
website: www.fnv.nl
2. CNV Vakmensen, te Utrecht;
Postbus 2525
3500 GM Utrecht
telefoonnummer: (030) 751 10 07
website: www.cnvvakmensen.nl

1.2.4. Externe partijen

Het fonds werkt samen met de volgende externe partijen:

Bestuursondersteuning

Actor bureau voor sectoradvies

Uitvoeringsorganisatie Pensioenbeheer

AZL N.V.

Vermogensbeheer

Columbia Threadneedle Netherlands B.V. (per 1-7-2022 door overname BMO Asset Management Netherlands B.V.) (Fiduciair beheerder)
Northern Trust (Custodian)

Adviserend actuaris

AZL N.V., mevrouw I.A.J. Smeets AAG

Externe adviseur

Sprenkels, mevrouw L. Thissen AAG RBA RMFI

Adviseur vermogensbeheer

Sprenkels, de heer M. Euverman AAG CFA

Adviseur risicomanagement

Mevrouw R. Kuik (vanaf 1 november 2023)

Adviseur internal audit

De heer E. Mulders, Mazars

Certificerend actuaris

Aon, de heer J.A.M. Dankers AAG; met ingang van 1 oktober 2023: de heer Ir. P.M. Wouda AAG.

Externe accountant

KPMG Accountants N.V., de heer A.R.B. de Bruin RA

Compliance officer, tevens privacy officer

Actor bureau voor sectoradvies, mevrouw K.M. Westerhoff

Naast voornoemde genoemde partijen maakt het fonds op opdrachtbasis gebruik van diensten en producten van derde partijen indien daar aanleiding toe is.

1.3. Het bestuur

1.3.1. Samenstelling

Het bestuur van VLEP is paritair samengesteld conform de mogelijkheden van de Wet versterking bestuur pensioenfondsen. Tijdens een evaluatie van het bestuursmodel in 2021 heeft het bestuur besloten het model in ieder geval tot de Wtp-transitie niet te wijzigen; daarna volgt een nieuwe evaluatie. Het bestuur bestaat uit tien bestuursleden van wie vijf van werkgeverszijde, drie van werknemerszijde en twee namens pensioengerechtigden.

De bestuurssamenstelling is in 2023 gewijzigd. Per 1 januari 2023 is de heer Kremer afgetreden en mevrouw Mariano toegetreden. Per 1 januari 2024 is de heer Dobbelaar afgetreden en de heer Van Dijk toegetreden. In 2023 was de heer Van Dijk aspirant-bestuurslid. Het bestuur heeft tot zijn voorgenomen benoeming tot bestuurslid, tevens beoogd sleutelfunctiehouder Internal Audit, namens de werkgevers besloten voor een termijn van zes jaar met ingang van 1 januari 2024; DNB heeft op 21 mei 2024 de benoeming goedgekeurd.

Het paritaire bestuur is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden werkgevers	Geboortejaar	Benoemd tot	Organisatie
De heer M. van Dijk (toehoorder)	1972	1 januari 2030	COV
De heer P.J.M. Dobbelaar	1959	1 januari 2024	COV
De heer R.P. van der Kruijk	1966	1 januari 2028	VNV
De heer J.R. Schepen	1964	1 januari 2026	VNV
De heer J.G. Sieraad	1960	1 januari 2029	Nepluvi
De heer G.J. Wichems	1951	1 januari 2025	COV

Leden werknemers	Geboortejaar	Benoemd tot	Organisatie
Mevrouw I.M. van Eekelen	1975	1 januari 2026	FNV
Mevrouw S.A. Mariano	1991	1 januari 2029	FNV
De heer M. Pet	1982	1 januari 2024	CNV Vakmensen

Leden pensioengerechtigden	Geboortejaar	Benoemd tot	Organisatie
De heer Muusers	1957	1 januari 2029	FNV
De heer R.K. van der Ploeg	1967	1 januari 2029	FNV

1.3.2. Vergaderdata, studiedagen en overige bijeenkomsten

Het bestuur heeft in 2023 acht keer vergaderd. De vergaderingen vonden respectievelijk plaats op 26 januari, 23 maart, 15 juni, 22 juni, 3 oktober, 31 oktober, 23 november en 14 december. Ook heeft het bestuur zes keer één of meerdere dagdelen aan opleiding besteed, al dan niet gecombineerd met vergaderingen over Wtp-onderwerpen. Op 28 september heeft het bestuur tevens de jaarlijkse zelfevaluatie uitgevoerd.

1.3.3. Voorzittersoverleg

Het voorzittersoverleg van het fonds bestaat uit de werkgeversvoorzitter van het bestuur, de heer Schepen en de werknemersvoorzitter, mevrouw Van Eekelen. Het voorzittersoverleg vindt minimaal vier keer per jaar plaats of zoveel vaker als nodig is.

Het voorzittersoverleg is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

Mevrouw I.M. van Eekelen

De heer J.R. Schepen

In 2023 heeft het voorzittersoverleg plaatsgevonden op 12 januari, 9 maart, 12 april, 5 juni, 5 juli, 14 september, 9 oktober en 6 december. Daarnaast hebben de voorzitters op 9 maart, 14 september en 9 november overleg gevoerd met de raad van toezicht en op 9 mei met het verantwoordingsorgaan en de raad van toezicht gezamenlijk.

1.3.4. Bestuurlijke commissies

Om een beheerste, integere bedrijfsvoering en robuuste governance te borgen, heeft het fonds een aantal bestuurlijke commissies ingesteld. Deze commissies doen voorbereidend werk in kwesties waarover het bestuur een besluit moet nemen. Zij kunnen in de voorbereidingsfase dieper ingaan op de achtergronden en consequenties van te nemen beleidsbeslissingen. Tevens kan voor verdere uitvoering van besluiten een specifiek mandaat aan de commissies worden verleend. De leden van de bestuurlijke commissies kunnen zich laten bijstaan door externe deskundigen.

De commissies bestaan uit minimaal drie bestuursleden. De commissies zijn samengesteld op basis van de kennis en ervaring van de betreffende bestuursleden. Een paritaire invulling van de commissie wordt nagestreefd, maar is geen voorwaarde.

In 2023 waren de volgende bestuurlijke commissies werkzaam:

Beleggingscommissie

De beleggingscommissie ziet toe op en adviseert het bestuur over het beleggingsbeleid en de uitbesteding daarvan. De beleggingscommissie bestaat uit drie leden van het bestuur.

De heer Muusers was gedurende het boekjaar de voorzitter van de beleggingscommissie.

Deze commissie vergadert minimaal vier keer per jaar. In 2023 is de beleggingscommissie achtmaal bijeengekomen voor reguliere vergaderingen, te weten op 19 januari, 7 maart, 25 april, 24 mei, 29 juni, 7 september, 27 september en 7 november. Op 7 november heeft de beleggingscommissie het concept beleggingsplan 2024 aan het bestuur gepresenteerd in de bestuursvergadering. De commissie kwam ook negen keer bijeen, onder meer voor overleg met uitbestedingspartners, in het kader van de voorbereiding van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

De heer M. Euverman (Sprenkels) is aangesteld als onafhankelijk adviseur van de beleggingscommissie. De beleggingscommissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

De heer D.H.M. Muusers (voorzitter)

De heer J.R. Schepen

Mevrouw S.A. Mariano

Risicomanagementcommissie

De risicomanagementcommissie vervult de tweedelijns rol in het integrale risicomanagement van het fonds. De voorzitter van de commissie is ook de sleutelfunctiehouder van de risicomanagementfunctie. Tevens adviseert de commissie het bestuur inzake (de kaders rondom) integraal risicomanagement. Verder behoren tot de taak van de commissie alle andere adviserende taken die haar door het bestuur worden opgedragen.

De risicomanagementcommissie vergadert ten minste viermaal per jaar. In 2023 is de risicomanagementcommissie bijeengekomen op 19 januari, 16 maart, 3 april, 16 mei, 8 juni, 21 september, en 16 november. De heer Sieraad fungeerde in het jaar 2023 als voorzitter van de risicomanagementcommissie.

Mevrouw E. Beets LLM (First Pensions) is per 1 januari 2023 aangesteld als onafhankelijk adviseur van de risicomanagementcommissie. Met ingang van 1 november 2023 is deze rol overgenomen door mevrouw R. Kuik. De risicomanagementcommissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

De heer M. Pet

De heer J.G. Sieraad (voorzitter)

De heer G.J. Wichems

Financiële commissie

De financiële commissie adviseert het bestuur inzake het opstellen van de begroting en monitoring van de kosten en de incassowerkzaamheden. Tevens is de financiële commissie betrokken bij het jaarwerkproces.

De financiële commissie vergadert jaarlijks minimaal viermaal. In 2023 is de financiële commissie bijeengekomen op 14 maart, 30 mei, 12 september en 2 november.

De heer Sieraad was in 2023 voorzitter van de financiële commissie.

De financiële commissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

De heer M. Pet
De heer J.G. Sieraad (voorzitter)
De heer M. van Dijk (toehoorder)

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie houdt zich bezig met de voorbereiding van de besluitvorming van het bestuur over het communicatiebeleid en de inzet van communicatiemiddelen. De communicatiecommissie bestaat uit drie leden van het bestuur. De communicatiecommissie vergadert op de momenten dat dit nodig wordt geacht, maar tenminste vier keer per jaar.

In 2023 is de communicatiecommissie bijeengekomen op 9 februari, 5 juni, 11 juli, 26 september en 7 november.

In 2023 was mevrouw Van Eekelen de voorzitter van de communicatiecommissie. De communicatiecommissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

Mevrouw I.M. van Eekelen (voorzitter)
De heer R.P. van der Kruijk
De heer R.K. van der Ploeg

Handhavingscommissie

De handhavingscommissie houdt zich bezig met de handhavingsactiviteiten die de verplichtstelling van het fonds met zich meebrengt. Het gaat daarbij onder andere om beoordeling van dossiers (zoals werkingssfeerzaken en vrijstellingen) en rapportages van de pensioenadministrateur. De handhavingscommissie bestaat uit vier leden van het bestuur. De handhavingscommissie vergadert tenminste vier keer per jaar.

In 2023 heeft de handhavingscommissie vergaderd op 31 januari, 7 maart, 6 juni, 16 oktober en 16 november.

In 2023 was de heer Schepen de voorzitter van de handhavingscommissie.

De handhavingscommissie is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

Mevrouw I.M. van Eekelen
De heer R.P. van der Kruijk
De heer J.R. Schepen (voorzitter)
De heer P.J.M. Dobbelaar (toehoorder)

1.4. Sleutelfuncties

1.4.1. Actuariële-, risicobeheer- en interne audit-sleutelfunctie

De IORP II richtlijn schrijft onder andere voor dat pensioenfondsen moeten beschikken over drie sleutelfuncties, te weten de actuariële functie, de risicobeheerfunctie en de interne auditfunctie. Het bestuur heeft de certificerend actuaaris, de heer J.A.M. Dankers AAG (Aon), benoemd tot houder van de actuariële sleutelfunctie. Per 1 oktober 2023 is hij opgevolgd door de heer Ir. P.M. Wouda AAG. Het bestuur heeft de overige sleutelfuncties belegd binnen het bestuur. In 2023 was de heer P.J.M. Dobbelaar sleutelfunctiehouder internal audit. De heer M. van Dijk is vanaf zijn benoeming in 2024 sleutelfunctiehouder interne audit. De heer J.G. Sieraad is houder van de sleutelfunctie risicobeheer.

De sleutelfunctiehouders rapporteren periodiek over hun werkzaamheden en bevindingen. In 2023 is de samenstelling van de raad gewijzigd. In het derde kwartaal is mevrouw Van der Werf opgevolgd door mevrouw Eikenboom. De heer Vijver is met ingang van het vierde kwartaal doorgeschoven naar de voorzitterspositie.

1.5. Het intern toezicht

1.5.1. Raad van toezicht

De raad van toezicht heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan. Het interne toezicht betreft de naleving door het fonds van normen in de Code Pensioenfondsen in zijn toezicht. De raad van toezicht doet in hoofdstuk 5 verslag van zijn bevindingen. In 2023 is de samenstelling van de raad gewijzigd. In het derde kwartaal is mevrouw Van der Werf opgevolgd door mevrouw Eikenboom. De heer Vijver is met ingang van het vierde kwartaal doorgeschoven naar de voorzitterspositie.

De raad van toezicht is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden

De heer M.P. Vijver (voorzitter)
Mevrouw A.E. Eikenboom
De heer H.P. Zevenhuizen

1.5.2. Verantwoordingsorgaan

Het bestuur legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan over het beleid en de wijze waarop het beleid is uitgevoerd. Ook de raad van toezicht legt verantwoording af aan het verantwoordingsorgaan. Daarnaast heeft het verantwoordingsorgaan de bevoegdheid om een oordeel te geven over het handelen van het bestuur, over het door het bestuur uitgevoerde beleid en over beleidskeuzes voor de toekomst. Het verantwoordingsorgaan baseert zijn oordeel op het bestuursverslag van het fonds, de jaarrekening, de bevindingen van de raad van toezicht en overige informatie.

Leden van het verantwoordingsorgaan worden benoemd door FNV, CNV Vakmensen en de werkgeversverenigingen. Binnen deze organisaties worden verkiezingen gehouden indien er meerdere geschikte kandidaten zijn.

Adviesrecht

Het bestuur stelt het verantwoordingsorgaan in de gelegenheid advies uit te brengen over elk voorgenomen besluit over:

- a. het beleid inzake beloningen;
- b. de vorm en inrichting van het intern toezicht;
- c. de profielschets voor leden van de raad van toezicht;
- d. het vaststellen en wijzigen van een interne klachten- en geschillenprocedure;
- e. het vaststellen en wijzigen van het communicatie- en voorlichtingsbeleid;
- f. het wijzigen van het reglement van het verantwoordingsorgaan;
- g. het vaststellen en wijzigen van het toeslagbeleid, dan wel het verlenen van toeslagen;
- h. vermindering van de verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten;
- i. gehele of gedeeltelijke overdracht van de verplichtingen van het fonds of de overname van verplichtingen door het fonds;
- j. liquidatie, fusie of splitsing van het fonds;
- k. het sluiten, wijzigen of beëindigen van een uitvoeringsovereenkomst;
- l. de samenstelling van de feitelijke premie en de hoogte van de premiecomponenten; en
- m. het omzetten van het pensioenfonds in een andere rechtsvorm, bedoeld in artikel 18 van Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek.

Het verantwoordingsorgaan is op 31 december 2023 als volgt samengesteld:

Leden	Namens	Benoemd tot	Organisatie
De heer G.W.P. Biemans	werkgevers	1 juli 2026	COV
De heer H.S.M.S. Heugen	werknemers	1 juli 2026	FNV
De heer J.A. van Heugten	pensioengerechtigden	1 juli 2026	FNV
De heer O.A.H. Mars	werknemers	1 juli 2024	FNV
De heer M. van den Nieuwenhuijsen	werknemers	1 juli 2024	FNV
De heer G.J. ter Schuur	werknemers	1 juli 2026	CNV Vakmensen
De heer S. Simion	werknemers	1 juli 2026	FNV
De heer P. van den Tillaart	pensioengerechtigden	1 juli 2024	CNV Vakmensen
De heer J.H.W. Wolters	werknemers	1 juli 2024	FNV

De heer Ter Schuur was in 2023 voorzitter van het verantwoordingsorgaan. De heer Biemans fungeerde in 2023 als plaatsvervangend voorzitter.

Voor het verslag van het verantwoordingsorgaan verwijzen wij u naar hoofdstuk 6 van dit Bestuursverslag.

1.6. Uitbesteding

Het bestuur heeft de uitvoering van het pensioenbeheer in 2023 uitbesteed aan AZL N.V. (hierna: AZL). Nadere afspraken over de kwaliteit van de dienstverlening zijn vastgelegd in een servicelevel agreement (SLA).

De bestuursondersteuning, inclusief communicatieadvies en de compliance officer, van het fonds is uitbesteed aan Actor Bureau voor sectoradvies (hierna: Actor).

Het fonds heeft Columbia Threadneedle Netherlands B.V. (hierna: Columbia Threadneedle Investments) aangesteld als integraal vermogensbeheerder en Northern Trust als custodian en tevens beleggingsadministrateur van het fonds. Het fonds heeft

deze bedrijven gemandateerd voor de hieraan verbonden werkzaamheden. Columbia Threadneedle Investments verzorgt het integraal beheer van de beleggingen en de afstemming daarvan ten opzichte van de verplichtingen, binnen de door het fonds vastgestelde kaders. Daarbij maakt Columbia Threadneedle Investments voor specifieke portefeuilleonderdelen gebruik van externe vermogensbeheerders. Columbia Threadneedle Investments draagt zorg voor integraal inzicht in (beleggings)risico's, de voorbereiding van de managersselectie en monitoring van de door het fonds aangestelde managers.

Northern Trust draagt onder meer zorg voor de bewaring en de consolidatie van alle portefeuilleonderdelen ten behoeve van de door de toezichthouder gewenste rapportages.

Het fonds vergewist zich van de beheersing van operationele processen bij uitbestedingspartners, onder andere door middel van ISAE3000/ISAE3402 statements of vergelijkbare documenten. Het dagelijks bestuur ziet toe op de uitbesteding van de uitvoering van het pensioenbeheer aan AZL en de bestuursondersteuning aan Actor. De beleggingscommissie ziet toe op de uitbesteding aan Columbia Threadneedle Investments en Northern Trust.

2 Bestuursverslag - Ontwikkelingen

Naast de reguliere beleidscyclus stonden voor het bestuur in 2023 onder meer de volgende belangrijke onderwerpen op de agenda:

- ◆ Geopolitieke onrust;
- ◆ De gevolgen van de economische omstandigheden voor het herstelplan en de indexatie;
- ◆ De afdekking van het renterisico;
- ◆ De Wtp-transitie in al haar facetten;
- ◆ De update van het ESG-beleid;
- ◆ Het beleggingsplan 2024;
- ◆ Informatiebeveiliging en Business Continuity Management;
- ◆ Het klachtenbeleid.

In de volgende paragrafen en hoofdstukken volgt hierop een toelichting.

2.1. Geopolitieke onrust

De geopolitieke instabiliteit, onder andere door de oorlog in Oekraïne en het geweld in Israël en de Gazastrook, heeft in 2023 niet geleid tot een energie- of voedselcrisis zoals in 2022. Maar de onzekerheid blijft groot.

Invasie Oekraïne door Rusland

De oorlog die volgde op de inval door Rusland van Oekraïne begin 2022 is op het moment van schrijven van dit jaarverslag nog gaande. De oorlog heeft nog altijd belangrijke economische en financiële gevolgen. De gevolgen van de oorlogssituatie hebben de inflatie aangejaagd. Ook drukt de financiële en militaire steun aan Oekraïne op de begrotingen van de betrokken landen. Voor aanvang van de oorlog had het pensioenfonds beperkte beleggingsbelangen in Rusland (minder dan een half procent) en deze zijn voorzover mogelijk verkocht.

Het fonds leeft de aan Rusland en Belarus opgelegde sancties na. Er worden door het fonds geen pensioenbetalingen gedaan naar Rusland. De uitbestedingspartijen monitoren de sanctielijsten en dragen zorg voor de naleving (zie paragraaf 2.9).

Op basis van de ontwikkelingen sinds het begin van de oorlog en de doorlopende analyse van de situatie beschouwt het bestuur de directe impact, inclusief mogelijke niet-naleving van sanctieregelgeving, op het pensioenfonds als zeer beperkt. De indirecte impact in de vorm van oplopende inflatie- en renteniveaus is daarentegen wel duidelijk merkbaar. Zie hoofdstuk 3.8 voor meer informatie hierover.

Situatie Israël-Palestina

Sinds 7 oktober 2023 wordt in en rondom Gaza soms gevochten tussen Hamas en het Israëlische leger. Na de grootschalige raket- en drone-aanval van Iran op Israël van 14 april 2024 is de veiligheidssituatie in de hele regio onzeker. Er is kans op verdere escalatie van het conflict in het hele Midden-Oosten met als gevolg instabiele energieprijzen (olie). Zie hoofdstuk 3.8 voor meer informatie hierover.

2.2. Ontwikkelingen financiële positie

De dekkingsgraad is de maat van de verhouding tussen de bezittingen en de verplichtingen van het pensioenfonds. Per eind 2022 voldeed het fonds met een beleidsdekkingsgraad van 106,7% weer aan het minimaal vereiste niveau van 104,4%. Die positieve ontwikkeling is in 2023 doorgezet: de beleidsdekkingsgraad eind 2023 bedroeg 116,1%. Het fonds voldoet per eind 2023 aan het minimaal vereiste niveau van 104,5%. De dekkingsgraad voldoet per eind 2023 nog niet aan het vereiste niveau van 118,4%.

Ontwikkeling dekkingsgraad in 2023

Het fonds heeft het jaar 2023 afgesloten met een actuele dekkingsgraad van 110,9% ten opzichte van 110,4% een jaar eerder. De (per saldo) daling van de rente had een negatief effect op de dekkingsgraad, maar het positieve rendement op de returnportefeuille deed de dekkingsgraad (licht) stijgen. Het beleggingsrendement in 2023 bedroeg 10,1%.

Het fonds heeft op basis van de financiële positie eind 2023 een nieuw herstelplan opgesteld. Hieruit blijkt dat de financiële positie zich binnen de wettelijke termijn herstelt tot het vereiste niveau zonder een verlaging van de pensioenen door te voeren.

Beleidsdekkingsgraad

De beleidsdekkingsgraad is gebaseerd op de stand van de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden. Door deze middeling zal de beleidsdekkingsgraad met (enige) vertraging reageren op veranderde (markt-)omstandigheden. De beleidsdekkingsgraad bedroeg eind 2023 116,1% (2022: 106,7%).

Deze beleidsdekkingsgraad is bepalend voor:

- ◆ het moment dat het pensioenfonds in een tekortsituatie komt dan wel uit een tekortsituatie komt,
- ◆ de evaluatie van het herstelplan,
- ◆ het doorvoeren van eventuele kortingen,
- ◆ het indexatiebeleid en
- ◆ het uitvoeren van waardeoverdrachten.

Tabel ontwikkeling dekkingsgraad

	Pensioen- vermogen	Technische voorziening	Aanwezige dekkingsgraad 2023	Aanwezige dekkingsgraad 2022
Primo	3.102.480	2.810.769	110,4%	100,0%
Beleggingsopbrengsten	319.992	93.598	7,4%	-23,2%
Wijziging RTS	0	89.497	-3,4%	52,7%
Premie	166.545	122.929	1,0%	-0,3%
Waardeoverdrachten	-5.607	-1.703	-0,2%	0,0%
Kosten	1.437	1.230	0,0%	0,0%
Uitkeringen	-56.404	-56.387	0,2%	0,0%
Kanssystemen	0	10.703	-0,4%	-0,3%
Toeslagverlening	0	101.077	-3,9%	-3,0%
Overige mutaties TV	0	6.120	-0,3%	-0,5%
Andere oorzaken	-3.996	0	-0,2%	0,0%
Kruiseffecten	0	0	0,3%	-15,0%
Ultimo	3.524.447	3.177.833	110,9%	110,4%

Waardeoverdrachten

Als een werknemer van baan verandert, mag hij zijn pensioen overdragen naar zijn nieuwe pensioenfonds. Dit heet waardeoverdracht. Als de beleidsdekkingsgraad van een pensioenfonds dat bij waardeoverdracht is betrokken lager is dan 100%, dan mag het pensioenfonds de betreffende waardeoverdracht niet uitvoeren. De waardeoverdracht moet dan worden opgeschort. Dit laatste is in 2023 niet aan de orde geweest: de waardeoverdrachten zijn in 2023 regulier uitgevoerd.

Waardeoverdrachten uit hoofde van de per 1 januari 2019 ingegane Wet waardeoverdracht klein pensioen zijn uitgezonderd van de hiervoor genoemde voorwaarde. Deze waardeoverdrachten vinden ook plaats indien de dekkingsgraad onder de 100% ligt.

Toeslagverlening

Tussen 1 juli 2022 en 31 december 2022 was het onder voorwaarden toegestaan om een toeslag te verlenen indien de beleidsdekkingsgraad tenminste 105% bedroeg. Deze versoepeling van de wettelijke regels voor toekomstbestendige toeslagverlening is ingevoerd met het oog op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel waarin de regels voor toeslagverlening veranderen. Het fonds heeft gebruik gemaakt van de tijdelijke mogelijkheid tot het verlenen van een toeslag door de pensioenen per 1 januari 2023 te verhogen met 3%. De hiervoor beschreven versoepeling van de regelgeving is in 2023 voortgezet. Hierdoor kon het pensioenfonds ook per 1 januari 2024 een toeslag verlenen, en wel van 3,5%. In hoofdstuk 3.4 vindt u meer informatie over de toeslagverlening.

Z-score

De z-score wordt ieder jaar berekend en laat het verschil zien tussen het behaalde rendement van het pensioenfonds en het rendement van de benchmark. De z-score 2023 bedraagt -0,67. De performancetoets is een berekening van de z-score over 5 jaar. De performancetoets tot en met 2023 is 0,04. Het fonds voldoet met deze score aan de gestelde normen. Voor meer informatie over de z-score verwijzen wij u naar hoofdstuk 3.8.5 van dit bestuursverslag.

Haalbaarheidstoets

Op grond van artikel 143 van de Pensioenwet voert een pensioenfonds periodiek een haalbaarheidstoets uit. De haalbaarheidstoets geeft inzicht in de samenhang tussen de financiële opzet, het verwachte pensioenresultaat en de risico's die daarbij gelden. Meer informatie over de haalbaarheidstoets is opgenomen in hoofdstuk 3.2.

Premiedekkingsgraad

Het fonds maakt gebruik van premiedemping op basis van de methodiek van verwacht rendement. De hoogte van dit verwacht rendement staat vast voor een periode van vijf jaar. Inherent aan deze systematiek is dat de premiedekkingsgraad fluctueert naarmate de actuele rentestanden fluctueren. Het verwacht rendement beweegt immers niet mee gedurende de periode van vijf jaar. Hoe lager de rente, hoe lager de premiedekkingsgraad en vice versa. Als de premiedekkingsgraad lager is dan de actuele dekkingsgraad is er sprake van een negatief effect van de premie op de dekkingsgraad van het fonds. Als de premiedekkingsgraad hoger is dan de actuele dekkingsgraad is het effect van de premie op de dekkingsgraad positief. De rente is in 2023 gedurende de eerste drie kwartalen fors gestegen maar in het vierde kwartaal weer gedaald. De premiedekkingsgraad bleef in 2023 ruim boven de actuele dekkingsgraad. In hoofdstuk 3.3 wordt nader ingegaan op de premiedekkingsgraad en de overwegingen van het bestuur in het kader van evenwichtige belangenafweging.

2.3. Nieuw pensioenstelsel

Het kabinet heeft samen met werknemers- en werkgeversorganisaties in 2019 een pensioenakkoord gesloten over pensioenen en AOW. De belangrijkste afspraken gaan over:

- ◆ Minder snelle stijging van AOW leeftijd;
- ◆ Betere pensioenafspraken voor mensen met zware beroepen;
- ◆ Flexibeler en persoonlijker pensioenstelsel;
- ◆ Verplichte arbeidsongeschiktheidsverzekering voor zelfstandigen.

De Wet toekomst pensioenen (Wtp) is ingegaan op 1 juli 2023. De pensioenuitvoerders hebben tot 1 januari 2028 om de nieuwe regeling in te voeren. De laatste stand van zaken is dat pensioenfonds VLEP op 1 januari 2026 wil overstappen naar de nieuwe regeling.

De wijziging van het pensioenstelsel leidt ertoe dat pensioenuitvoerders kunnen kiezen uit twee soorten premieregelingen. De bij het fonds betrokken sociale partners hebben in 2021 aangegeven de voorkeur te hebben voor de solidaire premieregeling.

Werkgroep met sociale partners, gemandateerd overleg, projectgroep

Het fonds heeft een werkgroep ingericht waarin de sociale partners van de vier sectoren en het fondsbestuur vertegenwoordigd zijn. Deze werkgroep komt regelmatig bijeen en richt zich met name op voorbereiding ten aanzien van de onderdelen van het project Wtp waarvoor de sociale partners de eindverantwoordelijkheid dragen.

Voorts is er het gemandateerd overleg waarin gedelegeerden van de vier aangesloten sectoren besluiten nemen in het kader van de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel.

Tevens is er een projectgroep, bestaande uit bestuursleden, het bestuursbureau en externe adviseurs, die projectmatig toewerkt naar het transitiemoment. Onderdeel hiervan zijn werkgroepen voor specifieke onderwerpen, zoals de afstemming met de pensioenuitvoerder over het inpassen van de nieuwe pensioenregeling in de administratie, de afstemming tussen pensioenuitvoerder, fiduciair en custodian en het onderzoek naar en de assurance op de datakwaliteit.

Het fonds heeft in 2023 veel werk verzet in het project Wtp ter voorbereiding van de transitie.

Besluiten gemandateerd overleg

Op 28 juni 2023 heeft het gemandateerd overleg besluiten genomen over de solidariteitsdoelstellingen, diverse aspecten van de nabestaandendeckking, de pensioendoelstelling en wijziging van de verplichtstellingstekst. Op 29 januari 2024 heeft het gemandateerd overleg het Transitieplan vastgesteld met daarin de transitiedoelstellingen, de voorrangregels en de compensatie voor de af te schaffen doorsneepremie.

Invulling nieuwe pensioenregeling

Het fonds heeft in 2022 en 2023 de verdiepingsfase van het project doorlopen. Het volgende is gerealiseerd:

- ◆ Er hebben twee risicopreferentie-onderzoeken plaatsgevonden, één begin 2022 en één eind 2023;
- ◆ De uitkomsten van het risicopreferentie-onderzoek zijn vertaald naar de risicohouding van VLEP en vormen daarmee een belangrijke input voor het beleid van VLEP;
- ◆ Het beoogde beleid (uitkeringsbeleid, beleggingsbeleid, solidariteitsbeleid) in het nieuwe stelsel is door het bestuur vastgesteld;
- ◆ Er heeft onderzoek plaatsgevonden naar de effecten van het invaren van het opgebouwd pensioen in het nieuwe pensioenstelsel;
- ◆ De compensatieregeling voor het afschaffen van de doorsneesystematiek van premie en pensioenopbouw is vormgegeven.

Voorts is veel aandacht besteed aan de uitbestedingspartijen voor pensioen- en vermogensbeheer, die in het nieuwe stelsel in verband met de nieuwe premiereregeling van het fonds intensiever zullen moeten samenwerken. Hierbij gaat gebruik worden gemaakt van een nieuw IT-systeem bij de pensioenuitvoerder en andere applicaties bij bijvoorbeeld de custodian. Het fonds dient zich ervan te vergewissen dat deze systemen robuust werken.

De verdiepingsfase van het Wtp-project is daarmee (vrijwel) afgerond. Begin 2024 is de besluitvormingsfase opgestart. De verdere planning is de vereiste stukken eind 2024 aan te leveren aan DNB; de beoogde overgangsdatum naar de nieuwe regeling van het pensioenfonds is 1 januari 2026.

Aanpassing loonbegrip

Parallel aan het project Wtp werkt het fonds in overleg met de sociale partners ook aan vereenvoudiging van de definitie van het pensioengevend salaris (loonbegrip). De verwachting is dat in 2024 tot besluitvorming kan worden gekomen.

2.4. Herstelplan

Dekkingsgraad gestegen, maar nog steeds te laag

De dekkingsgraad van het fonds is lager dan het vereiste niveau. Het fonds heeft ook in 2023 een herstelplan ingediend bij de toezichthouder vanwege de te lage dekkingsgraad per eind 2022. De beleidsdekkingsgraad is per 31 december 2023 hoger dan de minimaal vereiste dekkingsgraad, maar nog altijd lager dan de vereiste dekkingsgraad. Het fonds heeft dan te weinig reserves in kas en moet met de herstelplanberekening aangeven hoe het pensioenfonds binnen tien jaar herstelt naar de vereiste dekkingsgraad. DNB heeft het herstelplan van VLEP goedgekeurd. De financiële positie is in 2023 verbeterd ten opzichte van de situatie per 31 december 2022.

Communicatie financiële situatie

Het bestuur houdt de pensioengerechtigden, deelnemers en werkgevers door middel van een nieuwsbrief en nieuwsberichten op de website regelmatig op de hoogte over de ontwikkeling van de dekkingsgraad. De door het pensioenfonds uitgebrachte nieuwsbrieven staan tevens op de website van het pensioenfonds. Voor de eventuele kortingen heeft de communicatiecommissie een gericht communicatieplan opgesteld.

Vanwege de toeslagverlening per 1 januari 2024 heeft het fonds eind 2023 en begin 2024 aanvullend gecommuniceerd om het besluit nader toe te lichten.

Crisisplan

In het crisisplan staat beschreven welke situaties het fonds als crisissituaties ziet. Daarnaast beschrijft het crisisplan hoe het bestuur handelt indien een crisissituatie zich voordoet. Het crisisplan wordt jaarlijks geactualiseerd met de gegevens uit het laatste herstelplan.

2.5. Wet- en regelgeving

De wet- en regelgeving waar pensioenfonds mee te maken hebben, is voortdurend in ontwikkeling. Het bestuur en de sociale partners volgen de ontwikkelingen en bereiden zich voor op mogelijke veranderingen. Zij proberen op diverse manieren aandacht te vragen voor de gevolgen die veranderingen in wet- en regelgeving hebben voor het pensioenfonds. Zij brengen de specifieke kenmerken van het pensioenfonds onder de aandacht bij de beleidsmakers.

Verhoging AOW- en pensioenleeftijd

De minder snelle stijging van de AOW-leeftijd, zoals afgesproken in het pensioenakkoord, betekent dat de leeftijd in 2022 is gestegen met 3 maanden tot 66 jaar en 7 maanden. In 2023 stijgt dit verder naar 66 jaar en 10 maanden en in 2024 komt de leeftijd uit op 67 jaar. Daarna stijgt de AOW-leeftijd niet 1 jaar per jaar dat mensen langer leven, maar 8 maanden.

De fiscale pensioenrichtleeftijd voor aanvullende pensioenen is in 2018 verhoogd naar 68 jaar. Dat is niet gewijzigd. Deze pensioenrichtleeftijd is een rekenleeftijd. Daarmee wordt de jaarlijkse maximaal toegestane fiscale pensioenopbouw berekend. Uiteraard blijft het mogelijk om eerder met pensioen te gaan.

Nabestaandenpensioen

In het nieuwe pensioenstelsel gaan ook nieuwe regels gelden voor nabestaandenpensioen. Het doel hiervan is dat het nabestaandenpensioen eenvoudiger wordt doordat er nog maar één type partnerpensioen bestaat (op risicobasis) en de hoogte van het partnerpensioen bepaald wordt als een percentage van het salaris (maximaal 50%) i.p.v. diensttijdafhankelijk. Voor het wezenpensioen komt een vaste eindleeftijd van 25 jaar en het maximumbedrag gaat naar 20% van het salaris. Dit zijn maxima; sociale partners en het pensioenfonds kunnen lagere percentages afspreken. De sociale partners van Bpf Vlepp hebben hierover het volgende besluit genomen:

◇ Levenslang partnerpensioen:	30% van het pensioengevend inkomen
◇ Tijdelijk partnerpensioen:	50% van ANW
◇ Wezenpensioen:	20% van het pensioengevend inkomen

Bedrag ineens

Onderdeel van de nieuwe pensioenregels is dat deelnemers een deel, maximaal 10% van hun pensioenkapitaal, ineens kunnen opnemen. De beoogde ingangsdatum van de wet is tot nader order uitgesteld. De wet wordt als complex en moeilijk uit te voeren beschouwd. De Minister beaamt dat het belangrijk is dat pensioenuitvoerders deelnemers tijdig kunnen informeren over de mogelijkheid van het opnemen van het bedrag ineens en de gevolgen daarvan. Dit wordt met zorgvuldigheid door de Tweede Kamer behandeld.

Toeslagverlening tijdens transitie naar nieuwe pensioenstelsel

Binnen de regels van het financiële toetsingskader mogen pensioenfondsen een toekomstbestendige toeslag verlenen indien de beleidsdekkingsgraad hoger dan 110% is. Vanaf 1 juli 2022 is het, vooruitlopend op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, mogelijk om toeslagen te verlenen vanaf een beleidsdekkingsgraad van 105%. Hieraan zijn voorwaarden verbonden, zoals een voornemen tot invaren van de huidige pensioenen in het nieuwe stelsel. In 2023 is deze maatregel verlengd tot aan het moment van ingang van de wetgeving per 1 juli 2023. Het pensioenfonds heeft hiervan gebruik gemaakt.

Startleeftijd pensioenopbouw verlaagd naar 18 jaar vanaf 1 januari 2024

Bij de behandeling van de Wet toekomst pensioenen heeft de Tweede Kamer een amendement aangenomen waarin wordt geregeld dat de startleeftijd voor pensioenopbouw per 1 januari 2024 wordt verlaagd naar 18 jaar. Het fonds heeft de regeling hierop aangepast.

2.6. Goed pensioenfondsbestuur

Het bestuur bestaat eind 2023 feitelijk uit tien bestuursleden (was eerder twaalf), vijf voorgedragen vanuit werkgeverszijde, drie voorgedragen vanuit werknemerszijde en twee vertegenwoordigers van pensioengerechtigden. Begin 2024 is het aantal bestuursleden statutair teruggebracht naar voormelde feitelijke situatie.

Het verantwoordingsorgaan bestaat uit negen leden: één lid vertegenwoordigt de werkgevers, zes leden vertegenwoordigen de werknemers en twee leden vertegenwoordigen de pensioengerechtigden.

Voorts is een raad van toezicht ingericht met drie onafhankelijke personen.

Code Pensioenfondsen

De Code is voor het laatst in 2018 herzien, waarbij de normen zijn ingedeeld naar acht thema's. Inhoudelijk is de Code nagenoeg hetzelfde gebleven ten opzichte van 2014. De Code draait om de drie functies van 'goed pensioenfondsbestuur': besturen, toezicht houden en verantwoording afleggen. De Code Pensioenfondsen bevat veel normen die gaan over gedrag en cultuur. Een beperkter aantal normen gaat over de manier van rapporteren over onderdelen uit de Code Pensioenfondsen. De Code is per 1 januari 2024 herzien, maar dat is niet relevant voor onderhavige rapportage.

Pensioenfondsen leven de Code na op basis van het pas toe of leg uit-beginsel. Een pensioenfonds past de normen van de Code toe of zet in het bestuursverslag gemotiveerd uiteen waarom een norm niet (volledig) is toegepast. Onderstaand is per thema een toelichting opgenomen bij de naleving door het fonds van de normen uit de Code en relevante ontwikkelingen in 2023. Hierbij wordt ook toegelicht op welke punten het fonds (nog) afwijkt van de Code.

Thema 1 – Vertrouwen waarmaken

Dit thema draait om de volgende stelling: Zij die voor het pensioenfonds verantwoordelijkheid dragen maken het in hen gestelde vertrouwen waar. Dat blijkt vooral uit adequaat bestuur, verantwoord beleggingsbeleid en zorgvuldig risicomanagement. Er zijn negen normen verbonden aan dit thema. Deze normen gaan onder meer over evenwichtige belangenafweging, de beleids- en verantwoordingscyclus, draagvlak voor de keuzes over verantwoord beleggen en risicobewustzijn.

Het fonds onderschrijft het belang van de normen die horen bij het thema Vertrouwen waarmaken en leeft deze ook na.

Thema 2 – Verantwoordelijkheid nemen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het bestuur neemt zijn verantwoordelijkheid voor de uitvoering van de pensioenregeling. Aan dit thema zijn vijf normen verbonden die draaien om de taak- en rolverdeling tussen bestuur en uitvoering, (evaluatie van) de uitbesteding en het beloningsbeleid van uitbestedingspartijen.

Het bestuur heeft oog voor deze normen en leeft deze na. In 2023 heeft het pensioenfonds een kostenbenchmarkonderzoek gedaan (norm 14). Meer informatie hierover is opgenomen in hoofdstuk 3.6 en 3.10.

Het fonds besteedt geen werkzaamheden uit aan partijen waarvan het beloningsbeleid aanmoedigt om niet in het belang van het fonds te handelen, bijvoorbeeld door het nemen van meer beleggingsrisico dan gewenst. Het fonds heeft in de overeenkomsten met vermogensbeheerder geen prestatiebeloningen opgenomen.

Thema 3 – Integer handelen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het bestuur bevordert een cultuur van integriteit en compliance. Er zijn acht normen gekoppeld aan dit thema. Deze normen draaien om onderwerpen zoals (naleving van) de gedragscode, nevenfuncties, tegenstrijdige belangen en een klokkenluidersregeling. Het fonds herkent zich in deze normen en leeft deze na. Het bestuur beoordeelt ieder kwartaal de nevenfuncties van alle bestuursleden alsook de gedane meldingen in het kader van de gedragscode. In 2022 heeft het bestuur een compliance charter vastgesteld waarin de basisprincipes en de uitgangspunten voor de inrichting van de positie van de compliance officer zijn vastgelegd (norm 20). Er zijn in 2023 geen overtredingen van de gedragscode geconstateerd.

Thema 4 – Kwaliteit nastreven

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds stelt hoge kwaliteitseisen, voert daar beleid op en is een lerende organisatie. Aan dit thema zijn acht normen opgehangen. Deze normen bevatten o.a. uitgangspunten voor het collectief, kritisch en onafhankelijk opereren van het bestuur en de leden van het bestuur, opleidingsmogelijkheden voor het bestuur en zelfevaluatie van bestuur, raad van toezicht en verantwoordingsorgaan.

Het fonds hanteert deze normen als rode draad in het bestuurlijke proces, het geschiktheidsplan en de zelfevaluatie van het bestuur, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. In 2023 heeft het bestuur het eigen functioneren geëvalueerd als collectief en individueel. Tevens heeft het bestuur meerdere collectieve opleidingsdagen georganiseerd en hebben individuele bestuursleden externe opleidingen gevolgd passend bij hun aandachtsgebieden.

Thema 5 – Zorgvuldig benoemen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds handelt zorgvuldig bij (her)benoeming en ontslag, en zorgt voor geschiktheid, complementariteit en diversiteit in de samenstelling van de organen van het fonds. Dit thema behelst tien normen die de samenstelling, geschiktheid, diversiteit en procedurele aspecten van (her)benoeming van bestuurs-, raad van toezicht- en verantwoordingsorgaanleden.

Het fonds leeft deze normen grotendeels na. Op het gebied van diversiteit (norm 33) voldoet het fonds niet aan alle onderdelen. In het bestuur zit eind 2023 één lid van jonger dan 40 jaar. Het bestuur heeft per 1 januari 2023 een nieuw bestuurslid benoemd die op dat moment nog 31 jaar oud was. In het verantwoordingsorgaan zitten geen vrouwelijke leden en geen leden jonger dan 40 jaar. In de raad van toezicht zit eind 2023 één vrouwelijk lid. In het bestuur zitten eind 2023 twee vrouwelijke leden. Het fonds heeft een diversiteitsplan en houdt bij vacatures en herbenoemingen rekening met het vergroten van de diversiteit. Voordragende en benoemende partijen worden nadrukkelijk gevraagd om kandidaten die de diversiteit vergroten. Begin 2023 voldoen het bestuur en de raad van toezicht aan norm 33, het verantwoordingsorgaan nog niet.

Norm 34 met betrekking tot de benoemingstermijn wordt in 2023 niet geheel nageleefd door het fonds. Voor het bestuur geldt een standaard benoemingstermijn van zes jaar in plaats van vier jaar, zoals de Code voorschrijft. Ook is er geen maximum gesteld aan het aantal keer dat een bestuurslid kan worden herbenoemd. Het bestuur acht het wenselijk dat jaarlijks de termijn van één werknemers/ pensioengerechtigden- en één werkgeverslid verstrijkt. Vanwege de omvang van het bestuur (twaalf personen ; vanaf 2024 tien) leidt dit tot een standaard benoemingstermijn van zes jaar. Ook wil het bestuur niet op voorhand de zittingsduur beperken tot maximaal twaalf jaar. Uitgangspunt voor het bestuur is een verantwoorde mix van kennis en ervaring waarbij een ruime historische kennis van het fonds onder bestuursleden ook als zeer waardevol wordt gezien, alsmede kennis van de betrokken sectoren. In de praktijk is er, ondanks dat er geen maximale termijn is vastgelegd, in de ogen van het bestuur sprake van voldoende personele wisselingen in het bestuur. Van de tien bestuurders die op 1 januari 2024 zitting hebben in het fonds, zijn er twee langer dan twaalf jaar actief in het bestuur, twee bestuursleden tussen acht en twaalf jaar, twee bestuursleden tussen vier en acht jaar en vier bestuursleden korter dan vier jaar. Het bestuur concludeert dat hiermee in belangrijke mate aan de norm wordt voldaan en er sprake is van een goede mix van lang en kort zittende bestuursleden. Indien een bestuurslid bij het verstrijken van de lopende zittingstermijn langer dan twaalf jaar bestuurslid is, maakt het bestuur een afweging of het betreffende bestuurslid voor herbenoeming in aanmerking komt. Indien het bestuur dit het geval acht, zal dit duidelijk gemotiveerd worden met het belang van het fonds als uitgangspunt.

Thema 6 – Gepast belonen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds voert een verantwoord en beheerst beloningsbeleid, gericht op kwaliteit, continuïteit en consistentie. Er zijn vijf normen gekoppeld aan dit thema. Het gaat daarbij om een beheerst, passend en duurzaam beloningsbeleid, waarbij terughoudend omgegaan wordt met prestatie-gerelateerde vergoedingen, te hoge beloningen voor intern toezicht worden vermeden en er geen transitie- of ontslagvergoedingen worden toegekend aan bestuursleden of leden van het intern toezicht.

Het fonds leeft alle normen horende bij dit thema na. Het beloningsbeleid is met ingang van 2020 herzien om aan te sluiten bij de nieuwe rollen en deskundigheidseisen, zoals voor sleutelfunctiehouders, en bij het actuele tijdsbeslag van bestuurders. De beloningen zijn in 2023 verhoogd met het cijfer van de consumentenprijsindex. Het beloningsbeleid is openbaar en terug te vinden op de website van het pensioenfonds. In hoofdstuk 3.6.4. van dit jaarverslag zijn de vergoedingen voor het bestuur en de raad van toezicht opgenomen.

Thema 7 – Toezicht houden en inspraak waarborgen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds waarborgt intern toezicht op de kwaliteit en integriteit van de bedrijfsvoering. Er zijn twaalf normen verbonden aan dit thema. Deze normen beschrijven het intern toezicht, de wijze waarop de raad van toezicht zich als gesprekspartner van het bestuur opstelt, de wijze waarop het bestuur de aanbevelingen van het intern toezicht meeweegt in de besluitvorming, de wijze waarop het bestuur de dialoog voert met het verantwoordingsorgaan en de opdracht aan en evaluatie van de accountant en certificerend actuaris van het fonds.

Het bestuur leeft de normen horende bij dit thema na.

Thema 8 – Transparantie bevorderen

Dit thema draait om de volgende stelling: Het fonds streeft openheid na, communiceert over missie, strategie en risico's en legt verantwoording af over gevoerd beleid. Acht normen geven nadere invulling aan dit thema. Deze normen beschrijven dat het fonds transparant dient te zijn over o.a. de missie, visie en strategie, maatschappelijk verantwoord beleggen, de wijze van uitvoering. Ook zijn er normen betreffende communicatiebeleid en een adequate klachten- en geschillenregeling.

Over acht normen uit de Code wordt altijd gerapporteerd. In onderstaande tabel zijn deze normen opgenomen.

Norm	Toelichting
Norm 5 Het bestuur legt verantwoording af over het beleid dat het voert, de gerealiseerde uitkomsten van dit beleid en de beleidskeuzes die het eventueel voor de toekomst maakt. Het bestuur weegt daarbij de verschillende belangen af van de groepen die bij het pensioenfonds betrokken zijn. Ook geeft het bestuur inzicht in de risico's van de belanghebbenden op korte en lange termijn, gerelateerd aan het overeengekomen ambitieniveau.	In het bestuursverslag in de hoofdstukken 2 en 3 verantwoordt het bestuur het beleid en de daarop gemaakte beleidskeuzes.
Norm 31 De samenstelling van fondsorganen is wat betreft geschiktheid, complementariteit, diversiteit, afspiegeling van belanghebbenden en continuïteit, vastgelegd in beleid. Zowel bij de aanvang van een termijn, als ook tussentijds bij de zelfevaluatie vindt een check plaats.	Het fonds beschikt over een geschiktheidsbeleid, een jaarlijks geschiktheidsplan en diversiteitsbeleid. Bij benoeming en herbenoemingen worden functieprofielen opgesteld op basis van de actuele eisen die aan de functie worden gesteld. Er worden jaarlijks individuele evaluatiegesprekken gehouden en in het bestuur vindt jaarlijks een zelfevaluatie plaats.
Norm 33 In zowel het bestuur als in het VO of het BO is er tenminste één vrouw en één man. Er zitten zowel mensen van boven als van onder de 40 jaar in. Het bestuur stelt een stappenplan op om diversiteit in het bestuur te bevorderen.	In het bestuur heeft een bestuurslid jonger dan 40 jaar zitting. Per 1 januari 2024 bestaat het bestuur uit twee vrouwen, waarvan één jonger dan 40 jaar, en acht mannen. In het verantwoordingsorgaan is geen vrouw en geen lid jonger dan 40 jaar opgenomen.
Norm 47 Het intern toezicht betreft deze Code bij de uitoefening van zijn taak.	Het normenkader dat het intern toezicht hanteert is mede gebaseerd op de Code Pensioenfonds.

Norm 58 Het bestuur geeft publiekelijk inzicht in missie, visie en strategie.	Op de website en in berichten aan deelnemers en pensioengerechtigden komen de missie, visie en strategie aan bod.
Norm 62 Het bestuur legt zijn overwegingen omtrent verantwoord beleggen vast en zorgt ervoor dat deze beschikbaar zijn voor belanghebbenden.	Op de website en in nieuwsberichten worden de ESG overwegingen gedeeld (zie verder hoofdstuk 3.9).
Norm 64 Het bestuur rapporteert in het jaarverslag over de naleving van de interne gedragscode (zoals bedoeld in de normen 15 en 16) en deze Code, net als over de evaluatie van het functioneren van het bestuur.	In dit hoofdstuk (2.7) rapporteert het bestuur over deze onderwerpen.
Norm 65 Het bestuur zorgt voor een adequate klachten- en geschillenprocedure die voor belanghebbenden eenvoudig toegankelijk is. In het jaarverslag rapporteert het bestuur over de afhandeling van klachten en de veranderingen in regelingen of processen die daaruit voortvloeien.	De klachten- en geschillenprocedure is opgenomen in het pensioenreglement van het fonds en is daarnaast ook separaat te vinden via de website. In dit hoofdstuk (2.7) is het overzicht met aantallen behandelde klachten en verbeterpunten opgenomen.

Klachten en geschillen

Het fonds voldoet aan de normen horende bij het thema transparantie bevorderen.

In 2023 was er sprake van één geschil met een deelnemer (over de hoogte van de afkoopwaarde) dat aan de Ombudsman Pensioenen is voorgelegd. De door de Ombudsman gestelde vragen zijn door het bestuur beantwoord en de berekende afkoopwaarde is ongewijzigd gebleven.

Ten aanzien van klachten dient vermeld te worden dat de uitvoerder met ingang van 2023 deze registreert conform de gedragslijn 'Goed omgaan met klachten'. Hierdoor is het aantal geregistreerde klachten hoger dan vóór dit jaar. De uitvoerder rapporteert per kwartaal over het aantal deelnemers- en werkgeversklachten (separaat), gerubriceerd volgens de gedragslijn. Voorts wordt gerapporteerd over in welk stadium de klacht is afgehandeld (direct of na het eerste contactmoment) en wordt de tevredenheid over de afhandeling vastgelegd. Tenslotte worden de klachten die niet direct konden worden opgelost individueel beschreven in de rapportage. Gedurende 2023 werden 93 deelnemersklachten en 27 werkgeversklachten ontvangen. Waar nodig ondersteunt het bestuursbureau bij de afhandeling van de klacht. Indien klachten hiertoe aanleiding geven, worden verbeteringen gerealiseerd in de uitvoering van de pensioenregeling.

Geschiktheid bestuurders

Het bestuur hecht er groot belang aan dat het pensioenfonds op deskundige wijze wordt bestuurd. Ook geeft het bestuur zich rekenschap van de eisen die de Pensioenwet, de Wet versterking bestuur pensioenfondsen en de Beleidsregel geschiktheid 2012 stellen aan de geschiktheid van de bestuurders. Het bestuur van het pensioenfonds heeft een geschiktheidsplan waarin de kaders van het toetsen en bevorderen van de collectieve- en individuele geschiktheid van de bestuursleden zijn geschetst. Het bestuur gaat in het geschiktheidsplan uit van de Handreiking geschikt pensioenfondsbestuur van de Pensioenfederatie. In 2023 hebben individuele bestuursleden specifieke pensioenopleidingen gevolgd op basis van het opleidingsplan. Daarnaast heeft het bestuur meerdere opleidingsbijeenkomsten georganiseerd in het kader van onderwerpen als het nieuwe pensioenstelsel en cybersecurity. In 2023 waren bestuursleden ook geregeld aanwezig bij themabijeenkomsten van de Pensioenfederatie, DNB en andere partijen zoals AZL en Columbia Threadneedle Investments.

Het bestuur hanteert een algemeen functieprofiel waar toekomstige kandidaten voor het bestuur aan moeten voldoen. Wanneer er binnen het bestuur een vacature ontstaat, wordt het algemene functieprofiel aangepast aan de eisen die gesteld worden aan de specifieke functie die vacant is. Ook de voorkeur vanuit het oogpunt van diversiteit wordt hierin opgenomen. Dit functieprofiel wordt, na goedkeuring door de raad van toezicht, aan de voordragende organisatie verstuurd. Zo zorgt het bestuur ervoor dat een pensioenfondsbestuurder vanaf de eerste dag aan alle geschiktheidseisen voldoet.

Zelfevaluatie

Besturen moeten een procedure vaststellen voor een periodieke zelfevaluatie. Het gaat daarbij om het functioneren van het bestuur als geheel en van de individuele bestuursleden afzonderlijk. Doel van de zelfevaluatie is de kwaliteit van het bestuur te bewaken en /of te verbeteren. De meest recente zelfevaluatie heeft plaatsgevonden in september 2023, met een boardroom-dynamics-sessie onder externe begeleiding. Voorafgaand aan de collectieve zelfevaluatie zijn individuele functioneringsgesprekken gevoerd tussen bestuursleden en de voorzitters van het pensioenfonds.

Het bestuur is risicobewust

Pensioenfondsbesturen moeten voldoen aan alle wet- en regelgeving en controle hebben over alle risico's die zich voordoen. De Pensioenwet verplicht het bestuur tot het treffen van maatregelen voor een integere en beheerste bedrijfsvoering. Deze verplichting gaat verder dan de gedragscode die het bestuur heeft. Het gaat om een risicobeleid waarbij alle risico's integraal in kaart worden gebracht. Het bestuur heeft het beleid voor integraal risicomanagement vastgelegd in een beleidsplan. In de risicoparagraaf (hoofdstuk 3.11) is meer informatie over dit onderwerp opgenomen.

Intern toezicht

De raad van toezicht fungeert als intern toezicht van het fonds. Dit intern toezichtorgaan heeft als taak toezicht te houden op het beleid van het bestuur en op de algemene gang van zaken in het pensioenfonds. Het orgaan onderhoudt een actieve dialoog met het bestuur. Het is belast met het toezien op een adequate risicobeheersing en evenwichtige belangenafweging door het bestuur. De raad van toezicht legt verantwoording af over de uitvoering van de taken aan het verantwoordingsorgaan. Het interne toezicht betreft in zijn toezicht de naleving door het fonds van normen in de Code Pensioenfondsen. De raad van toezicht doet in hoofdstuk 5 verslag van zijn bevindingen.

Integriteitsbeleid

De Pensioenwet verplicht het bestuur een integriteitsbeleid te voeren. Het gaat om een risicobeleid, waarbij integriteitsrisico's en ook andere risico's in kaart worden gebracht. Het pensioenfonds voert periodiek een systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA) uit.

Gedragscode

Het doel van de gedragscode is het stellen van regels en richtlijnen voor bestuursleden. Deze regels moeten belangenconflicten tussen het fonds en betrokkenen in privé voorkomen. Daarnaast regelen zij hoe bestuursleden moeten omgaan met vertrouwelijke informatie van het pensioenfonds. De gedragscode bevordert de transparantie en zorgt ervoor dat alle betrokkenen, ook voor hun eigen bescherming, duidelijk weten wat wel en niet geoorloofd is. Elk bestuurslid verklaart schriftelijk de gedragscode te zullen naleven. De compliance officer bewaakt de correcte naleving van de gedragscode door alle betrokkenen jaarlijks een vragenlijst te verstrekken en te rapporteren over de naleving.

Algemene verordening gegevensbescherming (AVG)

Het fonds leeft de AVG na. In 2023 zijn er drie datalekken geregistreerd, die echter niet kwalificeerden voor melding bij de Autoriteit Persoonsgegevens.

Klokkenluidersregeling

Het bestuur vindt het belangrijk dat degenen die financieel afhankelijk zijn van het fonds, zonder gevaar voor hun positie kunnen rapporteren over onregelmatigheden binnen het pensioenfonds. Dit kan gaan om onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard. Het bestuur heeft hiervoor een klokkenluidersregeling opgesteld. Bij de klokkenluidersregeling gaat het om het melden van onregelmatigheden van algemene, operationele en financiële aard.

Er kan worden gerapporteerd door leden van het bestuur, van het verantwoordingsorgaan en van de raad van toezicht en door adviseurs van het fonds. De onregelmatigheid wordt gerapporteerd aan de voorzitter van het pensioenfonds.

De klokkenluidersregeling is in 2023 herzien: de nieuwe regeling is ingegaan op 23 maart 2023.

Incidentenregeling

Het fonds heeft ook een incidentenregeling. In 2023 zijn er 16 incidenten geïdentificeerd. De incidenten betreffen hoofdzakelijk de pensioenadministratie, bijvoorbeeld door kortstondige issues met softwaresystemen of overschrijding van gestelde termijnen.

Alle incidenten zijn opgelost en waar nodig zijn aanvullende maatregelen getroffen om herhaling te voorkomen.

Beloningsbeleid

Het bestuur wenst een beheerst en duurzaam beloningsbeleid te voeren, dat in overeenstemming is met de doelstelling van het fonds. Het bestuur heeft daarbij de aanbevelingen deskundig en competent pensioenfondsbestuur als referentiekader gehanteerd. De beloningsstructuur staat in redelijke verhouding tot de gedragen verantwoordelijkheid, de aan de functie gestelde eisen en het tijdsbeslag. De beloningen zijn in 2023 verhoogd met 5%. De bedragen voor 2023 zijn opgenomen in hoofdstuk 3.6.

Het beloningsbeleid is op de website gepubliceerd.

Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Het pensioenfonds geeft door middel van MVB blijk van zijn maatschappelijke betrokkenheid. Meer informatie over het beleid van het pensioenfonds op dit gebied kunt u lezen in hoofdstuk 3.9.

Transparantiedocument

Het bestuur heeft een transparantiedocument opgesteld waarin de gemaakte keuzes en het beleid voor goed pensioenfondsbestuur zijn vastgelegd. Het transparantiedocument staat op de website van het pensioenfonds.

Wet- en regelgeving

Het bestuur ziet doorlopend toe op de naleving van wet- en regelgeving door het fonds. Er zijn in 2023 geen overtredingen van wet- en regelgeving geconstateerd (zie paragraaf 2.8, laatste alinea).

2.7. Communicatie

2.7.1. Communicatiebeleid

Het fonds besteedt veel aandacht aan goede en heldere communicatie over het beleid, ontwikkelingen op pensioengebied en de gevolgen voor individuele deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgevers. Het beleid is vastgelegd in een communicatiebeleidsplan. Daarnaast werkt het fonds de jaarlijkse doelen uit in een communicatiejaarplan. Hierin staat welke specifieke communicatieactiviteiten voor de verschillende doelgroepen zijn gepland en op welke trends en ontwikkelingen het fonds dat jaar nader ingaat. Belangrijk onderdeel van het communicatiebeleid is dat er op een zo duidelijk mogelijke wijze wordt gecommuniceerd. Dit bereikt het fonds door de brieven op een eenvoudig taalniveau te schrijven zodat het voor iedereen begrijpelijk is.

Communicatiebeleidsplan 2022 - 2024

In 2021 heeft de communicatiecommissie het beleidsplan voor 2022 - 2024 uitgewerkt. Het bestuur heeft het beleidsplan, met positief advies van het verantwoordingsorgaan, vastgesteld op 25 november 2021. Ook in het boekjaar 2023 was dit beleidsplan de leidraad voor de communicatie door het fonds.

De communicatieambitie van het fonds is om kostenbewust, duidelijk en inhoudelijk juist te communiceren, waar mogelijk gesegmenteerd, waardoor laagdrempelig inzicht en handelingsperspectief wordt geboden.

Het communicatiebeleid richt zich op twee thema's: proactief richting werkgevers en deelnemers met inzicht.

Proactief richting werkgevers

Doelstellingen bij dit thema zijn:

- ◆ Werkgevers weten welke gegevens op welk moment moeten worden aangeleverd bij VLEP en hoe. Ze begrijpen dat het tijdig en volledig aanleveren van gegevens belangrijk is.
- ◆ Het administratieve proces maken we zo makkelijk mogelijk via digitalisering.
- ◆ We kennen de informatiebehoefte van onze werkgevers.
- ◆ Onze communicatie sluit aan bij de informatiebehoefte van werkgevers. We bieden onze informatie gesegmenteerd aan, waar dat mogelijk is.
- ◆ Werkgevers weten dat onze pensioenconsulenten er zijn om vragen (van werknemers) over pensioen te beantwoorden. Dat onze consulenten presentaties kunnen geven of een inloopspreekuur kunnen houden.

Deelnemers met inzicht

Doelstellingen bij dit thema zijn:

- ◆ Deelnemers weten dat ze pensioen opbouwen bij het fonds.
- ◆ De deelnemers voelen zich 'echt geholpen' doordat de informatie duidelijk, begrijpelijk en relevant is.
 - ◇ Het fonds onderzoekt welke informatie belangrijk is om in andere / meerdere talen aan te bieden.
- ◆ Het fonds doet regelmatig onderzoek naar de (informatie)behoeften van deelnemers én toetst via (online) panels of de uitingen duidelijk zijn en aansluiten bij deze behoeften.
- ◆ Het is voor deelnemers eenvoudig en laagdrempelig om zich (minimaal) één keer per jaar in hun pensioensituatie te verdiepen.
- ◆ Het fonds is eerlijk in haar communicatie en het menselijke gezicht achter het fonds is zichtbaar.
- ◆ Voor deelnemers is duidelijke informatie over hun pensioen beschikbaar, waardoor ze inzicht hebben in hun pensioensituatie en mogelijke pensioenkeuzes. Het fonds biedt de informatie gesegmenteerd aan waar dat mogelijk is.

2.7.2. Communicatie in 2023

De communicatie richtte zich in 2023 op de thema's "Proactief richting werkgevers" en "Deelnemers met inzicht".

Proactief richting werkgevers

Doelstellingen bij dit thema zijn:

- ◆ Werkgevers weten welke gegevens op welk moment moeten worden aangeleverd en hoe;
- ◆ Het administratieve proces maken we zo makkelijk mogelijk via digitalisering;
- ◆ We kennen de informatiebehoefte van onze werkgevers;
- ◆ Onze communicatie sluit aan bij de informatiebehoefte van werkgevers. We bieden onze informatie gesegmenteerd aan, waar dat mogelijk is.

Het fonds heeft in 2023 vier digitale nieuwsbrieven verstuurd naar werkgevers met diverse pensioentips en informatie over de klachtenregeling, het nieuwe pensioenstelsel en pensioenopbouw vanaf 18 jaar. Gedurende het jaar is op de website onder meer aandacht geschonken aan zaken als het risicopreferentieonderzoek, financiële positie, het nieuwe pensioenstelsel, een poll over taalvoorkeur, een artikel 'werkgever in beeld', een artikel genaamd 'Vleesvervanger of vlees: alle werknemers hebben recht op pensioen van pensioenfonds VLEP' en de toeslagverlening per 1 januari 2024.

Deelnemers met inzicht

Doelstellingen bij dit thema zijn:

- ◆ Deelnemers weten dat ze pensioen opbouwen bij VLEP en dat ze zelf verantwoordelijk zijn voor de opbouw van hun pensioen;
- ◆ De communicatie van VLEP is duidelijk, begrijpelijk en transparant;
- ◆ VLEP is eerlijk in zijn communicatie en het menselijke gezicht achter VLEP is zichtbaar;
- ◆ We hebben voor (ex-)deelnemers duidelijke informatie over hun pensioen beschikbaar, waardoor ze inzicht hebben in hun pensioensituatie en mogelijke pensioenkeuzes. We bieden onze informatie gesegmenteerd aan waar mogelijk. Hierdoor is het eenvoudig en laagdrempelig voor deelnemers om zich (minimaal) één keer per jaar in hun pensioensituatie te verdiepen;
- ◆ We weten wat de informatiebehoefte is van onze (ex-)deelnemers. We doen daar regelmatig onderzoek naar én toetsen via (online) panels of onze uitingen duidelijk zijn en aansluiten bij die behoefte.

In 2023 is opnieuw een risicopreferentieonderzoek uitgevoerd. Dit onderzoek is één van de bronnen voor het bepalen van de risicohouding van het fonds in het nieuwe pensioenstelsel.

Het fonds heeft gedurende 2023 maandelijks via de website een update over de financiële situatie gegeven. Daarnaast is in nieuwsbrieven aan deelnemers en werkgevers ook aandacht besteed aan de ontwikkeling van de financiële positie. Het fonds is transparant over de financiële positie en eerlijk over de mogelijke gevolgen van een te lage dekkingsgraad.

In de nieuwsbrieven en op de website is aandacht besteed aan de premie en de pensioenregeling in 2023, keuzes rondom pensioen, Factor A, het nieuwe pensioenstelsel en een interview met het VO. Begin januari 2024 is een nieuwsbrief verspreid met daarin alle informatie over de toeslagverlening per 1 januari 2024. Deze nieuwsbrief is naast het Nederlands ook in het Engels, Pools en Roemeens aangeboden.

Overige onderwerpen die de communicatiecommissie realiseerde

De communicatiecommissie heeft in 2023 tevens over de volgende zaken geadviseerd:

- ◆ Herziening van de missie en visie van het fonds;
- ◆ Keuzebegeleiding;
- ◆ De communicatie-aspecten van de klachtenregeling;
- ◆ Communicatie in (aanloop naar) het nieuwe pensioenstelsel;

- ◆ Reputatie-onderzoek onder begeleiding van bureau Kien;
- ◆ Het risicopreferentie-onderzoek;
- ◆ Vaststelling van nieuw persbeleid.

2.8. Toezichthouder AFM, AP en DNB

Autoriteit Financiële Markten (AFM)

De AFM is als toezichthouder belast met het bevorderen van een zorgvuldige financiële dienstverlening aan consumenten. Hieronder valt het bewaken van de informatie die pensioenfondsen verschaffen ten aanzien van juistheid en begrijpelijkheid en het vaststellen van spelregels over de wijze waarop pensioencommunicatie dient plaats te vinden.

In 2023 heeft het fonds meegewerkt aan een uitvraag van AFM in het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR). Tevens heeft het fonds meegewerkt aan het informatieverzoek Wtp-transitie (gezamenlijk onderzoek van DNB en AFM). Ook vond een afstemmingsgesprek plaats over de bevindingen bij het door het fonds uitgevoerde risicopreferentieonderzoek in 2022. Bij AFM is in augustus melding gemaakt van foutieve informatie in UPO's; dit incident is in overleg met AZL tot tevredenheid van AFM opgelost.

Autoriteit Persoonsgegevens (AP)

De AP houdt toezicht op de naleving van de privacywetgeving. Pensioenfondsen verwerken vertrouwelijke persoonsgegevens en dienen hier conform de vereisten van de Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) op verantwoorde wijze mee om te gaan. Pensioenfondsen dienen datalekken te melden aan de AP, indien deze zich onverhoopt voordoen.

Het fonds heeft in 2023 geen meldingen gedaan aan de AP.

De Nederlandsche Bank (DNB)

DNB is als toezichthouder belast met het prudentieel toezicht. Dit toezicht richt zich op de financiële soliditeit van financiële ondernemingen. Doel is bij te dragen aan de stabiliteit van de financiële sector. Het fonds legt structureel alle wijzigingen in statuten, reglementen, Actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) en de jaarstukken aan DNB voor. Tevens legt het pensioenfonds jaarlijks uiterlijk 30 juni het jaarverslag en de daarbij behorende verslagstaten ter beoordeling aan DNB voor. Elke maand en elk kwartaal rapporteert het pensioenfonds aan DNB over zijn financiële positie inclusief de dekkingsgraad. Tevens rapporteert het pensioenfonds DNB in maart over de uitkomsten van de evaluatie van het herstelplan over voorgaand boekjaar en in juni de resultaten van de jaarlijkse haalbaarheidstoets. Indien er sprake is van nieuwe uitbestedingen of gebruik van Cloudtoepassingen meldt het pensioenfonds deze aan DNB. Tot slot worden benoemingen van bestuursleden en de raad van toezicht vooraf ter toetsing aan DNB voorgelegd.

Er zijn geen dwangsommen of boetes opgelegd door DNB aan het pensioenfonds. Ook heeft DNB geen aanwijzingen gegeven, geen bewindvoerder aangesteld of bevoegdheidsuitoefening van organen van het pensioenfonds gebonden aan toestemming. Van DNB heeft het fonds in 2023 verschillende brieven ontvangen inzake op dat moment actuele thema's voor pensioenfondsen. Het pensioenfonds heeft in 2022 een mitigatiebrief ontvangen naar aanleiding van de jaarlijkse uitvraag over niet-financiële risico's. Dit betrof een aantal bevindingen op het gebied van informatiebeveiliging. Het fonds heeft deze bevindingen geanalyseerd, een plan van aanpak geformuleerd en uitgevoerd en DNB geïnformeerd over de resultaten. Op 15 augustus 2023 heeft DNB het fonds per brief bericht van oordeel te zijn dat de bevindingen zijn opgelost.

In 2023 heeft het fonds op verzoek opnieuw informatie verschaft over de regievoering m.b.t. het nieuwe pensioencontract en is het fonds geselecteerd om aan nog een aantal terugkerende onderzoeken deel te nemen. Deze onderzoeken betreffen Nederlandse woninghypotheken en niet financiële risico's.

Op 23 mei 2023 is van DNB de beschikking ontvangen met betrekking tot de goedkeuring van het door het fonds ingediende herstelplan.

Op 23 oktober is door het pensioenfonds aan DNB gemeld dat de uitvoerder het deelnemersbestand geruime tijd niet heeft getoetst aan de Nationale Sanctielijst Terrorisme (NST), maar enkel aan de (minder strenge) Europese Sanctielijst. Vanuit AZL is er informatie aangeleverd over hoe dit incident heeft kunnen gebeuren, welke herstelmaatregelen zijn getroffen en welke acties AZL heeft uitgezet om herhaling van dit incident te voorkomen. Overigens heeft de 'inhaalscreening' geen hits opgeleverd. VLEP monitort de opvolging door AZL met specifieke beheersmaatregelen, ook in 2024. DNB heeft een en ander voor kennisgeving aangenomen.

3 Bestuursverslag - Financieel beleid

3.1. Inleiding

Het fonds wil aan zijn in paragraaf 1.2.2 omschreven missie, visie en strategie voldoen. Het is belangrijk dat het voldoende geld heeft en ontvangt, zodat er genoeg middelen zijn om (toekomstige) uitkeringen te kunnen betalen. Het bestuur opereert hiervoor, al dan niet in overleg met de stakeholders, op de volgende beleidsterreinen: premiebeleid, toeslagenbeleid, beleggingsbeleid en pensioenbeleid.

In dit hoofdstuk komen de eerste drie instrumenten aan de orde. Na het premie- en toeslagenbeleid geeft het bestuur inzicht in de voorzieningen en reserves. Na de actuariële analyse volgt een uitleg over het beleggingsbeleid en vervolgens de risicoparagraaf. De pensioenregeling komt aan bod in hoofdstuk 4.

3.2. Financieel toetsingskader

De bedoeling van het financieel toetsingskader (FTK), dat in 2015 is ingevoerd, is dat het beleid van pensioenfondsen stabiel wordt, dat grotere schokken kunnen worden opgevangen en dat vooraf duidelijk is welk beleid er precies gevoerd wordt, juist in crisissituaties. Een stabiel beleid wordt bereikt door de volgende regels:

- ◆ besluiten worden gebaseerd op de beleidsdekkingsgraad. Dit is de gemiddelde dekkingsgraad over de afgelopen twaalf maanden;
- ◆ als er moet worden gekort, mag de korting over een aantal jaren (maximaal tien) worden gespreid;
- ◆ als er kan worden geïndexeerd, wordt zoveel toeslag toegekend, dat de jaren erna naar verwachting ook (gedeeltelijk) kan worden geïndexeerd;
- ◆ de rekenrente (UFR) voor het langlopende deel van de verplichtingen is gestabiliseerd.

Risicohouding

De risicohouding is:

- ◆ de mate waarin een fonds, na overleg met sociale partners en het verantwoordingsorgaan van het fonds, bereid is risico's te lopen en
- ◆ de mate waarin het fonds risico's loopt, gegeven de kenmerken van het fonds.

De risicohouding van het fonds komt voor de lange termijn tot uitdrukking in de door het fonds gekozen ondergrenzen in het kader van de haalbaarheidstoets en voor de korte termijn in de hoogte van het vereist eigen vermogen of een bandbreedte hiervoor.

Risicohouding korte termijn

Bij de uitvoering van het feitelijke beleggingsbeleid worden bandbreedtes gehanteerd rondom het strategisch beleid. Deze bandbreedtes zijn vertaald naar een bandbreedte voor het vereist eigen vermogen. In 2022 is het vereist eigen vermogen gestegen tot de bovenkant van de bandbreedte. De oorzaak hiervan was gelegen in de stijging van de rente in 2022. Daarop heeft in 2023 een herijking plaatsgevonden: de bandbreedte is eind 2023 16-22%.

Risicohouding lange termijn

Voor de risicohouding op lange termijn heeft het bestuur ondergrenzen vastgesteld. Ondergrenzen zijn vastgesteld ten aanzien van:

- ◆ Het verwachte pensioenresultaat vanuit de situatie dat het pensioenfonds precies beschikt over het vereist eigen vermogen => ondergrens van 90%.
- ◆ Het verwachte pensioenresultaat vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds => ondergrens van 85%.
- ◆ Het pensioenresultaat dat kan worden bereikt vanuit de feitelijke dekkingsgraad van het pensioenfonds in een slechtweerscenario => maximaal toegestane afwijking ten aanzien van de gekozen ondergrens 40%.

De ondergrenzen voor het pensioenresultaat zijn vastgesteld in overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. De raad van toezicht is geïnformeerd over het proces en heeft hierbij zijn oordeel gegeven.

Haalbaarheidstoets

Bij het FTK hoort ook een haalbaarheidstoets. Deze toets meet in hoeverre het pensioenfonds in staat is om op lange termijn waardevaste pensioenen uit te keren, uitgaande van het premie-, indexatie- en beleggingsbeleid. Dit is het pensioenresultaat. Het pensioenfonds heeft in overleg met de sociale partners, de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan bepaald wat de ondergrenzen voor de haalbaarheidstoets zijn. Deze normen passen bij de wensen van de achterban.

Aanvangshaalbaarheidstoets

Met de aanvangshaalbaarheidstoets in 2015 zijn de pensioenresultaten op het aanvangsmoment bepaald:

- ◆ De mediaan van het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit een dekkingsgraad die gelijk is aan de vereiste dekkingsgraad bedraagt 97%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 90%.
- ◆ Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt 89%. Dit ligt hoger dan de vastgestelde ondergrens van 85%.
- ◆ Het verwacht pensioenresultaat op fondsniveau startend vanuit de feitelijke dekkingsgraad bedraagt in slecht weer (5% percentiel) 58%. De afwijking van de ondergrens (89%) bedraagt daarmee 35% en is kleiner dan de maximaal toegestane afwijking van 40%.

Bij eventueel toekomstig uit te voeren aanvangshaalbaarheidstoetsen zullen deze ondergrenzen opnieuw worden vastgesteld in overleg met de sociale partners en het verantwoordingsorgaan. Indien uit de jaarlijkse haalbaarheidstoets blijkt dat de ondergrenzen worden overschreden informeert het bestuur de sociale partners en het verantwoordingsorgaan en treedt met hen in overleg om tot passende maatregelen te komen.

Haalbaarheidstoets 2023

In 2023 heeft het fonds de jaarlijkse haalbaarheidstoets uitgevoerd. Met deze jaarlijkse haalbaarheidstoets is getoetst of de uitkomsten in 2023 nog binnen de gestelde grenzen vallen:

1. Het pensioenresultaat voor het mediaan scenario is gelijk aan 84,2% (2022: 81,4%);
2. De afwijking van het pensioenresultaat in het slechtweerscenario is gelijk aan 34,4% (2022: 32,8%).

In de mediaan ofwel het verwachte scenario zijn de pensioenresultaten volgens de haalbaarheidstoets van 2023 verbeterd ten opzichte van 2022. Het mediane pensioenresultaat is echter lager dan de vastgestelde ondergrens. In slecht weer is het pensioenresultaat gedaald ten opzichte van 2022 en daarmee is de afwijking in slecht weer ten opzichte van de mediaan gestegen ten opzichte van vorig boekjaar. De afwijking in slecht weer is lager dan de maximaal toegestane afwijking. De tegengestelde beweging van het mediane pensioenresultaat en het pensioenresultaat in slecht weer wordt veroorzaakt door de meer defensieve beleggingsmix. In de mediaan zorgt die voor betere pensioenresultaten, maar in slecht weer worden de pensioenresultaten lager.

Sociale partners zijn geïnformeerd over de resultaten. Er zijn naar aanleiding van de resultaten van de haalbaarheidstoets geen wijzigingen in het beleid doorgevoerd.

Reële dekkingsgraad

In de reële dekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële dekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. Een toekomstbestendig indexatiebeleid houdt in:

1. Er mag geïndexeerd worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110%.
2. Indexatie is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze indexatie ook in de toekomst te kunnen verlenen.

De reële dekkingsgraad ultimo 2023 bedraagt 84,4%.

3.3. Premie

Het pensioenfonds financiert de pensioenregeling (ouderdomspensioen, partnerpensioen en wezenpensioen) met een doorsneepremie. Als pensioengrondslag gold in 2023 het pensioengevend loon met een maximum van EUR 73.729,- verminderd met een franchise (in 2023 een bedrag van EUR 13.913,-). Daarmee was de maximumgrondslag voor de basisregeling EUR 59.816.

De premie voor de basisregeling is in 2023 vastgesteld op 26,22% bij een gemiddeld opbouwpercentage van 1,4%. Iedere sector heeft een eigen premiepercentage en daarmee corresponderend opbouwpercentage.

De feitelijke (doorsnee) premie is bepaald als de voor inkoop van nieuwe aanspraken benodigde actuariële koopsom op fondsgrondslagen en het op basis van het gehanteerde beleggingsbeleid verwachte rendement en een opslag voor uitvoeringskosten.

Onderstaand de premie- en opbouwpercentages per sector:

Sector	Premie totaal 2023	Opbouw- percentage 2023
Vleeswaren	26,00%	1,39%
Gemaksvoeding	24,99%	1,33%
Versvlees	27,08%	1,45%
Pluimveevlees	26,30%	1,41%

Sector	Premie totaal 2022	Opbouw- percentage 2022
Vleeswaren	25,45%	1,30%
Gemaksvoeding	23,99%	1,22%
Versvlees	27,08%	1,40%
Pluimveevlees	25,30%	1,29%

De premies in 2023 zijn inclusief een door werkgevers ter beschikking gesteld deel van 1% voor herstel van de dekkingsgraad.

Premiedekkingsgraad

Het fonds heeft er met het oog op premiestabiliteit voor gekozen om de feitelijke premie af te leiden van de gedempte kostendekkende premie op basis van verwacht rendement. Inherent aan deze methodiek is dat de premiedekkingsgraad schommelingen vertoont gedurende de periode dat het verwacht rendement vaststaat (periode van vijf jaar). De premiedekkingsgraad is in 2023 134,8% (2022: 92,7%). Als de premiedekkingsgraad lager is dan dekkingsgraad betekent dit dat de premie een negatieve bijdrage levert aan de dekkingsgraad. Het bestuur vindt dat een lage premiedekkingsgraad onwenselijk is.

Door de stijging van de rente is de premiedekkingsgraad in 2023 verbeterd ten opzichte van 2022 en voorgaande jaren. De premiedekkingsgraad ligt daarmee op een niveau waarbij er geen negatief effect op de financiële positie is. Met het oog op het verdere herstel van de financiële positie is dit prettig. Het bestuur blijft de premiedekkingsgraad nadrukkelijk monitoren waarbij een evenwichtige belangenafweging de leidraad vormt. Na jaren met een lagere premiedekkingsgraad (voordeel voor jongeren) is de situatie gedraaid. Dat is voor het bestuur geen reden direct in te grijpen. Vanwege de komst van het nieuwe pensioenstelsel moeten er de komende jaren meerdere beslissingen genomen worden die invloed hebben op het pensioen van jong en oud. Bij het bepalen van evenwichtigheid moet gekeken worden naar het totaalpakket aan wijzigingen, en niet alleen naar de afzonderlijke onderdelen.

Tabel kostendekkende premie

	2023	2022
Zuiver kostendekkende premie	156.037	198.844
Gedempte kostendekkende premie	172.268	148.765
Feitelijke premie	174.305	159.032
De zuiver kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	125.489	166.590
Opslag in stand houden vereist vermogen	25.348	27.654
Opslag voor uitvoeringskosten	5.200	4.600
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
	156.037	198.844
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	99.195	83.283
Opslag in stand houden vereist vermogen	20.037	13.825
Opslag voor uitvoeringskosten	5.200	4.600
Voorwaardelijke onderdelen	47.836	47.057
	172.268	148.765
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	99.195	83.283
Opslag in stand houden vereist vermogen	20.037	13.825
Opslag voor uitvoeringskosten	5.200	4.600
Voorwaardelijke onderdelen	47.836	47.057
Premiemarge	2.037	10.267
	174.305	159.032

3.4. Toeslag

Het fonds beslist jaarlijks of en in hoeverre een toeslag op pensioenaanspraken en pensioenrechten van de (gewezen) deelnemers, gewezen partners en pensioengerechtigden kan worden toegekend. Alleen als en voor zover de middelen van het fonds toereikend zijn voor een toeslag, wordt deze toegekend. De toeslagverlening op pensioenaanspraken en pensioenrechten is voorwaardelijk. Voor deze voorwaardelijke toeslagverlening is geen reserve gevormd en wordt geen premie betaald. De toeslagverlening wordt uit beleggingsrendement gefinancierd.

Het toeslagbeleid is gebaseerd op toekomstbestendige toeslagverlening. Het pensioenfonds verleent alleen een toeslag indien de beleidsdekkingsgraad per 1 januari van het boekjaar van het pensioenfonds zich boven de 110% bevindt. De hoogte van de toeslag is afhankelijk van de beleidsdekkingsgraad en de toeslagambitie. De toeslagambitie is gelijk aan het CBS-consumentenprijsindexcijfer, alle huishoudens afgeleid, over de periode van oktober tot en met september.

De eventueel uit het vrije vermogen toe te kennen toeslag wordt aan de hand van indexatieregels onder het FTK (toekomstbestendig) bepaald.

Het toeslagbeleid kent eveneens een inhaaltoeslag, de tekst daarvan is als volgt:

Het bestuur kan besluiten om extra verhogingen toe te kennen indien de actuele financiële positie van het fonds dit toelaat. De dekkingsgraad waarboven dit mogelijk is, is gebaseerd op toekomstbestendige toeslagverlening en is de grens waarbij maximale toeslag verleend mag worden. Het verschil tussen het feitelijk aanwezige eigen vermogen (afgemeten aan de beleidsdekkingsgraad) en het vermogen behorende bij de bovengrens dekkingsgraad kan voor een vijfde deel worden aangewend voor inhaaltoeslagen. Er geldt een maximumtermijn van tien jaar waarbinnen teruggekeken wordt naar de gemiste toeslagen.

In december 2022 is voor het eerst sinds 2008 besloten om per 1 januari 2023 een toeslag van 3% te verlenen aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden. Ook per 1 januari 2024 kon weer een toeslag worden verleend, en wel van 3,5%. Deze toeslagen vonden plaats op basis van de tijdelijke wijziging van het Besluit financieel toetsingskader pensioenfonds. De toeslag per 1 januari 2024 is reeds verwerkt in de technische voorzieningen per 31 december 2023.

Tijdelijke wijziging van het Besluit toetsingskader pensioenfonds¹⁾

De Minister voor Armoedebeleid, Participatie en Pensioenen heeft versoepeling van de regels voor toeslagverlening doorgevoerd in verband met de voorgenomen transitie naar het nieuwe pensioenstelsel. Deze aanpassing van de regels gold in beginsel voor toeslagbesluiten in de periode van 1 juli 2022 tot en met 31 december 2022 en is verlengd. De versoepeling geldt alleen voor pensioenfonds die naar verwachting overgaan op een collectieve waardeoverdracht die ertoe strekt om in verband met een collectieve wijziging van de pensioenovereenkomsten naar aanleiding van de voorgenomen stelselwijziging de waarde van de pensioenaanspraken of pensioenrechten aan te wenden bij het fonds overeenkomstig de gewijzigde pensioenovereenkomsten. Met andere woorden dient er een intentie tot het invaren van de bestaande pensioenaanspraken en -uitkeringen in het nieuwe pensioenstelsel te zijn.

Aan het verlenen van een toeslag op basis van de versoepelde regels zijn ook nadere voorwaarden verbonden:

- ◆ Er wordt geen toeslag verleend bij een beleidsdekkingsgraad onder 105%;
- ◆ Er wordt geen toeslag verleend bij een dekkingsgraad onder de 105% en voor zover de dekkingsgraad van het fonds door de toeslagverlening lager wordt dan 105%;
- ◆ Een fonds dat bij de toeslagverlening gebruik maakt van de regeling:
 - ◇ onderbouwt de verwachting dat het zal overgaan tot collectieve waardeoverdracht;
 - ◇ onderbouwt waarom de toeslagverlening plaatsvindt vanuit het belang van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden; en
 - ◇ beschrijft kwantitatief de generatie-effecten van de toeslagverlening waarbij onderscheid wordt gemaakt naar leeftijdscohorten per geboortjaar in hele jaren, tenzij er zwaarwegende redenen zijn om andere leeftijdscohorten te hanteren en toegelicht wordt dat daarbij sprake is van voldoende representativiteit en voldoende onderscheidende verschillen;

1) <https://zoek.officielebekendmakingen.nl/stb-2022-211.html>

- ◆ Het fonds informeert het verantwoordingsorgaan of belanghebbendenorgaan zo spoedig mogelijk over het besluit tot toeslagverlening en verstrekt daarbij de gegevens, bedoeld in het vierde lid;
- ◆ Het fonds stelt informatie over het besluit tot toeslagverlening en de onderbouwing daarvan tijdig ter beschikking van deelnemers, gewezen deelnemers, andere aanspraakgerechtigden en pensioengerechtigden of verstrekt deze informatie tijdig.

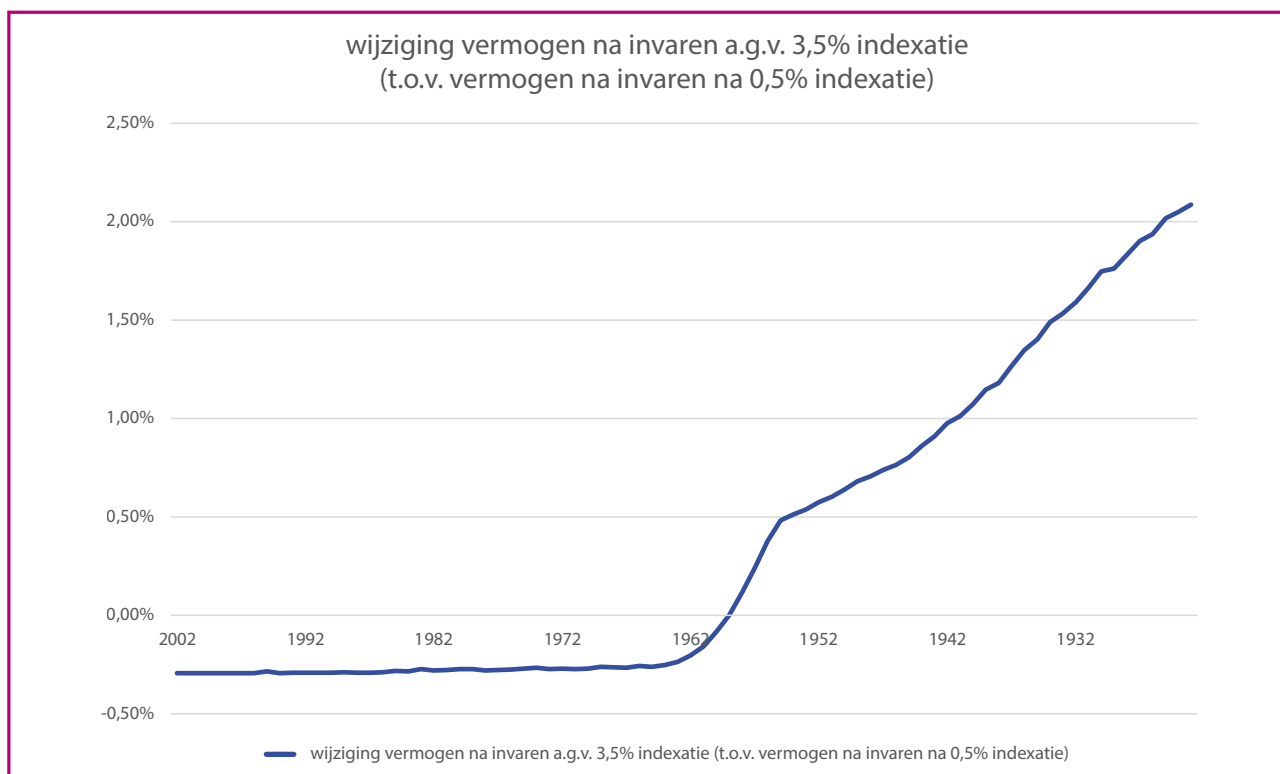
De beleidsdekkingsgraad van het fonds bereikte eind november het niveau van tenminste 105%. Het bestuur heeft vervolgens in december besloten om van de versoepelde regels gebruik te maken en een toeslag te verlenen van 3% aan alle (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden per 1 januari 2023. Daarbij zijn de voorwaarden voor gebruikmaking van de versoepelde regels in acht genomen.

Sociale partners hebben de intentie tot invaren uitgesproken. Het bestuur heeft uitgebreid stilgestaan bij de evenwichtigheid van het verlenen van een toeslag. De belangrijkste overwegingen zijn:

- ◆ We realiseren ons dat het pensioen de afgelopen jaren niet helemaal is meegegroeid met de gestegen prijzen. Dit heeft invloed op de koopkracht van gepensioneerden. Gepensioneerden merken een verhoging direct. Hun inkomen stijgt en ze krijgen dus meer geld op hun rekening. Begin 2023 werd het pensioen ook verhoogd. Deze verhogingen dragen bij aan de koopkracht van gepensioneerden.
- ◆ De verhoging is voor (vooral jonge) werknemers en oud-werknemers minder gunstig. Zij krijgen hun pensioen pas later en merken nu niet direct iets van de verhoging. Iedereen krijgt hetzelfde percentage erbij, maar voor jongeren (die nog veel minder pensioen hebben opgebouwd) gaat het dan dus wel om een kleiner bedrag. Daarnaast geven we een deel van onze buffers uit om de verhoging te betalen. Daardoor wordt de kans op een verhoging in de toekomst kleiner. Ook stijgt de kans dat we in de toekomst geld tekort hebben.
- ◆ Daar staat tegenover dat het opbouwpercentage vanaf 2024 stijgt, daardoor gaan werknemers meer pensioen opbouwen. Voor hetzelfde geld, want de premie blijft gelijk.
- ◆ Bij het verhogen van de pensioenen houden we ook rekening met de overgang naar de nieuwe regels voor pensioen. Hiervoor hebben we een goede financiële positie nodig. Na de verhoging van 3,5% is de dekkingsgraad nog hoog genoeg. Hierbij is als richtlijn een dekkingsgraad van 110% gehanteerd.

Na deze afweging heeft het bestuur besloten dat het evenwichtig is om per 1 januari 2024 de pensioenen met 3,5% te verhogen.

Bij het toeslagbesluit zijn ook de opinies van de sleutelfunctiehouders actuarieel en risicobeheer betrokken. Tevens heeft het verantwoordingsorgaan een positief advies uitgebracht. Het toeslagbesluit is gecommuniceerd via (nieuws)brieven en de website. Op de website is uitgebreidere informatie opgenomen, waaronder ook de hiervoor genoemde generatie-effecten.

3.5. Totale kosten uitvoering pensioen- en vermogensbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de pensioenregeling en het vermogensbeheer diverse kosten. In deze paragraaf worden de totale kosten voor pensioenbeheer en vermogensbeheer samengevat. In de volgende paragraaf worden de kosten voor pensioenbeheer nader toegelicht. In hoofdstuk 3.10 worden de kosten voor vermogensbeheer nader toegelicht.

	Bedrag (x 1.000)	In % gemiddeld belegd vermogen
Pensioenbeheerkosten*	6.323	0,20%
Vermogensbeheerkosten (excl. transactiekosten)	8.214	0,26%
Totale kosten	14.537	0,46%
Transactiekosten	1.974	0,06%

*uitgedrukt in Euro's per deelnemer: 143

De kosten voor pensioen- en vermogensbeheer (excl. transactiekosten) in 2023 bedragen, uitgedrukt als percentage van het gemiddeld belegd vermogen, 0,46% (2022: 0,46%). De kosten (excl. transactiekosten) zijn in 2023 lager dan in 2022 (16.129).

3.6. Kosten uitvoering pensioenbeheer

Het bestuur maakt voor de uitvoering van de regeling diverse kosten. Hieronder worden deze kosten toegelicht.

3.6.1. Totale kosten uitvoering pensioenbeheer en kosten per deelnemer

De kosten van pensioenbeheer bedragen voor 2023: EUR 6.323.000 (2022: EUR 5.580.000). Omgerekend is dit EUR 143 (2022: EUR 128) per actieve deelnemer en gepensioneerde. Dit is inclusief de kosten voor Wtp. Het aantal actieve deelnemers en gepensioneerden is in 2023 met 44.145 hoger dan in 2022 (43.426). In paragraaf 7.6 van de jaarrekening worden de kosten nader gespecificeerd. In deze paragraaf wordt een toelichting gegeven bij de kosten en de berekening van de kosten per actieve deelnemer en gepensioneerde. De kosten die voor de gewezen deelnemers worden gemaakt, zijn volgens de aanbevelingen van de Pensioenfederatie toegerekend aan actieve deelnemers en gepensioneerden. Het aantal gewezen deelnemers wordt dus niet meegenomen in de berekening van de kosten per deelnemer en gepensioneerde. Het fonds heeft veel gewezen deelnemers (84.061 in 2023) waarvoor uiteraard wel kosten worden gemaakt voor administratie en communicatie.

In dit jaarverslag heeft het bestuur een toerekening van kosten aan pensioenbeheer en vermogensbeheer gemaakt. Dit heeft gevolgen voor de kosten per deelnemer, zoals weergegeven in deze paragraaf. De berekeningswijze is gelijk aan vorig jaar. Wel is het zo dat er meer advieskosten zijn toegerekend aan vermogensbeheer vanwege de aard van de activiteiten van het fonds in 2023, zoals nieuwe vermogensbeheermandaten, het uitvoeren van het risicopreferentieonderzoek en de voorbereidingen voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

3.6.2. Toelichting kosten uitvoering pensioenbeheer

De administratiekosten betreffen kosten die worden gemaakt voor (actieve) deelnemers en pensioengerechtigden. Deze kosten hebben betrekking op alle werkzaamheden die in de pensioenadministratie moeten worden verricht om de aanspraken juist te administreren en de deelnemers volledig te informeren. Denk hierbij aan de pensioentoekenningen, betalen uitkeringen, verwerken waardeoverdrachten, afkoop, helpdesk, communicatie met deelnemers/gepensioneerden. Daarnaast zijn er kosten die betrekking hebben op de activiteiten die voortvloeien uit de contacten met de werkgever. Het gaat om kosten voor de aanlevering en verwerking van de werknemersgegevens, de aanmaak van premienota's en de premie-incasso, helpdesk werkgever, communicatie met werkgever. Hierbij horen ook de kosten voor het aansluiten van nieuwe werkgevers. In vergelijking met vorig jaar zijn de kosten per actieve deelnemer en gepensioneerde gestegen.

- ◆ De stijging van de kosten per actieve deelnemer en gepensioneerde in 2023 ten opzichte van 2022 is toe te schrijven aan onder andere inflatiecorrectie en meer kosten als gevolg van Wtp. Per saldo zijn de administratiekosten EUR 99.000 hoger dan het voorgaande jaar. De gestegen toerekening van kosten aan de kosten voor vermogensbeheer heeft voornamelijk te maken met advieskosten in het kader van de Wtp. De totale advieskosten zijn hierdoor gestegen, maar de advieskosten in het kader van Wtp deels zijn toegerekend aan de kosten voor vermogensbeheer omdat veel werkzaamheden in het kader van Wtp ook het vermogensbeheer betreffen. Ook zijn de advieskosten voor risicomanagement voor 50% toegerekend aan de kosten voor vermogensbeheer. De kosten voor governance, controle, en overige kosten zijn in 2023 hoger dan in 2022. De hogere kosten voor governance in 2023 ten opzichte van 2022 hebben meerdere oorzaken. De vergoedingen voor bestuur, verantwoordingsorgaan en raad van toezicht zijn geïndexeerd. Ook de kosten voor het bestuursbureau, vergaderzalen en opleiding waren in 2023 hoger dan in 2022. De controlekosten zijn in 2023 gestegen t.o.v. 2022. De overige kosten zijn in 2023 hoger dan in 2022 voornamelijk vanwege gestegen kosten voor DNB, AFM en De Pensioenfederatie. Ook was er in 2023 sprake van hogere proces- en invorderingskosten.

	Pensioenbeheer 2023	Pensioenbeheer 2022
Administratiekosten	EUR 3.897.000	EUR 3.798.000
Governance	EUR 1.476.000	EUR 1.393.000
Controlekosten	EUR 132.000	EUR 113.000
Advieskosten	EUR 715.000	EUR 584.000
Overige kosten	EUR 1.059.000	EUR 518.000
Herallocatie naar kosten vermogensbeheer	EUR -956.000	EUR -826.000
Totaal	EUR 6.323.000	EUR 5.580.000

3.6.3. Toerekening aan kosten vermogensbeheer

Het bestuur hanteert onderstaande verdeling voor het toerekenen van kosten aan het vermogensbeheer.

Kostensoort	Toegewezen aan vermogensbeheer (%)
Administratiekosten:	
Governance:	
◆ Vergoedingen bestuur en raad van toezicht	50%
◆ Kosten voor bestuursondersteuning	25%
Controlekosten:	
◆ Kosten accountant voor controle jaarwerk	50%
◆ Kosten certificerend actuaaris	50%
Advieskosten:	
◆ Kosten fiscaal advies	50%
◆ Kosten risicopreferentieonderzoek	100%
◆ Kosten advies nieuw pensioenstelsel	50%
◆ Kosten kostenbenchmark	50%
◆ Kosten juridisch advies vermogensbeheer	100%
◆ Kosten adviseur risicomanagement	50%
Overige kosten:	
◆ Kosten voor toezicht DNB en AFM	50%
◆ Contributie Pensioenfederatie	50%
◆ Kosten notaris t.b.v. beleggingsdocumentatie	100%

Het effect op de kosten pensioenbeheer 2023 is als één totaalbedrag in aftrek genomen in de jaarrekening in de toelichting op de staat van baten en lasten.

3.6.4. Vergoedingen bestuur en raad van toezicht

In het beloningsbeleid zijn onderstaande vergoedingen vastgelegd. Voorzitters van het bestuur worden geacht anderhalf tot twee dagen per week te besteden aan hun functie en bestuursleden tenminste één dag per week. Indien een bestuurder in meer dan één commissie plaatsneemt, bedraagt de vergoeding voor de tweede commissie 50% van het genoemde bedrag. Onderstaande vergoedingen zijn in 2023 met 5% geïndexeerd.

Functie	Vergoeding per jaar 2023	Vergoeding per jaar 2022
◆ Voorzitter bestuur	€ 54.829,06	€ 52.218,15
◆ Bestuurslid	€ 21.931,62	€ 20.887,26
<i>Commissielid of bestuurslid die als toehoorder zitting neemt in:</i>		
◆ Beleggingscommissie	€ 8.224,36	€ 7.832,72
◆ Risicomanagementcommissie	€ 8.224,36	€ 7.832,72
◆ Financiële commissie	€ 5.482,91	€ 5.221,82
◆ Communicatiecommissie	€ 5.482,91	€ 5.221,82
◆ Handhavingscommissie	€ 5.482,91	€ 5.221,82
<i>Speciale functies:</i>		
◆ Sleutelfunctiehouder indien intern belegd	€ 5.221,82	€ 5.221,82
◆ Expertrol bestuurder	€ 2.610,91	€ 2.610,91

De vergoedingen voor de raad van toezicht zijn onderstaand weergegeven. Leden van de raad van toezicht worden geacht gemiddeld tenminste een halve dag per week aan het fonds te besteden en de voorzitter tenminste een dag per week.

Functie	Vergoeding per jaar 2023	Vergoeding per jaar 2022
◆ Voorzitter raad van toezicht	€ 21.931,62	€ 20.887,26
◆ Lid raad van toezicht	€ 10.965,81	€ 10.443,63

3.6.5. Kostenbenchmark

Het bestuur heeft een kostenbenchmarkonderzoek uit laten voeren op basis van de kosten tot en met 2022. Hieruit blijkt dat de pensioenbeheerkosten in de periode 2020-2022 lager zijn dan fondsen uit de peergroup bestaande uit 34 pensioenfondsen met tussen de 20.000 en 100.000 deelnemers en gepensioneerden. De gemiddelde kosten bedroegen EUR 136 ten opzichte van EUR 175 in de peergroup. Van de peergroup hebben 27 fondsen hogere kosten en 6 fondsen lagere kosten dan het fonds.

3.6.6. Oordeel bestuur

De totale kosten die het fonds maakt voor de uitvoering van het pensioenbeheer, een bedrag van ongeveer EUR 6.323 duizend, zijn besteed aan de uitvoering van de pensioenregeling en de overige werkzaamheden die ten behoeve daarvan worden uitgevoerd. Het bestuur realiseert zich dat dit bedrag veel geld is. Het bestuur vindt de kosten voor het pensioenbeheer in 2023 passend bij de kenmerken en organisatie van het fonds en wel om de volgende reden:

De uitvoering van de pensioenregeling van het fonds is complex vanwege vier aangesloten sectoren die o.a. veel kosten voor het handhaven van de verplichtstelling en in het verlengde daarvan het uitvoeren van looncontroles met zich meebrengen.

Het bestuur is kostenbewust en waar mogelijk worden besparingen gerealiseerd of uitgaven beperkt. Het bestuur constateert al langere tijd dat de kosten van governance en toezicht blijven stijgen. Ook de advieskosten nemen toe door zwaardere eisen die gesteld worden aan risicomanagement, IT-beleid, datakwaliteit en informatiebeveiliging. De komende jaren brengt de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel extra kosten met zich mee. In 2023 lagen de kosten boven het gemiddelde niveau van de voorgaande drie jaar. Dit komt grotendeels door de werkzaamheden in het kader van de Wet toekomst pensioenen.

3.7 Actuariële paragraaf

3.7.1. Actuariële analyse van het saldo van baten en lasten

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten	226.394	-903.981
Wijziging rentetermijnstructuur	-89.497	1.356.583
Premies	43.616	-12.158
Waardeoverdrachten	-3.904	-175
Kosten	207	242
Uitkeringen	-17	-198
Sterfte	2.719	3.761
Arbeidsongeschiktheid	-14.624	-12.598
Reguliere mutaties	1.202	-477
Toeslagverlening	-101.077	-118.468
Overige mutaties	-6.120	-19.034
Andere oorzaken	-3.996	-304
	54.903	293.193

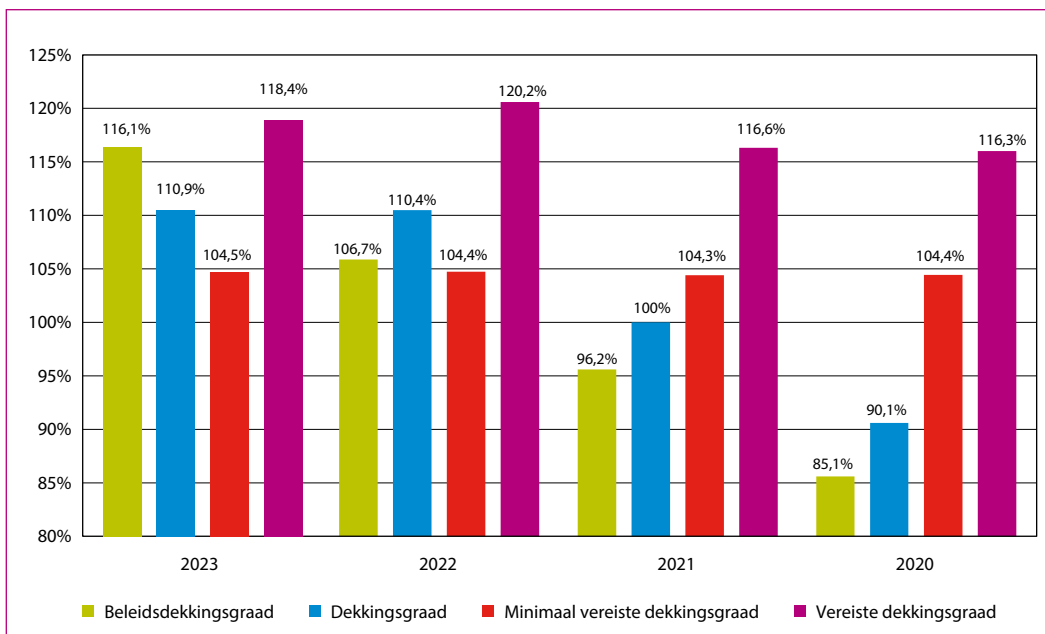
3.7.2. Samenvatting actuariel rapport

Deze samenvatting toont, naast de ontwikkelingen gedurende het boekjaar, de belangrijkste financiële cijfers van het fonds. Ter vergelijking van de cijfers van het huidige boekjaar zijn referentiecijfers opgenomen. Een nadere uitwerking van de cijfers volgt in de rest van het rapport.

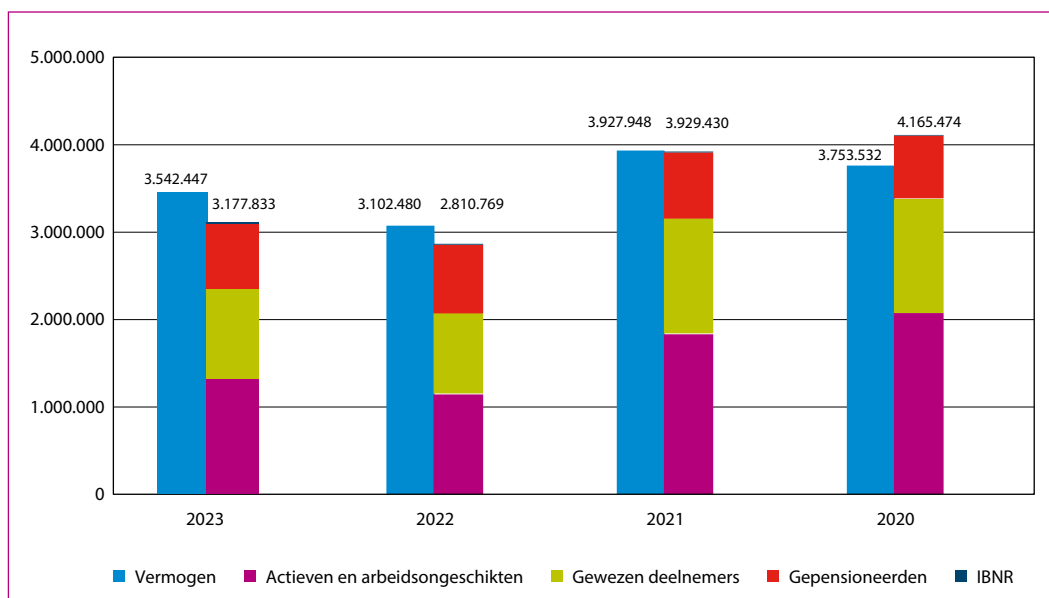
Financiële positie

De dekkingsgraad ¹⁾ is in het boekjaar gestegen van 110,4% ultimo 2022 naar 110,9% ultimo 2023. De beleidsdekkingsgraad van het fonds steeg in 2023 van 106,7% naar 116,1%. De beleidsdekkingsgraad ultimo 2023 is daarmee lager dan de vereiste dekkingsgraad van 118,4%. Hierdoor is de financiële positie niet toereikend. Onderstaande grafiek toont de beleidsdekkingsgraad, de dekkingsgraad en de (minimaal) vereiste dekkingsgraad over de afgelopen jaren.

1) De dekkingsgraad is gebaseerd op de technische voorziening, waarbij verdiscontering heeft plaatsgevonden op basis van de DNB-rentetermijnstructuur per einde 2023.

De volgende grafiek toont het vermogen en de technische voorzieningen over de afgelopen jaren.

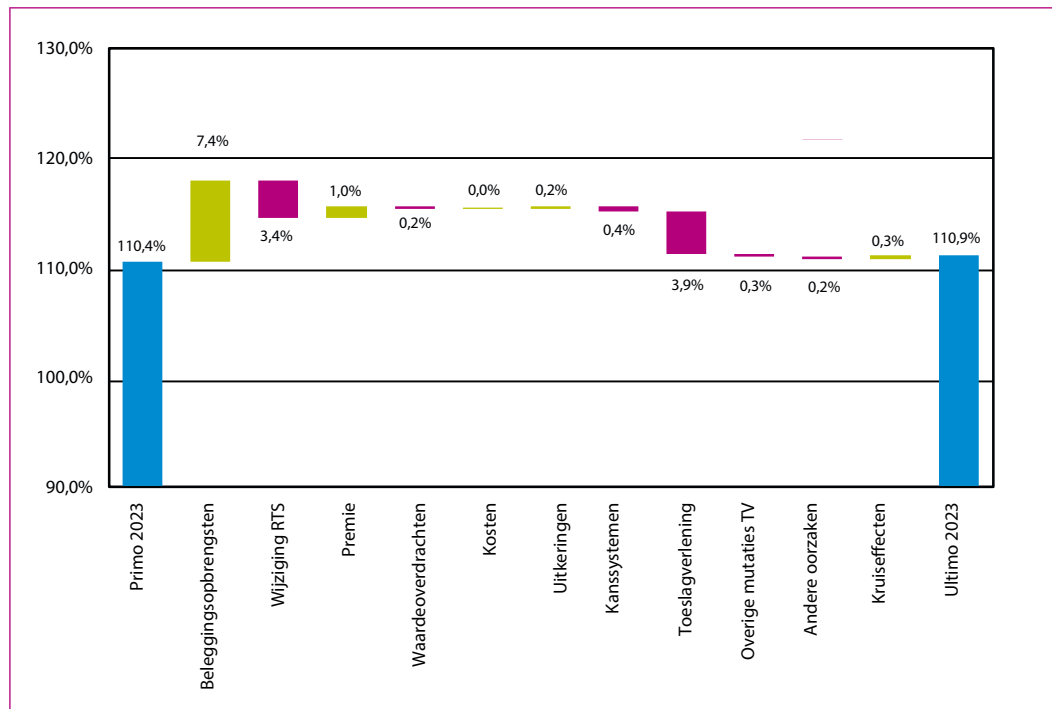
Herstelplan

Het fonds heeft in 2023 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2023 een beleidsdekkingsgraad van 111,8%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 116,1% hoger is.

Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2024 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting zonder aanvullende maatregelen binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad.

Analyse van het resultaat

In 2023 is er een positief resultaat van 54.903 behaald (2022: 293.193 positief). De invloed van het resultaat op de dekkingsgraad is in de volgende grafiek weergegeven en uitgesplitst naar mutatie-oorzaak ¹⁾.

Uit bovenstaande grafiek blijkt dat de beleggingsopbrengsten een positieve invloed hadden op de dekkingsgraad. De wijziging van de DNB-rentetermijnstructuur droeg juist negatief bij aan de ontwikkeling van de dekkingsgraad in 2023.

De verhoging van de kostenvoorziening van 2,4% naar 2,6% van de nettovoorziening is verantwoord onder "Overige mutaties TV" en levert een negatieve bijdrage aan de dekkingsgraad.

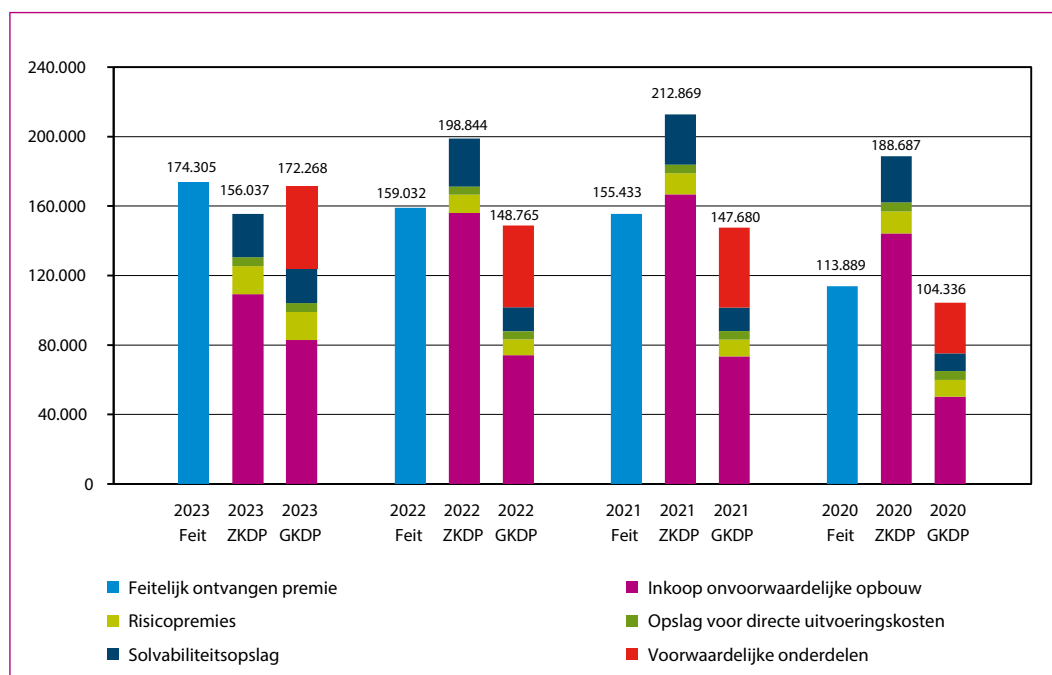
Onder de post "Toeslagverlening" is het effect van de toeslagverlening zichtbaar die per 1 januari 2024 is toegekend. Voor de vaststelling van de hoogte van de toeslagverlening is gebruik gemaakt van de versoepelde toeslagregels die per 1 juli 2022 waren ingevoerd en later zijn verlengd tot 1 januari 2024.

Kostendekkende premie

De kostendekkende premie over 2023 is conform fondsbeleid vastgesteld op basis van de gedempte kostendekkende premie, rekening houdend met verwacht rendement. De gedempte kostendekkende premie bedraagt 172.268. De feitelijke premie is met 174.305 toereikend.

¹⁾ De splitsing naar de verschillende mutatie-oorzaken volgt, met uitzondering van de post "kruiseffecten", de DNB-jaarstaat J605. De post "kruiseffecten" is aanvullend opgenomen en betreft de salopost. Voor de overige procentuele resultaten geldt dat deze individueel berekend zijn als mutatie ten opzichte van de financiële positie primo boekjaar.

De feitelijke premie (Feit), de zuivere kostendekkende premie (ZKDP) en de gedempte kostendekkende premie (GKDP) worden in onderstaande grafiek weergegeven. Hierbij zijn de zuivere en de gedempte kostendekkende premie gesplitst conform de vereisten uit de Pensioenwet. De component “opslag voorwaardelijke onderdelen” in de gedempte premie betreft de verplichte opslag voor de financiering van voorwaardelijke toeslagen waarmee rekening dient te worden gehouden bij premiestelling op basis van verwacht rendement.

In de volgende tabel tonen we de premiedekkingsgraad. Er is sprake van een positief effect op de financiële positie van het fonds, indien de premiedekkingsgraad primo boekjaar hoger is dan de dekkingsgraad primo boekjaar. Als de premiedekkingsgraad lager is heeft dit een negatief effect op de financiële positie van het fonds. Zoals uit de tabel valt op te maken heeft de opbouw in 2023 een positief effect gehad op de financiële positie van het fonds van 1,0%-punt.

	2022	2021	2020	2019
Dekkingsgraad primo boekjaar	110,4%	100,0%	90,1%	92,5%
Premiedekkingsgraad primo boekjaar	134,8%	92,7%	84,2%	69,3%
Impact opbouw op dekkingsgraad	1,0%	-0,3%	-0,2%	-1,0%

3.8. Beleggingen

3.8.1. Beleggingsovertuigingen (investment beliefs)

De investment beliefs zijn in feite de regels of criteria, waaraan het fonds belang hecht bij de inrichting en uitvoering van haar beleggingsbeleid. Met de vaststelling van investment beliefs wordt invulling gegeven aan het voeren van een transparant, evenwichtig en verantwoord beleggingsbeleid.

Het fonds heeft de beleggingsovertuigingen als volgt bepaald:

Het pensioenfonds is een lange termijn belegger

De verplichtingen vormen de basis voor het beleggingsbeleid en de uitkeringen die pensioenfonds VLEP moet doen (de verplichtingen) liggen (ver) in de toekomst. Het pensioenfonds wil kunnen profiteren van lange termijn mogelijkheden en niet te veel sturen op de korte termijn. Het fonds realiseert zich echter dat een lange termijn belegger op korte termijn risico's kan lopen en dat korte termijn risico's voor haar deelnemers nadelige impact kunnen hebben in de vorm van gemiste toeslagverlening of korting van pensioenen.

Asset allocatie is de belangrijkste keuze

De financiële ontwikkeling van het fonds wordt vooral gedreven door de asset allocatie ("80% van het rendement wordt verklaard door asset allocatie, 20% door de invulling"). Onder asset allocatie verstaat het fonds in welke beleggingscategorieën wordt belegd, inclusief de looptijd van de vastrentende categorieën (renterisico) en de valuta van de categorieën (valutarisico).

Risico vereist een extra rendement

Het pensioenfonds is bereid om beleggingsrisico te accepteren, indien dat wenselijk is om een acceptabele pensioenhoogte te realiseren. Daarbij is het fonds alleen bereid om beleggingsrisico's te accepteren indien daar naar verwachting een additioneel rendement tegenover staat.

Diversificatie is van belang

Diversificatie zorgt voor spreiding en voorkomt concentratierisico's. Niet alle eieren in één mandje. Het fonds is zich bewust van de beperkingen van diversificatie: in extreme marktomstandigheden kunnen diversificatievoordelen wegvallen.

Doen wat we begrijpen

Het fonds belegt alleen in categorieën en strategieën die het begrijpt. Dit betekent evenwel niet dat het fonds per definitie alleen maar in aandelen en vastrentende waarden belegt. Onder begrijpen verstaat het fonds dat het de karakteristieken van de belegging kan uitleggen aan de achterban. Het fonds wil een uitlegbaar beleggingsbeleid voeren waarbij het ook als het misgaat kan uitleggen waarom destijds bepaalde beleggingsbeslissingen zijn genomen.

Een professionele en kostenbewuste organisatie is noodzakelijk

Het fonds wil een klantgericht pensioenfonds zijn, gericht op de deelnemers. Het belang voor de deelnemers is groot en daarom streeft het fonds naar een professionele organisatie. Daarbij is het fonds kostenbewust. De kosten bepalen immers mede de pensioenhoogte. Door de lange horizon kan het fonds profiteren van "rente op rente" maar heeft het last van "kosten op kosten". De verwachte opbrengsten zijn vaak onzeker, maar de kosten niet.

Maatschappelijk verantwoord beleggen voegt op lange termijn waarde toe

De verantwoordelijkheid van het fonds gaat verder dan een goede risico-rendementsafweging. Het fonds is zich bewust van de invloed die zij als belegger kan uitoefenen.

3.8.2. ALM-studie

Het bestuur heeft de laatste ALM-studie in 2023 afgerond.

Eén van de belangrijkste conclusies uit deze ALM-studie is dat het renterisico groot is. Een daling van de rente met 1% leidt tot een daling van de dekkinggraad met 15%. Bij een afdekking van 60% daalt de dekkinggraad met 9%. Uit de ALM light volgt eveneens dat het relatieve renterisico groot is. Een daling van de rente van 1% heeft dezelfde nadelige gevolgen voor de dekkinggraad als een daling van de return portefeuille met 30%. Mede op basis van de ALM-studie heeft het bestuur besloten om de renteafdekking eind november te verhogen van 40% naar 60%.

3.8.3. Terugblik economie en financiële markten

2023 begon met enig groei-optimisme, gestimuleerd door de sterke arbeidsmarkt in de VS, dalende gasprijzen in Europa en de heropening van de economie in China. Dat optimisme werd echter aan het einde van het eerste kwartaal getemperd door problemen in de banksector (o.a. het faillissement van SVB en de neergang van Credit Suisse). In de daaropvolgende kwartalen nam het economisch momentum iets af, zoals weergegeven door de 'Purchasing Manager Indices (PMIs)'. Vooral de gepubliceerde macrocijfers in de eurozone en China stelden teleur ten opzichte van verwachtingen, terwijl de cijfers in de VS de consensus gemiddeld bleven overtreffen. Bovendien bleef de toestand van de economie onzeker met zowel positieve signalen (sterke arbeidsmarkt, herstel consumentenvertrouwen) als negatieve krachten (hoge rente, huizenmarkt en verslechterende overheidsfinanciën).

Na een piek in 2022 daalde de inflatie in 2023 aanzienlijk, zowel in de eurozone als in de VS. De 'headline' inflatie in de eurozone daalde op jaarbasis van 9,2% in december 2022 naar 2,9% in december 2023. In de VS daalde de inflatie van 6,5% in december 2022 naar 3,1% in november 2023. Dit kwam door lagere energieprijzen en basiseffecten. De kerninflatie daalde ook in zowel de eurozone als in de VS, maar in mindere mate tot respectievelijk 3,4% en 4,0%. Het risico van 2e-orde inflatie-effecten via hogere huren en lonen is nog steeds aanwezig.

Zowel de Fed als de ECB bleven aanvankelijk agressief verkrappen in 2023. In de loop van het jaar namen het tempo en de omvang van de verhogingen echter af en in het derde kwartaal bereikten beide centrale banken het einde van de verkrappingscyclus. De Fed-rente bedraagt 5,25%-5,50% (1%-punt hoger dan aan het begin van het jaar) en de ECB-rente bedraagt 4,5% (2%-punt hoger dan aan het begin van het jaar). In de rest van 2023 ging de discussie over hoeveel de rente in 2024 weer zal worden verlaagd. Dit werd gevoerd door een dalende inflatie, pessimisme over de groei en "dovish" uitspraken van centrale bankiers.

Aandelen

Ondanks monetaire verkrapping, tijdelijke onrust in maart door het omvallen van verschillende banken, problemen met het Amerikaanse schuldenplafond, een aanhoudende oorlog in Oekraïne, de oorlog in Gaza/Israël en geopolitieke spanningen, boekten de aandelenkoersen in 2023 per saldo een indrukwekkende rally, vooral in de ontwikkelde markten. De belangrijkste verklaringen zijn de sterker dan verwachte daling van de inflatie, een veranderde kijk op het toekomstige monetaire beleid en optimisme over 'Artificial Intelligence (AI)'. De MSCI World Index steeg maar liefst 21% in lokale termen. De MSCI 'Information Technology' was de best presterende sector. De MSCI Emerging Markets Index steeg met 7% in lokale termen.

Rentemarkten

Gedurende het grootste deel van het jaar lieten rentes een stijging zien, gedreven door een strikter monetair beleid. Deze trend kwam in de laatste paar maanden tot stilstand, toen een lagere inflatie en gematigde uitspraken van ECB- en Fed-leden ervoor zorgden dat de markten een veel soepeler monetair beleid gingen inprijzen voor 2024. Als gevolg hiervan eindigde de 30-jaars euro swaprente 2023 lager (2,34%) dan aan het begin (2,53%). De nominale 30-jaars swaprente is samengesteld uit een 30-jaars reële swaprentecomponent (-0,10%) en een 30-jaars inflatieswaprentecomponent (2,44%).

3.8.4. Gevoerd Beleggingsbeleid 2023

De wijzigingen voor de beleggingsportefeuille die uit de ALM-studie uit 2021 zijn voortgekomen, zijn in 2023 volledig afgerond. De laatste twee wijzigingen zijn verwerkt in het beleggingsplan voor 2023 en de implementatie hiervan heeft eveneens in 2023 plaatsgevonden:

- ◆ De belegging in 3 regiofondsen voor aandelen ontwikkelde markten (beheerd door SSGA) is omgezet in een discretionair mandaat dat ook wordt beheerd door SSGA tegen een EU CTB index met aanvullende richtlijnen op sociale karakteristieken.
- ◆ De belegging bij PIMCO is omgezet van een mandaatbelegging in een fondsbelegging met vergelijkbare karakteristieken en beheer tegen een ESG-benchmark.
- ◆ Met de bovenstaande wijzigingen zijn ESG-criteria in alle relevante onderdelen van de portefeuille geïntegreerd via de geselecteerde benchmarks.

In 2023 heeft het fonds naar aanleiding van de Oekraïne-crisis nog eens nauwkeurig zijn landenbeleid beoordeeld; dit heeft geleid tot een herbevestiging van het bestaande beleid (zie 3.9: aansluiting bij UN Global Compact Principles).

Rendement 2023

Het door het fonds behaalde rendement in 2023 bedraagt 10,1% (benchmark 10,9%). De actuele dekkingsgraad is in 2023 licht gestegen van 110,4% naar 110,9%.

3.8.5. Z-score

De z-score wordt ieder jaar vastgesteld en geeft in een getal weer hoe het fonds heeft gepresteerd ten opzichte van de gehanteerde normportefeuille. De formule voor de z-score is als volgt.

$$\text{z-score} = \frac{(R_f - k_j) - (R_n - 0,15\%)}{E_j}$$

Om de z-score te berekenen, wordt het feitelijke rendement van het fonds (R_f) gecorrigeerd voor de beleggingskosten (k_j). Het rendement van de normportefeuille (R_n) wordt, nadat het is gecorrigeerd voor de normbeleggingskosten van 0,15%, in mindering gebracht op het feitelijke fondsrendement. Vervolgens wordt een correctie voor het genomen risico gemaakt. Dit gebeurt door het verschil te delen door een getal voor rendementsspreiding (E_j). Het getal voor de rendementsspreiding is gebaseerd op het percentage zakelijke waarden en het percentage vastrentende waarden dat is vastgelegd in de normportefeuille.

Wanneer de z-score van een bedrijfstakpensioenfonds over een periode van vijf jaar onder de vastgestelde norm (0,00) uitkomt, staat het aangesloten bedrijven onder bepaalde voorwaarden vrij een alternatief te zoeken voor het verplicht gestelde bedrijfstakpensioenfonds in hun branche. De belangrijkste voorwaarde is een ten minste gelijkwaardige pensioenregeling. Voorts kunnen kosten door de stichting aan de uittredende werkgever in rekening worden gebracht in verband met verzekeringstechnisch nadeel en de behandeling van het vrijstellingsverzoek.

Tabel z-scores

Jaar	z-score
2019	0,43
2020	0,15
2021	0,48
2022	-0,31
2023	-0,67

Performancetoets 2019 – 2023: $0,04 + 1,28 = 1,32$.

$$\text{De formule voor de performance toets} = \frac{z(j-5) + z(j-4) + z(j-3) + z(j-2) + z(j-1)}{\sqrt{5}} + 1,28 \geq 0$$

Voor het bepalen van de performancetoets worden de z-scores over een periode van 5 jaar opgeteld en gedeeld door de wortel van vijf. De performancetoets dient bij een verplichtgesteld bedrijfstakpensioenfonds hoger uit te komen dan -1,28. Omdat het communicatietechnisch duidelijker is dat de uitkomst van de performancetoets nul of hoger moet zijn, is besloten om bij de uitkomst

van de performancetoets 1,28 op te tellen. Bij een negatief resultaat van de performancetoets ($p\text{-toets} < 0$) vervalt de verplichtstelling en mogen ondernemingen ervoor kiezen om hun pensioenregeling elders onder te brengen.

Zoals boven aangegeven voldoet het fonds aan de normen voor de z-score op de 5-jaarstermijn. Niettemin is de score voor 2023 negatief. Het bestuur van het fonds heeft deze underperformance ten opzichte van de benchmark geanalyseerd en komt tot de conclusie dat de beleggingsportefeuille structureel goed gepositioneerd is en de relatieve underperformance terug te voeren is op bijzondere (markt-)omstandigheden. Deze zijn:

- ◆ De aandelen- en obligatiemarkten hebben de laatste paar jaar buitengewoon gepresteerd, waardoor het moeilijk was die resultaten bij te houden met een portefeuille (zoals die van het fonds) die gediversifiëerd is ten behoeve van risicobeperking;
- ◆ Door het vertraagd reageren op dalende rente zijn categorieën als Hypotheken en High Yield achtergebleven;
- ◆ Het fonds heeft zijn portefeuille op onderdelen omgezet (zie 3.8.3) hetgeen eerst op langere termijn voordelen gaat opleveren.

3.8.6. Vooruitzichten

Ondanks het aanzienlijk strakkere monetaire beleid in de ontwikkelde markten blijven de arbeidsmarkten in zowel de eurozone als de VS relatief sterk. Daarom acht de consensus een 'zachte landing' waarschijnlijker dan een 'harde landing'. De consensusraming voor de groei in de eurozone in 2024 is 0,5%, gevolgd door een groei van 1,3% in 2025. Voor de VS gaat de consensus uit van respectievelijk 1,3% en 1,7%. Voor China gaat de consensus uit van een groei van respectievelijk 4,6% en 4,4%.

In lijn met de gerealiseerde inflatie zijn de inflatieverwachtingen aanzienlijk gedaald. De inflatieswapmarkt prijst in dat de inflatie in de eurozone de komende jaren rond de 2-2¼% zal liggen en daarna weer licht zal stijgen naar 2,5% op een horizon van 15 jaar. De consensusverwachting van economen en analisten voor de inflatie in de eurozone is 2,5% in 2024, gevolgd door 2,1% in 2025.

Gedreven door een lagere inflatie en pessimisme over de groei was eind 2023 de consensus dat zowel de Fed als de ECB de rente in 2024 aanzienlijk zouden verlagen. De markt ging ervan uit dat de Fed-rente eind 2024 ongeveer 1,25%-punt lager zou zijn en die van de ECB zelfs ongeveer 1,75%-punt lager dan eind 2023. Echter, vanwege tegenvallende inflatiecijfers hebben zowel de Fed als de ECB tot en met mei 2024 de rente ongewijzigd gelaten.

Belangrijke thema's en drijvers in 2024 zullen net als in 2023 nog steeds zijn: de geopolitieke fragmentatie, de oorlog in Oekraïne, een conflict tussen de VS en China, klimaatverandering en Artificial Intelligence. Daar is politieke onzekerheid bij gekomen, met de Amerikaanse presidentsverkiezingen in november 2024.

3.8.7. Financiële markten

In onderstaande tabel worden de verwachte rendementen zoals opgesteld door Columbia Threadneedle Investments vergeleken met de uitgangspunten zoals gebruikt in de ALM (2023):

Categorie	ALM 2023 (15 jaar)	CTI 2023 (5 jaar)	Vershil	CTI 2023 (15 jaar)
Staatsobligaties (lange duratie)	2,9%	2,9%	0,0%	3,1%
Bedrijfsobligaties	3,8%	4,2%	-0,4%	4,2%
Hypotheken	3,8%	4,3%	-0,5%	4,4%
High Yield	5,6%	5,5%	0,1%	6,3%
EMD LC	5,1%	4,7%	0,4%	5,6%
EMD HC	5,0%	7,1%	-2,1%	6,8%
Aandelen ontwikkeld	6,6%	5,3%	1,3%	6,1%
Aandelen opkomend	7,9%	6,2%	1,7%	7,1%
Niet-beursgenoteerd vastgoed	5,8%	4,3%	1,5%	5,0%

Bron: ALM 2023 VLEP en Columbia Threadneedle Investments

Over de hele linie liggen de door CTI verwachte 5-jaarsrendementen voor de obligatiecategorieën lager dan de uitgangspunten uit de ALM 2023 met uitzondering van het rendement op EMD HC.

3.9. Maatschappelijk verantwoord beleggen (MVB)

Het MVB-beleid van pensioenfonds VLEP

De visie van pensioenfonds VLEP is dat verantwoord beleggen bijdraagt aan zijn langetermijndoelstelling en onderdeel is van zijn toegewezen taak door verantwoordelijkheid te nemen als kapitaalverschaffer.

Pensioenfonds VLEP ziet het als zijn toegewezen taak om verantwoord bezig zijn met beleggingen. Pensioenfonds VLEP gelooft dat bedrijven die in de bedrijfsvoering rekening houden met ESG-maatstaven op de lange termijn betere resultaten behalen (in termen van een hoger rendement en/of een lager risico) dan bedrijven die dat niet doen.

Met verantwoord beleggen streeft pensioenfonds VLEP er naar om meer te beleggen in bedrijven en landen met een goede [E/S/G]-score en minder of zelfs niet wil beleggen in bedrijven en landen in de wapenindustrie en partijen waarbij sprake is van ernstige en structurele schending van UN Global Compact Principles.

Verantwoord beleggen maakt integraal onderdeel uit van het beleggingsbeleid van pensioenfonds VLEP. Bij beleggingsbesluiten is de ESG-impact onderdeel van de besluitvorming. Pensioenfonds VLEP verlangt dat de fiduciair vermogensbeheerder de ESG-impact meeneemt bij de advisering en dat de vermogensbeheerders de ESG-impact meenemen in de allocatiebeslissingen. Pensioenfonds VLEP vindt het belangrijk om het effect van het ESG-beleid inzichtelijk en meetbaar maken.

Het ESG-doel van Pensioenfonds VLEP is tweeledig:

1.Portefeuliedoelstelling: Pensioenfonds VLEP wil rekening houden met ESG-maatstaven in de daadwerkelijke allocatie naar beleggingscategorieën, ondernemingen en landen. Daarbij gelooft het fonds dat dit vervolgens leidt tot een beter risico-rendementsprofiel dan wanneer de portefeuille wordt ingericht zonder rekening te houden met deze ESG factoren.

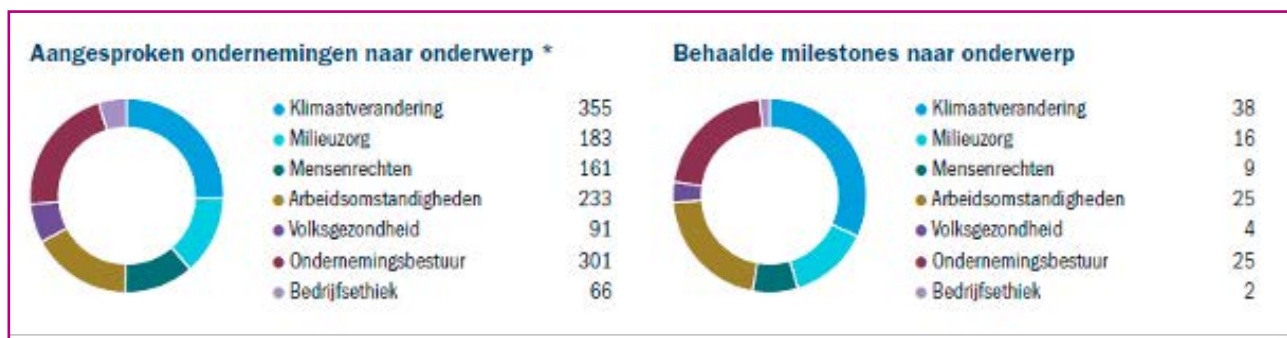
2.Invloed doelstelling: Pensioenfonds VLEP wil invloed uitoefenen op de bedrijven (en landen) waarin het belegt. De instrumenten die hierbij worden ingezet zijn stemmen (voting) en het aangaan van gesprekken met het bedrijf/land over wat voor het fonds belangrijk is (engagement). Daarbij wordt waar mogelijk aansluiting gezocht bij/samengewerkt met andere partijen. Het fonds kwalificeert de pensioenregeling in het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) als een artikel 8 product.

Het fonds kwalificeert de pensioenregeling in het kader van de Sustainable Finance Disclosure Regulation (SFDR) als een artikel 8 product. Dit komt er op neer dat het overgrote deel van de beleggingen van het fonds is afgestemd op ecologische en/of sociale kenmerken, zonder dat een duurzame beleggingsdoelstelling wordt nagestreefd.

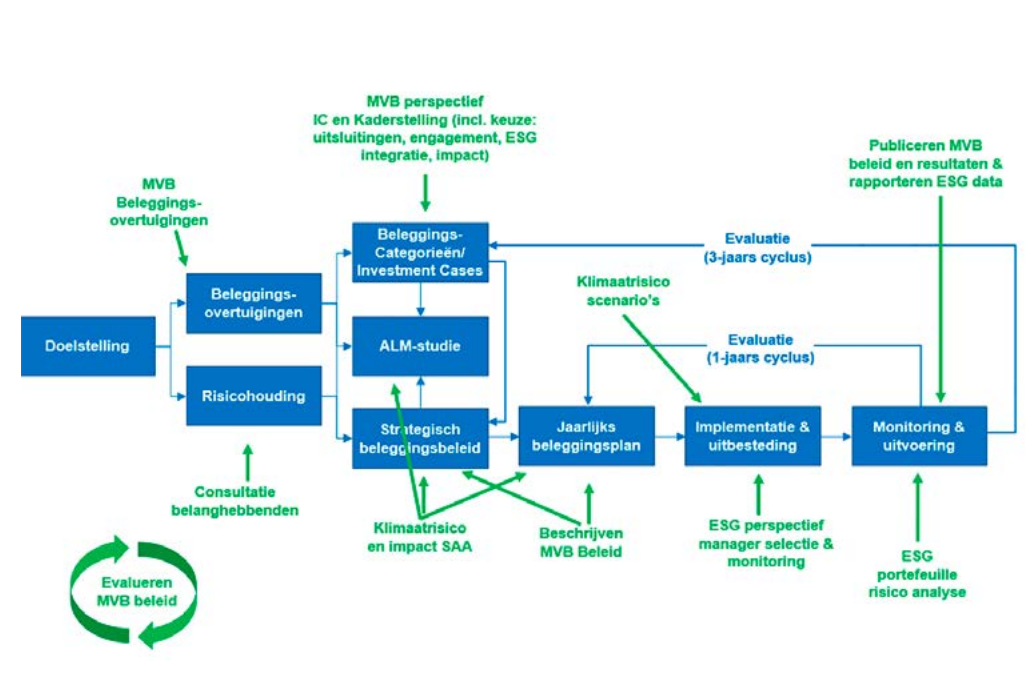
Beleggingsstrategie

Bij het samenstellen en het beheer van de beleggingsportefeuille maakt het pensioenfonds gebruik van een strategisch beleggingsbeleid proces. Deze bestaat uit een aantal stappen van de totstandkoming van het strategisch beleggingsbeleid, de uitvoering van het beleid, tot aan de rapportage en verantwoording. Daarnaast vindt periodiek evaluatie plaats, op zowel een 1-jaars als 3-jaars horizon.

Nagenoeg elk onderdeel van het strategisch beleggingsbeleid proces kent een ESG-invalshoek. Deze zijn in onderstaand schema van

dit proces groen weergegeven.

De rol van ESG in het beleggingsproces

Pensioenfonds VLEP bevordert de milieu- en sociale kenmerken van haar pensioenregeling op de volgende wijze: Stemmen, Engagement (dialogoog), Uitsluiting en Integratie van ESG-criteria.

Engagement (dialogue)

Het fonds spoort ondernemingen waarin wordt belegd (via zakelijke waarden en bedrijfsobligaties) aan om een beter MVB-beleid toe te passen door op een actieve, structurele en constructieve wijze de dialoog aan te gaan. Ondernemingen met oog voor het milieu, de maatschappij en goed ondernemingsbestuur verbeteren daarmee hun bedrijfsprestaties en stellen zo de vermogenswaarde op de lange termijn veilig.

Het engagementprogramma dat wordt uitgevoerd door onze fiduciair, aan wie het fonds de uitvoering van het stem- en engagementbeleid heeft uitbesteed, speelt een belangrijke rol in de identificatie, beoordeling en beheersing van ESG-risico's van de beursgenoteerde aandelen- en bedrijfsobligatieportefeuilles op maatschappij en milieu en van ESG-risico's die mogelijk een materiële impact hebben op de portefeuille. De identificatie en beoordeling van daadwerkelijke en potentiële negatieve impact gebeurt aan de hand van gespecialiseerde dataleveranciers en is het startpunt van de ontwikkeling van het engagementprogramma.

De voortgang en de resultaten bij engagement worden gemeten via de zogenaamde mijlpalen. Een mijlpaal geeft een positief engagementresultaat weer, ofwel een verbetering van het MVB-beleid van de betreffende onderneming. Engagement is een continu proces, met geleidelijke stappen van verbetering op weg naar een mijlpaal. Hierbij wordt uitgegaan van twee tot drie jaar als een typisch tijdspad voor engagement om die mijlpaal te bereiken. De voortgang in de richting van de doelstellingen wordt gevolgd door middel van een permanente dialoog. Zodra mijlpalen zijn bereikt, blijft de fiduciair de relaties met de betrokken ondernemingen monitoren en onderhouden om ervoor te zorgen dat de verandering langdurig en fundamenteel is en wordt voortgezet.

Ieder kwartaal worden schendingen van de OESO-richtlijnen voor multinationale ondernemingen door ondernemingen in portefeuille beoordeeld door de fiduciair op basis van eigen inzichten en onderzoek door gespecialiseerde dataleveranciers. Daarbij wordt gekeken

naar ernst, schaal en onomkeerbaarheid van de negatieve impact en de reactie van de onderneming daarop. Engagement met geselecteerde ondernemingen richt zich op het beëindigen van de schending, aanpak van de negatieve effecten door herstel en/of verhaal en het voorkomen van schade in de toekomst.

Uitsluiting

Pensioenfonds VLEP sluit beleggingen in (controversiële) wapens en beleggingen waarbij sprake is van ernstige en structurele schending van UN Global Compact Principles uit.

Pensioenfonds VLEP houdt in het uitsluitingenbeleid rekening met het reputatierisico voor het pensioenfonds.

Conform de wettelijke eisen belegt pensioenfonds VLEP in geen geval, direct of indirect via fondsen, in ondernemingen die clustermunitie produceren, verkopen of distribueren.

Pensioenfonds VLEP heeft de Integraal Vermogensbeheerder gevraagd deze uitsluitingswensen expliciet toe te passen op de discretionair beheerde mandaten en te monitoren bij fondsbeleggingen.

Omdat pensioenfonds VLEP grotendeels in beleggingsfondsen belegt (in plaats van in discretionaire mandaten) is pensioenfonds VLEP voor zijn ESG-beleid afhankelijk van de fondsen waar het in belegt. Bij de selectie van beleggingsfondsen wordt het uitsluitingenbeleid van het beleggingsfonds expliciet meegenomen als één van de selectiecriteria.

Integratie van ESG-criteria

Het fonds maakt voor het fiduciair beheer van zijn beleggingsportefeuille gebruik van externe portefeuillebeheerders. Bij de selectie en evaluatie van portefeuillebeheerders worden duurzaamheidscriteria nadrukkelijk meegenomen. Ook is het fonds van mening dat portefeuillebeheerders ESG-criteria in hun beleggingsbeslissingen moeten meenemen. Verder wordt van portefeuillebeheerders verwacht dat zij het MVB-beleid van het fonds handhaven en naleven.

Monitoring en rapportage

In samenwerking met de fiduciair is een integraal ESG-risicorapportage ontwikkeld welke bijvoorbeeld inzicht geeft in de ESG-prestaties van de onderliggende managers, carbon intensiteit, water intensiteit, transitierisico analyse en de ondernemingen die in de portefeuille de grootste negatieve bijdrage hebben ten aanzien van duurzaamheid en CO2-intensiteit. Deze analyse maakt gebruik van verschillende bronnen, waaronder MSCI, Science based initiatives en data van de fiduciair manager.

IMVB convenant

Het fonds is ondertekenaar van het IMVB convenant. Het fonds volgt het brede spoor van het convenant en neemt deel aan de jaarlijkse vragenlijsten van de monitoringscommissie.

3.9.1. Hoofdpijnen van het MVB-beleid in 2023

Voor wat betreft maatschappelijk verantwoord beleggen heeft 2023 met name in het teken gestaan van het doorvoeren van de beleidskeuzes uit 2021 in de beleggingsportefeuille. Een belangrijke doelstelling is de versteviging van de thematische aandachtsgebieden geweest.

Thematische aandachtsgebieden

Het fonds heeft bij het vaststellen van de prioriteiten voor het MVB-beleid gekeken naar de relevantie en urgentie voor zowel de portefeuille als de maatschappij. Belangrijke randvoorwaarde hierbij is dat ondernemingen waarin het fonds belegt niet structureel betrokken zijn bij bijvoorbeeld ernstige milieuvervuiling, corruptie of mensenrechtenschendingen. Uit een consultatie van

deelnemers is gebleken dat arbeidsomstandigheden een belangrijk aspect zijn en het fonds onderschrijft dit. Daarom is dit naast klimaatverandering als een van de aandachtsgebieden opgenomen.

Klimaat

Vanuit meerdere perspectieven is klimaatverandering één van de belangrijkste aandachtsgebieden voor het fonds. De gevolgen van klimaatverandering zijn nu reeds waar te nemen en nemen deze volgens de klimaatwetenschap alleen maar verder toe. Daarom is in 2015 het Akkoord van Parijs opgesteld, waarin landen zich hebben gecommitteerd de opwarming van de aarde onder de 2 graden Celsius te houden, met als ambitie 1,5 graden. Om dit te realiseren is het nodig dat de netto CO₂-uitstoot in 2050 nul is.

Sociale thema's

Deelnemers vinden sociale thema's belangrijk. Daarom heeft het fonds de thema's leefbaar loon, kinderarbeid, vakbondsvrijheid en veilige arbeidsomstandigheden als speerpunten in het MVB-beleid opgenomen. Deze onderwerpen zijn relevant vanuit het perspectief van impact van de ondernemingen op de samenleving, alsmede vanuit een risicomanagement-perspectief.

Het fonds stelt vast dat de databeschikbaarheid rondom sociale thema's nog sterk in ontwikkeling is. Dit betekent dat het niet eenvoudig is om de sociale thema's effectief te implementeren in de portefeuille. Het bestuur zal daarom in samenwerking met de fiduciair manager per beleggingscategorie monitoren hoe de dekking en kwaliteit van de data omtrent sociale aspecten zich ontwikkelt.

Impact op beleggingsbeleid

Een belangrijke versteviging van het thema klimaat in het beleggingsbeleid is de draai naar ESG-benchmarks door het fonds. Er is besloten om aansluiting te zoeken bij zogeheten Climate Transition Benchmarks. Voor zover mogelijk houdt het fonds ook rekening met de sociale thema's in de richtlijnen aanvullend aan de benchmark. In 2023 zijn de beleidswijzigingen afgerond met de aanpassingen in de aandelenportefeuille.

De keuze voor Climate Transition Benchmarks heeft ertoe geleid dat de carbon-intensiteit 37% lager is dan de 'reguliere grijze' benchmark. Daarnaast is als gevolg van de gemaakte beleggingskeuzes het aantal schenders van de UN Global Compact beginselen (UNGC), de conventies van de Internationale Arbeidsorganisatie, en de UN Guiding principles on business and human rights naar nul gebracht op jaareinde.

Allocatie naar Green, Social en Sustainable bonds

Sinds 2021 kent de portefeuille een allocatie naar Green, Social en Sustainable bonds. Green bonds zijn obligaties die worden uitgegeven om nieuwe en/of bestaande projecten te financieren die een positieve impact hebben op het milieu, zoals bijvoorbeeld schone energie, energie efficiëntie, waterbesparing, vergroening van gebouwen en aanpassingen aan klimaatverandering.

Social bonds zijn obligaties die worden uitgegeven om nieuwe en/of bestaande projecten te financieren met een positieve sociale uitkomst, zoals voedselzekerheid, duurzame voedselsystemen, sociaaleconomische vooruitgang, betaalbare huisvesting, toegang tot essentiële diensten en betaalbare basisinfrastructuur.

3.9.2. Terugblik en behaalde resultaten maatschappelijk verantwoord beleggen 2023

De financiële sector speelt een belangrijke rol in een groenere en duurzamere economie. Op Europees niveau is er een actieplan opgesteld: het 'Action Plan on Financing Sustainable Growth'. Dit plan moet de financiële sector ertoe bewegen om meer te beleggen in activiteiten die zich richten op de lange termijn en op duurzaamheid. Het fonds is zich bewust van die rol en is hier al geruime tijd mee bezig. Het betrokkenheidsbeleid heeft een belangrijke functie voor de beleggingen van het fonds. Voor de uitvoering van het betrokkenheidsbeleid maakt het fonds gebruik van het engagementprogramma van de fiduciair beheerder.

Engagement, stemmen, uitsluitingen in 2023

Het engagementprogramma geeft invulling aan het streven naar langetermijnwaardecreatie van het fonds. Identificatie en beoordeling van materiële daadwerkelijke en potentiële negatieve impacts is het startpunt van het engagementprogramma waarmee de fiduciair beheerder namens het fonds invulling geeft aan het mitigatieproces.

Identificatie en beoordeling van materiële daadwerkelijke en potentiële negatieve impacts is het startpunt van het engagementprogramma waarmee de fiduciair beheerder namens het fonds invulling geeft aan het mitigatieproces.

Mitigatie vindt plaats binnen vier werkstromen van het engagementprogramma.

Ondernemingen met prioriteit

Het programma met prioriteitsbedrijven richt zich op potentiële negatieve impact en strategische ESG-risico's. Jaarlijks worden ondernemingen geselecteerd die als risicovol worden beoordeeld en die een groot gewicht hebben in de portefeuille.

Thematisch engagement

Naast ESG-risico's op het niveau van ondernemingen, worden ieder jaar ESG-thema's, trends en risico's geïdentificeerd die van invloed zijn op groepen ondernemingen, bijvoorbeeld binnen sectoren of regio's. Deze thema's worden uitgewerkt in projecten die ter stemming worden voorgelegd aan klanten.

Reactief engagementprogramma

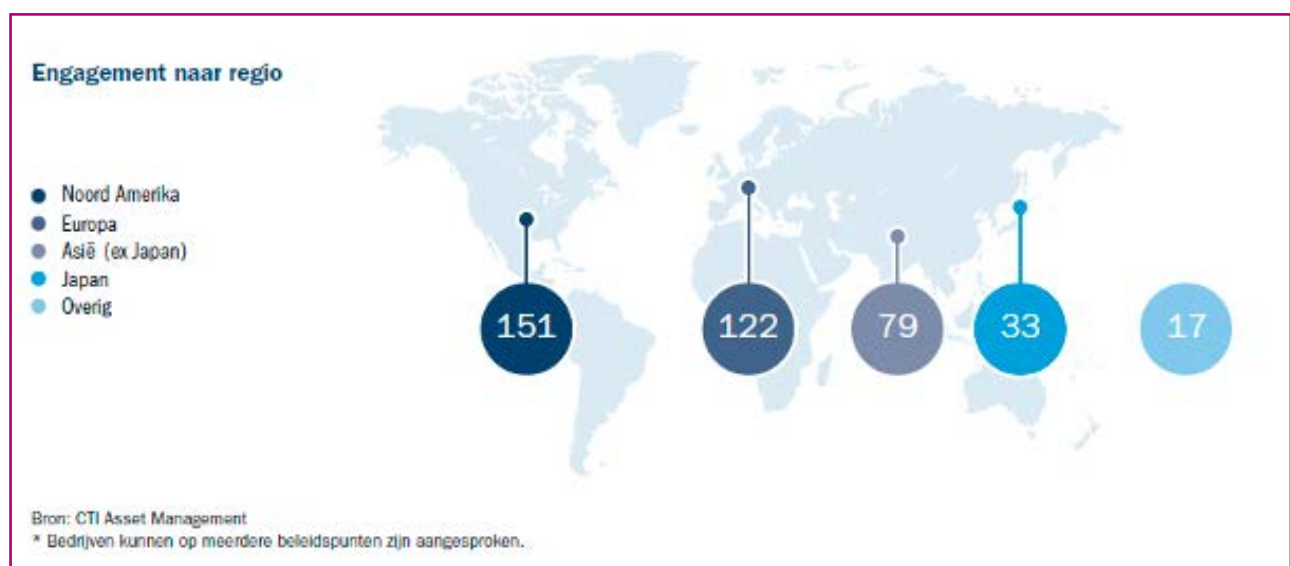
Dit programma richt zich op het mitigeren van daadwerkelijke negatieve impacts van ondernemingen op maatschappij en milieu. Engagement met geselecteerde ondernemingen richt zich op het beëindigen van de schending, aanpak van de negatieve effecten door herstel en/of verhaal en het voorkomen van schade in de toekomst.

Specifieke strategie: net zero

Binnen het klimaatprogramma is in 2023 wederom ingezet op 'net zero'-toezeggingen van bedrijven en het ontwikkelen van strategieën om uiterlijk in 2050 klimaatneutraal te worden.

Engagement in cijfers

Onze fiduciair beheerder maakt rapporteert jaarlijks over de uitgevoerde activiteiten en de behaalde resultaten. Dit rapport staat op onze website.

Het fonds streeft er ook naar om positieve impact inzichtelijk te maken. Hiervoor zoekt het fonds aansluiting bij het breed gedragen raamwerk van de “Sustainable Development Goals” (SDG’s) van de Verenigde Naties. SDG’s die goed aansluiten bij de door het fonds aangewezen thema’s zijn SDG 8 (waardig werk en economische groei), 12 (verantwoorde consumptie en productie) en 13 (klimaatactie). Het resultaat van het engagementprogramma wordt ook gerelateerd aan het SDG-raamwerk.

Top 5 SDGs en doelstellingen per engagement		Top 5 SDGs en doelstellingen per milestone	
	287 engagements Target 13.2 242 engagements Klimaatplannen integreren in beleid en strategieën		28 milestones Target 13.2 25 milestones Klimaatplannen integreren in beleid en strategieën
	231 engagements Target 12.6 163 engagements Bedrijven aanmoedigen om duurzame praktijken in te stellen en de duurzaamheidsrapportage aan te scherpen		27 milestones Target 12.6 24 milestones Bedrijven aanmoedigen om duurzame praktijken in te stellen en de duurzaamheidsrapportage aan te scherpen
	198 engagements Target 8.7 83 engagements Uitroeien gedwongen arbeid, moderne slavernij en mensensmokkel		15 milestones Target 5.5 15 milestones Verzekeren gelijke kansen voor vrouwen, inclusief leiderschap op alle niveaus;
	95 engagements Target 5.1 55 engagements Een einde maken aan alle vormen van discriminatie jegens vrouwen en meisjes		14 milestones Target 8.5 7 milestones Realiseren volledige en productieve werkgelegenheid voor iedereen
	85 engagements Target 3.8 71 engagements Toegang tot medicijnen en gezondheidszorg		10 milestones Target 15.2 4 milestones De implementatie van duurzaam beheer van bossen bevorderen

		
Ondernemingen met prioriteit Intensieve en frequente dialoog met ondernemingen met hoge risico's	Thema-engagement op specifieke projecten	Reactieve engagement Snelle actie op controverses en schendingen

3.10. Kosten vermogensbeheer

De Pensioenfederatie heeft aanbevelingen gepubliceerd ten behoeve van informatieverstrekking over uitvoeringskosten door pensioenfondsen. In dit jaarverslag zijn deze aanbevelingen gevolgd.

3.10.1. Totale kosten vermogensbeheer

De kosten van vermogensbeheer over 2023 bedragen EUR 8.214 duizend (2022: 10.549 duizend). Uitgedrukt in een percentage van het gemiddeld belegd vermogen zijn de kosten van vermogensbeheer 0,26% (2022: 0,30%). Het gemiddeld belegd vermogen bedraagt in 2023 EUR 3.195.501 duizend (2022: EUR 3.468.692 duizend). Daarnaast zijn de geschatte transactiekosten EUR 1.974 duizend (2022 3.833 duizend) wat neerkomt op 0,06% (2022: 0,11%) van het gemiddeld belegd vermogen. De totale vermogensbeheerkosten in 2023 bedragen EUR 10.188 duizend (2022: EUR 14.382), wat neerkomt op 0,32% van het gemiddeld belegd vermogen (2022: 0,41%).

Beheerkosten

De kosten van vermogensbeheer zijn in 2023 met EUR 2.335 duizend gedaald in vergelijking met 2022 (-22,1%). Dit wordt hoofdzakelijk veroorzaakt door de gedaalde beheerkosten voor aandelen en vastrentende waarden als gevolg van het lagere gemiddelde belegd vermogen. Voorts is de daling van de kosten voor aandelen en vastrentende waarden toe te wijzen aan de keuze voor passievere beleggingsstijlen. De overige vermogensbeheerkosten zijn percentueel gelijk aan 2022.

Het gemiddeld belegd vermogen in 2023 is licht gedaald; het belegd vermogen per jaareinde was hoger dan een jaar eerder.

Transactiekosten

De transactiekosten zijn in 2023 EUR 1.859 duizend lager dan in 2022. Er zijn in 2023 minder wijzigingen aangebracht dan in 2022 en de transitie die wel zijn uitgevoerd waren minder kostbaar.

De kosten van de uitvoering van het vermogensbeheer zijn te onderscheiden naar de volgende kostencomponenten en beleggingscategorieën. (x EUR 1.000, afgeronde bedragen):

Kosten per beleggingscategorie	Beheerkosten	Performance gerelateerde		Kosten excl. transactie-		Transactie-	
		kosten	kosten	kosten	Totaal 2023	Totaal 2022	
Vastgoed	1.428	–	1.428	96	1.524	650	
Aandelen	1.021	–	1.021	435	1.456	4.073	
Alternatieve beleggingen	–	–	–	–	–	–	
Vastrentende waarden	1.420	–	1.420	902	2.322	4.551	
Overige beleggingen	–	–	–	–	–	–	
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën excl. overlay	3.869	–	3.869	1.433	5.302	9.274	
Kosten overlay beleggingen	889	–	889	541	1.430	1.388	
Totaal kosten toe te wijzen aan categorieën incl. overlay	4.758	–	4.758	1.974	6.732	10.662	
Overige vermogensbeheerkosten							
Kosten vermogensbeheer pensioenfonds en bestuursbureau	792	–	792	–	792	655	
Kosten fiduciair beheer	985	–	985	–	985	956	
Bewaarloon	670	–	670	–	670	572	
Advieskosten vermogensbeheer	255	–	255	–	255	188	
Overige kosten	754	–	754	–	754	1.349	
Totaal overige vermogensbeheerkosten	3.456	–	3.456	–	3.456	3.720	
Totaal kosten vermogensbeheer	8.214	–	8.214	1.974	10.188	14.382	
Totale kosten vermogensbeheer als percentage van het gemiddeld belegd vermogen:			0,26%	0,06%	0,32%	0,41%	

3.10.2. Toelichting kosten vermogensbeheer

Beheerkosten

Beheerkosten betreffen de beheervergoedingen (manager fees) en overige kosten die ten laste komen van de (fonds)belegging, zoals het bewaarloon, accountantskosten etc.

Performance gerelateerde kosten

Er bevinden zich in de portefeuille van VLEP geen beleggingen waarvoor performance gerelateerde kosten in rekening worden gebracht.

Transactiekosten

Hieronder worden de transactiekosten verantwoord die samenhangen met allocatiewijzigingen en transactiekosten die binnen de mandaten en fondsen zijn gemaakt als onderdeel van de gevolgde strategie. Het betreft hier voor een groot gedeelte schattingen, welke zijn gebaseerd op informatie van de managers en externe partijen. Op basis daarvan zijn per fonds gemiddelde transactiekosten geschat, afhankelijk van de soort belegging en de gevolgde strategie.

Kosten overlay

De kosten overlay betreffen de geschatte transactiekosten van de valuta-overlay.

Overige vermogensbeheerkosten

Onder de overige vermogensbeheerkosten zijn opgenomen:

- ◆ Kosten vermogensbeheer pensioenfondsen: dit zijn de kosten van de beleggingscommissie in het boekjaar;
- ◆ Kosten fiduciair beheer: dit zijn de kosten voor het fiduciair beheer in het boekjaar;
- ◆ Bewaarloon: hieronder vallen de kosten van de custodian van het fonds in het boekjaar. Onder bewaarloon zijn ook de kosten opgenomen die de custodian in rekening brengt voor de beleggingsadministratie en (FTK) rapportages;
- ◆ Kosten advies vermogensbeheer: dit zijn de kosten die het fonds maakt om advies in te winnen inzake alle aan vermogensbeheer gerelateerde onderwerpen.

3.10.3. Aansluiting met jaarrekening

In de volgende tabel is de aansluiting tussen de jaarrekening en de presentatie volgens de aanbevelingen weergegeven:

	Beheerkosten	Performance gerelateerde vergoedingen	Transactie- kosten	Totaal
Directe kosten, opgenomen in de jaarrekening onder beleggingskosten	2.785	–	–	2.785
Indirecte kosten, onderdeel van de directe beleggingsopbrengsten	5.429	–	1.974	7.403
Totale kosten	8.214	–	1.974	10.188

3.10.4. Benchmark kosten vermogensbeheer

Het uitgevoerde benchmarkonderzoek betreft ook de kosten voor het vermogensbeheer. Uit het onderzoek blijkt dat de gemiddelde vermogensbeheerkosten (2020-2022) lager zijn dan de peergroup bestaande uit 53 pensioenfondsen met een pensioenvermogen tussen EUR 1.000 miljoen en EUR 5.000 miljoen. De gemiddelde vermogensbeheerkosten bedragen 0,29% ten opzichte van 0,34% in de peergroup. 29 Fondsen hebben hogere kosten en 23 fondsen hebben lagere kosten. De transactiekosten zijn met gemiddeld 0,08% lager dan de peergroup (0,09%).

3.10.5. Oordeel bestuur

De totale, deels geschatte, kosten die het fonds maakt, een bedrag van ongeveer EUR 10.188 duizend (2022 EUR 14.382 duizend), zijn noodzakelijk voor het goede beheer van het vermogen van het pensioenfonds. Het bestuur realiseert zich dat dit bedrag veel geld is. Het bestuur is echter van mening dat de kosten voor de uitvoering van het vermogensbeheer in 2023 passend zijn bij het strategische beleggingsbeleid en de inrichting van de portefeuille. Het benchmarkonderzoek en de kostenrealisatie over de periode 2020-2022 bevestigen dat het fonds in control is van de kosten vermogensbeheer en goed afsteekt tegen de peergroup.

Het bestuur is kostenbewust en waar mogelijk worden besparingen gerealiseerd of uitgaven beperkt. Het bestuur kijkt daarbij naar de kosten in relatie tot het verwachte rendement en het risico. Hogere kosten zijn verantwoord indien het leidt tot een hoger verwacht rendement of lager risico. De in 2022 ingezette transitie van de aandelenportefeuille ontwikkelde landen naar twee mandaten, leidt tot beduidend lagere beheerkosten voor deze categorie. Het bestuur realiseert zich dat er voorafgaand aan de lagere kosten sprake is van hogere transactiekosten vanwege de overgang naar de mandaten. De tweede stap van deze transitie van de aandelenportefeuille heeft in 2023 plaatsgevonden. De passievere beleggingsstijl heeft tot lagere kosten geleid.

3.11. Risicoparaagraaf

In deze paraagraaf geven wij een overzicht van de uitwerking van het integraal risicomanagement (hierna: IRM) door het fonds. De paraagraaf is als volgt ingedeeld:

- ◆ De belangrijkste risicomanagementactiviteiten uit 2023;
- ◆ De focus van het risicomanagement voor 2024;
- ◆ Methodologie en processtappen van het integraal risicomanagement;
- ◆ De strategische en operationele risico's;
- ◆ Risicometing en risicobereidheid;
- ◆ De governance bij het integraal risicomanagement.

3.11.1. Belangrijkste activiteiten in 2023

In 2023 zijn conform het Integraal Risicomanagement jaarplan de volgende activiteiten uitgevoerd:

- ◆ Het doorontwikkelen van de IRM rapportage en van de Key Performance en Key Risk Indicators (KPI/KRI's) in het Risk Dashboard (onderdeel van de IRM rapportage).
- ◆ Het actualiseren van risicokaarten met als doel om de commissies in de eerste lijn te ondersteunen bij het uitvoeren van risicomanagement.
- ◆ Door het bestuur zijn de strategische doelstellingen en de bijbehorende strategische risico's in het najaar herijkt. De strategische risico's worden door de risicomanagementcommissie (hierna: RMC) beoordeeld in het Risk Dashboard, dat onderdeel is van de IRM-Rapportage.
- ◆ Voorbereiden en opstarten Eigen risicobeoordeling (ERB) voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel, welke beoordeling in 2024 afgerond zal worden.
- ◆ Ondersteuning bieden bij de beheersing van IT-risico's en de risico's vanuit datakwaliteit.
- ◆ Het uitvoeren van de reguliere werkzaamheden van de RMC, het opstellen van risico opinies bij strategische beleidsstukken en adviezen voor het bestuur, het opstellen van de IRM rapportages en bespreken van de rapportage met het bestuur en de eerstelijns commissies, opstellen van de risicomanagement paraagraaf voor het jaarverslag en een bijdrage leveren aan de jaarlijkse uitvraag van DNB naar de (niet-)financiële risico's.
- ◆ Monitoring en evaluatie van de risicobeheersing van de uitvoerders.
- ◆ Uitvoeren van compliancewerkzaamheden: bijvoorbeeld de SIRA en de rapportage van de compliance officer worden in de RMC besproken.
- ◆ Opvolging geven aan de actiepunten vanuit de audit op risicomanagement. Dit zal in 2024 verder zijn beslag krijgen. De analyse van de doelmatigheid zal ook binnen de volgende ERB worden opgenomen.

- ◆ Het monitoren van de risicobeheersing bij de transitie naar NPS. De RMC beoordeelt de risicoanalyses vanuit VLEP op de transitie naar NPS. Deze risicoanalyses bestaan onder andere uit de risicoanalyses bij het projectplan en de voorgangsrapportages van VLEP en daarnaast ook de risicoanalyses vanuit de PUO voor de implementatie van het nieuwe IT-systeem.
- ◆ Actor heeft in opdracht van VLEP in 2023 een Digital operational resilience act (DORA) gap-analyse uitgevoerd. De GAP-analyse zal in 2024 beoordeeld en aangevuld worden door Kouters Van der Meer. Op basis van deze GAP-analyse zullen er acties uitgezet worden om tijdig aan de wetgeving te voldoen.

3.11.2. Focus voor 2024

In 2022 lag de focus voor de RMC op het versterken van de basis voor IRM, met onder andere de vaststelling van de IRM-rapportage in de nieuwe stijl, de actualisering van het IRM-beleid en de uitwerking van de risicokaarten. In 2023 is een verdieping van het IRM uitgevoerd, met aandacht voor de risicobeheersing bij een aantal strategische thema's. Voor 2024 zal een beheerste transitie naar NPS, waaronder betrouwbare datakwaliteit, veel aandacht vragen van de gehele VLEP-organisatie en -stakeholders. De rol van risicomanagement is hierbij belangrijk.

Tweedelijns aandachtspunten bij besluitvorming risico-opinies

De RMC wil in 2024 meer aandacht besteden aan het prominenter meenemen van tweedelijns aandachtspunten bij besluitvorming. Hiervoor zal meer tijd ingeruimd worden voor tweedelijns risico opinies en tweedelijns beoordelingen via voorleggers. Voorafgaand aan iedere bestuursvergadering zal vanuit de RMC afgestemd worden bij welke onderwerpen een tweedelijns beoordeling/risico opinie benodigd is. Naast deze ad-hoc beoordelingen komen ook ieder kwartaal aandachtspunten vanuit de tweede lijn in de IRM rapportage terug. Ook in 2024 zal in de IRM rapportage een tabel opgenomen worden waarin de status van de opvolging van de aandachtspunten door bestuurscommissies en bestuur bijgehouden wordt. Hiermee wordt de opvolging van de aandachtspunten bewaakt. Deze acties dienen ervoor te zorgen dat tweedelijns aandachtspunten prominent worden meegenomen bij besluitvorming vanuit het bestuur.

Uitvoeren van ERB, inclusief ERB-rapportage

Voorafgaand aan de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel (NPS) wordt door VLEP een ERB uitgevoerd. Het proces van Eigenrisicobeoordeling betreft daarbij alle risicobeoordelingen die door VLEP in het kader van de transitie naar het NPS worden uitgevoerd. De ERB-rapportage wordt in 2024 afgerond. VLEP heeft besloten om een totale ERB uit te voeren, die minimaal eens in de drie jaar dient te worden geactualiseerd. Dit betekent dat ook de generieke risicobeoordelingen vanuit VLEP op de transitie naar het NPS worden verricht. Deze risicobeoordelingen bestaan onder andere uit de risicoanalyses bij het projectplan, de voortgangsrapportage van VLEP en daarnaast ook de risicoanalyse vanuit de PUO inzake de vernieuwing van de Pensioenen en de implementatie van het nieuwe IT-systeem. Daarnaast zal de RMC ondersteunen bij het opstellen van de risicoanalyse ten behoeve van het implementatieplan.

Specifieke onderwerpen met (strategisch) belang voor VLEP

Er is een aantal specifieke thema-activiteiten die in 2024 de aandacht van VLEP zullen vragen. Deze activiteiten komen vanuit ontwikkelingen bij het fonds en vanuit ontwikkelingen in wet- en regelgeving. Voor deze thema's geldt dat het eigenaarschap primair in de eerste lijn ligt. Voor de RMC is hierbij met name een rol vanuit monitoring waarbij aandacht wordt gegeven aan de ontwikkelingen en de risicobeheersing bij de thema-activiteiten.

- ◆ Beheersing transitieproces Wtp inclusief datakwaliteit. Naast de ERB die ook betrekking heeft op de transitie Wtp inclusief datakwaliteit, zullen risicoassessments worden uitgevoerd en risico-opinies wordt afgegeven om de beheersing van het proces te ondersteunen en voldoende aandacht voor transitierisico's te borgen. Dit zal zo veel mogelijk in samenhang met de uitvoering van de ERB plaatsvinden.
- ◆ De ESG-ricicobeheersing van VLEP in relatie tot de DNB good practice "ESG-ricicobeheersing". In de ERB zal aan de hand van het good practice document geanalyseerd worden of de ESG-ricicobeheersing bij VLEP voldoende is ingericht. De geformuleerde KPI's/ KRI's voor het strategische MVB risico zullen in deze analyse worden meegenomen.

- ◆ Vaststellen en communiceren van nieuw loonbegrip. VLEP wenst het nieuwe loonbegrip in 2024 vast te stellen.

3.11.3. Integraal Risicomanagement - Methodologie en processtappen

Integraal risicomanagement betreft het interactieve proces van:

1. Het opstellen van de strategie en hieraan gekoppeld het risicoprofiel en de risicobereidheid;
2. Het identificeren van risico's;
3. Het opstellen en implementeren van het beleid voor risicobeheersing;
4. De uitvoering, monitoring en terugkoppeling over risico's en beheersmaatregelen.

Dit proces wordt continu doorlopen, zodat op het gebied van risicomanagement een zelflerende en zelfsturende organisatie bestaat. Die organisatie moet zich bewust zijn van de impact van de verschillende risico's en de onderlinge samenhang en van de opties voor beheersing en de verschillende consequenties ervan. Integraal benadrukt dat het gaat om het management van alle verschillende risicogebieden in onderlinge samenhang. Integraal risicomanagement ondersteunt bij het beheerst realiseren van de organisatiedoelstellingen van het fonds, die daarbij zoveel mogelijk in hun onderlinge samenhang worden beschouwd.

Het fonds maakt gebruik van het COSO Enterprise Risk Management (ERM) model, en Focus!/FIRM van DNB bij de kaderstelling en invulling van het integraal risicomanagement.

Zoals de afbeelding van het COSO ERM model weergeeft, is risicomanagement belangrijk bij het proces van het bepalen en uiteindelijk realiseren van de strategie en doelstellingen. Dit model sluit daarom goed aan bij het beschreven proces van integraal risicomanagement van het fonds.

Doelen van het integraal risicomanagement bij het fonds zijn:

- ◆ Bijdragen aan het realiseren van de fondsmisssie en -strategie door het periodiek signaleren van significante risico's en disruptieve trends.
- ◆ Kwalitatief betere bestuurlijke besluitvorming via tijdige, juiste en volledige risico-informatie die is gebaseerd op de samenhang van alle risico's.
- ◆ Bestuurlijk bewust omgaan met en sturen op risico's: welke risico's nemen en welke vermijden?
- ◆ Koppelen van de beheersing aan de risicobereidheid van het fonds met het doel de beheersing op het overeengekomen niveau toe te passen.
- ◆ Efficiëntie en effectiviteit van risicomanagementactiviteiten door processen, rapportages en methoden op elkaar te laten aansluiten.
- ◆ Een zelflerende organisatie die zich aanpast aan risico's in een continu veranderende omgeving.

De volgende uitgangspunten beschrijven de eisen voor effectief integraal risicomanagement bij het fonds:

- ◆ Aandacht voor risicobewustzijn in alle geledingen, inclusief uitbestedingspartijen.
- ◆ Integratie in bestaande processen en in de besluitvorming.
- ◆ Risico's worden tijdig gesignaleerd en adequaat beheerst vanuit een integraal kader.
- ◆ Uitvoering gebaseerd op vooraf vastgestelde kaders, binnen risicobereidheid en toleranties.
- ◆ Dynamisch, iteratief en anticiperend op veranderingen en gericht op continu verbeteren.
- ◆ De governance waarborgt de onafhankelijkheid van de risicomanagementfunctie.
- ◆ Rekening houden met menselijk gedrag en culturele factoren.
- ◆ Aansluiten bij de complexiteit van de pensioenuitvoering en het vermogensbeheer.

Het uitgangspunt is dat het integraal risicobeheer het realiseren van de strategie en doelstellingen van het pensioenfonds dient te ondersteunen. Het fonds doorloopt hiervoor een cyclus waarbij de strategie en doelstellingen periodiek vanuit SWOT/trendanalyse herzien worden, de doelstellingen gekoppeld worden aan de strategische risico's en deze vervolgens samen met de reguliere operationele risico's (financieel en niet-financieel) ter beheersing opgenomen worden in de risicomanagement jaarcyclus. Hierna is een overzicht opgenomen van deze aanpak.

Risicomanagementcyclus - aanpak

De bovenstaand beschreven stappen worden door het fonds doorlopen, waarbij de missie, visie, strategie en doelstellingen zijn vastgesteld. In de volgende paragraaf komen de door het bestuur vastgestelde doelstellingen terug inclusief de risico's die daarbij geïdentificeerd zijn.

3.11.4. Strategische en operationele risico's

Het bestuur heeft in 2022 de doelstellingen van het fonds herijkt. In totaal zijn hierbij acht doelstellingen geformuleerd, waarbij vervolgens de bijbehorende strategische risico's geïdentificeerd zijn. Aan de hand van de strategische risico's is de beheerste realisatie van de strategische doelstellingen te monitoren. De strategische doelstellingen en bijbehorende strategische risico's zijn onderverdeeld naar domeinen.

Nr.	Domein	Strategische doelstellingen	Bijbehorende strategische risico's
1	Compliance / Integriteit / juridisch	VLEP streeft naar een duidelijke en eenvoudige regeling (o.a. loonbegrip)	• Ontoereikend uitvoeringsmanagement door (te) complexe regeling • Te hoge kosten
2	Compliance / Integriteit / juridisch	VLEP wil de regeling toekomstbestendig maken rekening houdend met de risicohouding van de deelnemers	• Verlies draagvlak sociale partners • Verlies draagvlak deelnemers
3	Operationeel / uitvoering	VLEP wil de uitvoering/ administratie toekomstbestendig maken	• Ontoereikend uitvoeringsmanagement (IT voldoet niet) • Onbeheerste transitie
4	Reputatie	VLEP wil stakeholdersmanagement vormgeven (incl. heldere communicatie)	• Verlies draagvlak sociale partners • Ontoereikend uitvoeringsmanagement • Onvoldoende heldere communicatie
5	Financieel / vermogensbeheer	VLEP streeft naar het behalen van verwacht overrendement gegeven de risicohouding	• Onvoldoende solvabiliteit • Onvoldoende beleggingsrendement • Verlies draagvlak sociale partners • Verlies draagvlak/ vertrouwen deelnemers
6	Financieel / vermogensbeheer	VLEP wil inhoud geven aan maatschappelijk verantwoord beleggen in haar beleggingsbeleid	• Ontoereikend beleggingsrendement waar het betreft MVB • Reputatierisico • Onvoldoende invulling van MVB
7	Financieel	VLEP wil kosten beheersen/ kosten binnen de begroting houden	• Verlies draagvlak sociale partners • Ontoereikend uitvoeringsmanagement
8	Governance	Governance op orde	• Verlies draagvlak toezichthouders • Geen evenwichtige besluitvorming in bestuur

Dit leidt tot de onderstaande acht strategische risico's die ieder kwartaal in de Integrale Risicorapportage gemonitord worden.

Nr. Strategische risico's

- 1 Onvoldoende solvabiliteit
- 2 Onvoldoende beleggingsrendement
- 3 Reputatierisico door onvoldoende invulling van MVB
- 4 Onvoldoende heldere communicatie
- 5 Verlies draagvlak
- 6 Onbeheerste overgang naar nieuw stelsel
- 7 Ontoereikend uitvoeringsmanagement
- 8 Geen evenwichtige besluitvorming

Naast de strategische risico's zijn door het fonds de operationele risico's geïdentificeerd (zie tabel hieronder). Daarvoor is aangesloten bij het FOCUS ! FIRM-raamwerk, zoals geformuleerd door DNB.

Financiële risico's	Niet-financiële risico's
1. Matching-/renterisico	5. Omgevingsrisico
2. Marktrisico	6. Operationeel risico
3. Kredietrisico	7. Uitbestedingsrisico
4. Verzekeringstechnisch risico	8. IT-risico
	9. Integriteitsrisico
	10. Juridisch risico

Ook de materiële ontwikkelingen van deze risico's zijn in de Integrale Risicorapportage meegenomen. De strategische en belangrijkste operationele risico's worden elk kwartaal ingeschat en gerapporteerd aan het bestuur aan de hand van kritieke indicatoren (KPI's en KRI's).

Kritieke indicatoren zijn onderliggend aan het (strategische/operationele) risico en kunnen daarmee de realisatie van de doelstelling bedreigen of juist versterken. Een voorbeeld van een KPI bij een strategisch risico is het realiseren van de deadlines voor de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel (strategisch risico - nummer 6). Een voorbeeld van een KPI bij een operationeel risico is bijvoorbeeld het percentage renteaftdekking (bij nummer 1, het renterisico).

Door het monitoren van deze indicatoren wordt de realisatie van de strategie versterkt. De KPI's/KRI's zijn een vertaling van de risicobereidheidsprincipes en vormen per risico (operationeel en strategisch) de risicotoleranties. Met behulp van de KPI's/KRI's wordt de werking van de belangrijkste beheersmaatregelen van het fonds gecontroleerd.

3.11.5. Risicometing en risicobereidheid

Na het identificeren van de strategische en operationele risico's is een inschatting gemaakt van de bijbehorende kans en impact die wordt verwacht indien er geen beheersmaatregelen worden ingezet. Deze kans maal impact geeft het bruto risico weer. Als het bruto risico de risicobereidheid overschrijdt of dreigt te overschrijden, is de inzet van beheersmaatregelen noodzakelijk.

Het fonds hanteert een 5-puntsschaal voor strategische en operationele risico's.

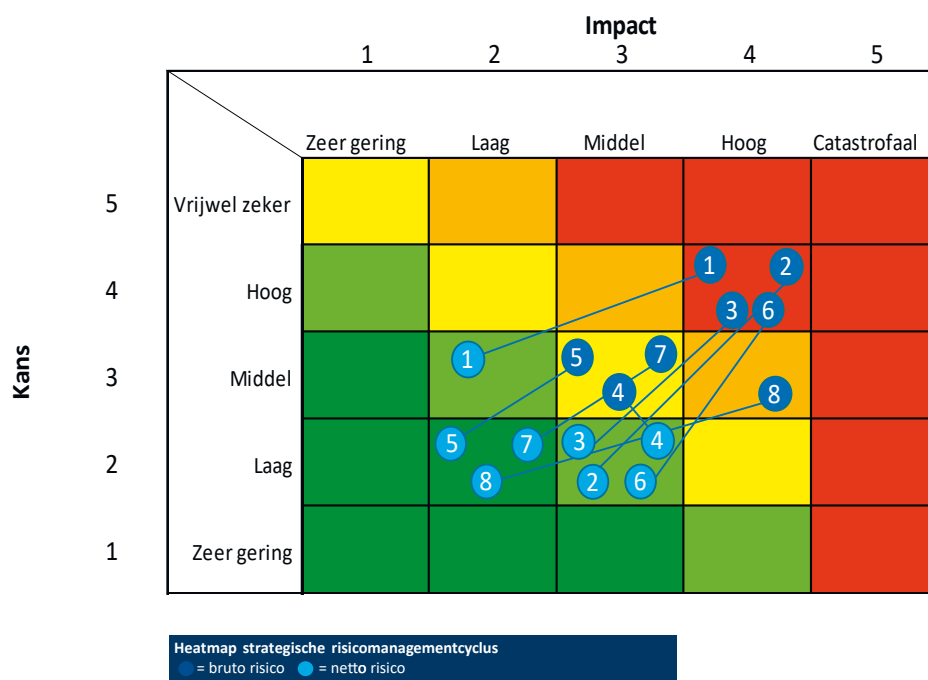
Kans	Kans (niet-)financieel	Impact	Impact	
			financiële risico's	Impact niet-financiële risico's
1. Zeer gering	Onwaarschijnlijk dat het zich voordoet de komende 5 jaar / Heeft zich niet eerder voorgedaan binnen het fonds	1. Zeer gering	Dekkingsgraad wordt niet negatief beïnvloed.	Risico op interne (incl. uitvoerders) negatieve of kritische berichtgeving / Het niveau van dienstverlening van het fonds wordt beïnvloed, maar geen gevolgen voor de tevredenheid van deelnemers / Makkelijk te herstellen
2. Laag	Doet zich mogelijk voor binnen 3 jaar / Heeft zich voorgedaan de afgelopen 5 jaar	2. Laag	Dekkingsgraad daalt met maximaal 5%	Risico op interne (incl. uitvoerders) negatieve of kritische berichtgeving / Het niveau van dienstverlening van het fonds wordt beïnvloed, met als gevolg een beperkte daling van de tevredenheid van deelnemers / Is te herstellen
3. Middel	Heeft de potentie om op te treden binnen het komend jaar / Heeft zich voorgedaan de afgelopen 2 jaar	3. Middel	Dekkingsgraad daalt met maximaal 10%	Risico op negatieve publiciteit pensioensector / Negatieve reacties vanuit DNB, AFM of AP / Het niveau van dienstverlening van het fonds wordt beïnvloed, met als gevolg een behoorlijke daling van de tevredenheid van deelnemers / Is moeilijk te herstellen
4. Hoog	Treedt op het komend jaar / Heeft zich het afgelopen jaar voorgedaan	4. Hoog	Dekkingsgraad daalt met meer dan 10%	Risico op negatieve publiciteit pensioensector / Structureel negatieve reacties vanuit DNB, AFM of AP / Het niveau van dienstverlening van het fonds wordt beïnvloed, met als gevolg een grote daling van de tevredenheid van deelnemers / Erg moeilijk te herstellen

5. Vrijwel zeker	Treedt op het komend half jaar / Heeft zich de afgelopen 6 maanden voorgedaan	5. Catastrofaal	Dekkingsgraad daalt met meer dan 15% / Dekkingsgraad daalt onder de kritische dekkingsgraad	Risico op negatieve publiciteit richting pensioensector en aanverwante sectoren (werkgevers en werknemers) / Aantekening of boete vanuit DNB, AFM of AP / Het niveau van dienstverlening van het fonds wordt sterk beïnvloed, met als gevolg een zeer grote daling van de tevredenheid van deelnemers / Bijna niet meer te herstellen
------------------	---	-----------------	---	---

Beheersmaatregelen beogen de kans en/of impact te verlagen. Het netto risico is de uitkomst van de vermenigvuldiging van kans en impact rekening houdend met het effect van de beheersmaatregelen.

In onderstaande heatmap zijn de bruto (donkerblauw) en netto (lichtblauw) scores van de strategische risico's weergegeven met per nummer het risico zoals hieronder opgenomen.

1. Onvoldoende solvabiliteit
2. Onvoldoende beleggingsrendement
3. Reputatieschade door onvoldoende invulling van MVB
4. Onvoldoende heldere communicatie
5. Verlies draagvlak
6. Onbeheerste transitie naar nieuw stelsel
7. Ontoereikend uitvoeringsmanagement
8. Geen evenwichtige besluitvorming

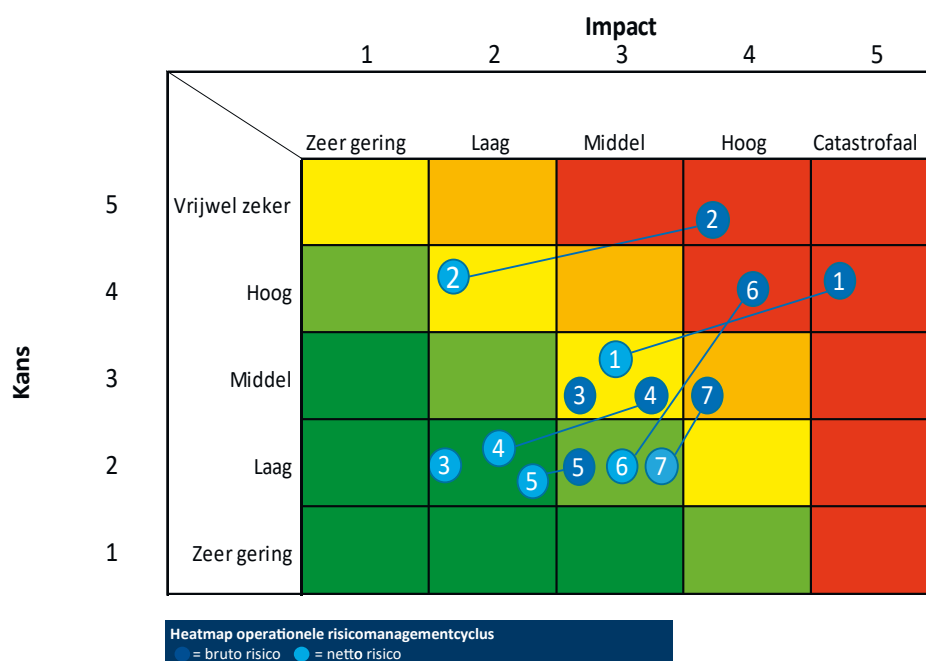
Voor de strategische risico's is een risicobereidheid geformuleerd van geel (kans maal impact maximaal 9) voor de beleggingsgerelateerde risico's 1, 2 en 3. Voor de overige risico's is de risicobereidheid lichtgroen (kans maal impact maximaal 6). Alle netto strategische risico's voldoen aan deze risicobereidheid, met uitzondering van risico 6 "onbeheerste overgang naar NPS". Gezien de onzekerheid en de risico's tot het beoogde moment van transitie (1 januari 2026), vraag beheersing van dit risico veel bestuurlijke aandacht en sturing.

De grootste (bruto) strategische risico's zijn risico 1, 2, 3, en 6 (rode vlakken). Door middel van beheersmaatregelen worden deze risico's teruggebracht.

- ◆ Het risico op onvoldoende solvabiliteit (1) wordt gemitigeerd met name door de gedeeltelijke afdekking van het renterisico en de toets van het beleggingsbeleid middels periodieke uitvoering van een ALM-studie.
- ◆ Het risico op onvoldoende beleggingsrendement (2) wordt vanuit het afdeckingsbeleid en de strategische portefeuilleconstructie gemitigeerd waarbij ook het beleggingsbeleid middels de ALM- studie periodiek gecontroleerd wordt.
- ◆ Het strategische risico van onvoldoende invulling van MVB (3) wordt beheerst vanuit de uitvraag die onder deelnemers is uitgevoerd naar de wensen t.a.v. ESG; de vertaling daarvan is meegenomen in het MVB-beleid en vervolgens is de implementatie van dit beleid in de beleggingsportefeuille toegepast.
- ◆ Het risico op een onbeheerste transitie (6) wordt vooral beperkt door het instellen van een goede transitieorganisatie en het vastleggen en beheerst uitvoeren van het projectplan voor de transitie. Ondanks de beheersmaatregelen blijven er onzekerheden rondom de transitie. Deze onzekerheden zien onder andere op vertraging bij de PUO op het gebied van implementatie NPS en het nieuwe IT-systeem bij AZL en datakwaliteit. De onzekerheid ziet ook op mogelijke aanvullende wet- en regelgeving.

In onderstaande heatmap zijn de bruto en netto scores van de belangrijkste operationele risico's weergegeven met per nummer het risico zoals hieronder opgenomen.

1. Matching-/renterisico
2. Marktrisico
3. Kredietrisico
4. Operationeel risico
5. Uitbestedingsrisico
6. IT risico
7. Handhavingsrisico

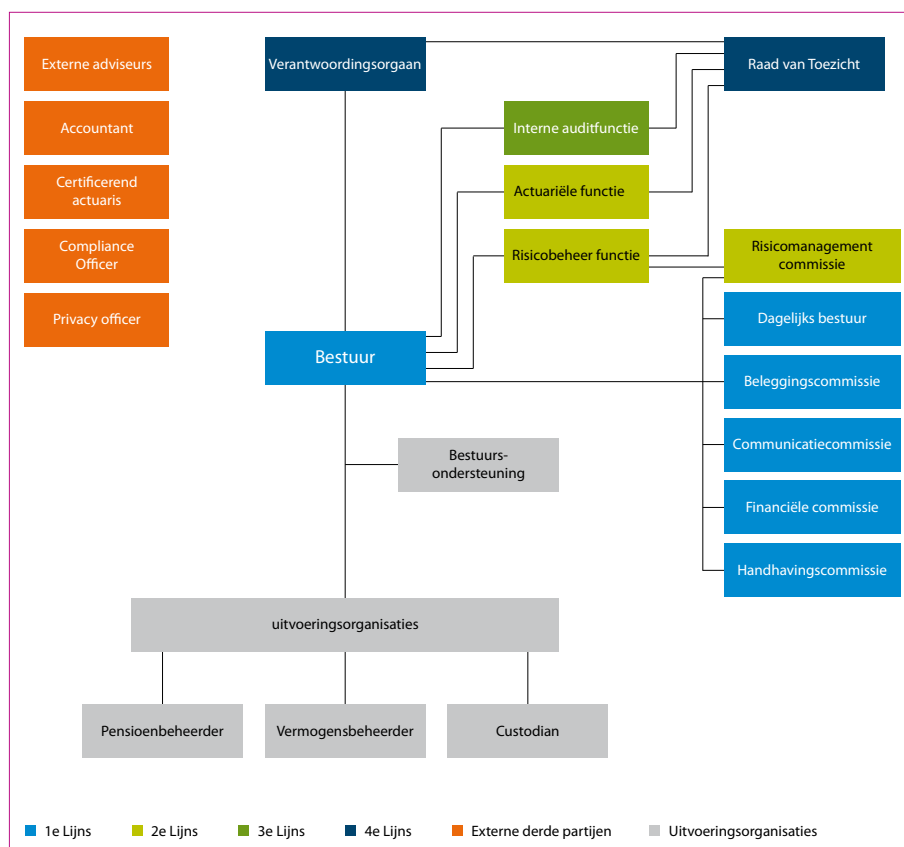
Voor de financiële risico's is een risicobereidheid geformuleerd van geel (kans maal impact maximaal 9) voor het met beleggingen samenhangende matching-/renterisico en marktrisico. (Licht) groen (kans maal impact maximaal 6) is de risicobereidheid voor de overige financiële en operationele risico's. Alle netto risico's bevinden zich binnen de vastgestelde risicobereidheid.

- ◆ De belangrijkste beheersmaatregelen voor de financiële risico's zijn onderdeel van het beleggingsproces. Dit betreft o.a. de renteafdekking, de valuta-afdekking, de toets van het beleggingsbeleid in de ALM-studie en de samenstelling van de strategische normportefeuille met de bijbehorende keuze voor benchmarks, waarbij onder meer aandacht is voor voldoende liquiditeit en spreiding van risico's.
- ◆ Het fonds hanteert uiteenlopende beheersmaatregelen voor de niet-financiële operationele risico's. De belangrijkste maatregelen zijn de inrichting van de governance van het pensioenfonds, het communicatiebeleid en het uitbestedings-, IT- en datakwaliteitbeleid.
- ◆ Daarbij heeft VLEP het laatste jaar extra maatregelen genomen op de beheersing van het IT-risico. Deze beheersmaatregelen zien zowel op het fonds zelf als op de uitbestedingspartijen. De beheersmaatregelen zijn naast het versterken van de reguliere monitoring onder andere een nauwe samenwerking met een IT-adviseur en in coöperatie met AZL voorbereiden op de implementatie van DORA.

Onder meer met behulp van verantwoordingsrapportages van de uitbestedingspartijen, de IRM-kwartaalrapportage en risicokaarten worden de hoofd risico's en overige risico's voor het fonds gedurende het jaar gemonitord.

3.11.6. Governance

In de volgende figuur is het organogram (per 1 januari 2023) van VLEP weergegeven. De rollen van de verschillende actoren zijn beschreven in de Abtn en in de verschillende reglementen. Gestreefd wordt naar een onderscheid tussen de eerste, tweede en derde lijn tussen bestuur en bestuurscommissies conform het 'three lines of defence' model.

De taken in het kader van risicomanagement zijn verdeeld over het bestuur, de commissies en externe partijen.

Bestuur

Binnen VLEP worden beleidsbeslissingen genomen door het bestuur, al dan niet voorbereid door separate commissies. Bij elke beleidsbeslissing, ongeacht welk gremium deze heeft voorbereid, zijn de regels van de IRM-methodiek van toepassing. Dit betekent dat een integrale afweging wordt gemaakt van de gevolgen van het wel/niet uitvoeren van het betreffende besluit langs de lijn van deze methodiek. De vraag is daarbij telkens: blijft het fonds binnen de vooraf gestelde risicobereidheid, indien het besluit wordt genomen?

Risicomanagementcommissie

De risicomanagementcommissie is verantwoordelijk voor het vervullen van de risicobeheerfunctie. De voorzitter van de risicomanagementcommissie is de houder van de risicobeheerfunctie en daardoor eindverantwoordelijk voor de uitoefening van de taken die vallen onder de risicobeheerfunctie. De risicomanagementcommissie heeft een tweedelijnsrol bij de coördinatie en handhaving van het volgen van de gekozen IRM-methodiek en bewaakt het proces rondom de eigen risicobeoordeling.

De risicomanagementcommissie heeft daarnaast een adviserende rol op het gebied van integraal risicomanagement met name ten aanzien van het IRM-beleid en -proces en de niet-financiële risico's.

Beleggingscommissie

Een belangrijk onderdeel van het beleid van het fonds betreft het vermogensbeheer. Aan de beleggingscommissie zijn de volgende FIRM-risico's toebedeeld:

- ◆ Matching-/renterisico,
- ◆ Marktrisico,
- ◆ Kredietrisico,
- ◆ Uitbestedingsrisico (fiduciair en custodian).

Communicatiecommissie

De communicatiecommissie is als eerstelijnscommissie verantwoordelijk voor het:

- ◆ Omgevingsrisico

Financiële commissie

De financiële commissie is als eerstelijns commissie verantwoordelijk voor het:

- ◆ Kostenrisico (onderdeel van operationeel risico)

Handhavingscommissie

De handhavingscommissie is als eerstelijns commissie verantwoordelijk voor het:

- ◆ Risico op afdwingbaarheid contracten (onderdeel van juridisch risico)

Dagelijks bestuur

Aan het dagelijks bestuur toebedeeld zijn het:

- ◆ Uitbestedingsrisico (pensioenadministratie en bestuursondersteuning),
- ◆ IT-risico,
- ◆ Verzekeringstechnisch risico,
- ◆ Juridisch risico,
- ◆ Integriteitsrisico,
- ◆ Operationeel risico.

Hiermee zijn de tien operationele hoofdrisico's (FIRM) verdeeld over de verschillende bestuurscommissies, waarbij de integrale beoordeling van de risico's niet uit het oog wordt verloren.

Uitbestedingspartners

De uitbestedingspartners hebben hun eigen verantwoordelijkheid voor het risicomanagement binnen hun eigen organisaties. Het fonds beoordeelt het risicomanagement van de uitbestedingspartners bij het aangaan van de relatie en bij periodieke evaluaties op basis van een eigen normenkader.

Bij de voorbereiding van voorstellen aan het bestuur wordt de uitbestedingspartner geconsulteerd indien het voorstel raakt aan het werkterrein van de uitbestedingspartner.

3.11.7. Systematische integriteitsrisicoanalyse (SIRA)

In de systematische integriteitsrisicoanalyse beoordeelt het fonds diverse risico's op het gebied van o.a. het niet naleven van wet- en regelgeving, fraude en cybercrime. Om risico's als belangenverstrengeling, overtreding van sanctieregelgeving en interne of externe fraude te mitigeren zijn beheersmaatregelen ingesteld. Belangrijke beheersmaatregelen zijn:

- ◆ uitbestedingsbeleid en -overeenkomsten;
- ◆ gedragscodes voor het fonds en uitbestedingspartijen;
- ◆ autorisatie- en procuratieregeling;
- ◆ beleid omtrent incidenten, integriteit en de klokkenluidersregeling;
- ◆ toetsing door een compliance officer;
- ◆ monitoringsrapportages.

Het fonds beoordeelt de netto risico's als laag, met uitzondering van cybercrime, maatschappelijk onbetamelijk gedrag en het ontduiken van fiscale regelgeving. Deze risico's zijn beoordeeld als beperkt.

3.12. Toekomstparagraaf

3.12.1. Financiële positie bij vaststelling jaarverslag

Per 31 mei 2024 bedraagt de dekkingsgraad 117,1%. De financiële markten beleefden een sterk eerste kwartaal met een stijging van de wereldwijde aandelenkoersen in ontwikkelde markten van 8,5% en in opkomende markten van 1,9%. Vastgoed liet daarentegen een licht negatief rendement zien, van 0,6%.

Verwacht wordt dat de Fed en de ECB de rente in de tweede helft van het jaar verlagen, maar niet van plan zijn terug te keren naar de extreem lage niveaus van voor 2022.

Voor wat betreft besluitvorming over een eventuele toeslagverlening staat het bestuur aan het eind van 2024 een uitdagende balanceeract te wachten: hoe zorg je dat de pensioenen van de deelnemers de inflatie bijhouden terwijl je er tevens voor wilt zorgen dat de dekkingsgraad op niveau blijft richting het invaarmoment? Het bestuur zal alle belangen weer evenwichtig afwegen.

3.12.2. Transitie naar het nieuwe pensioenstelsel

Pensioenfonds VLEP heeft het voornemen op 1 januari 2026 over te gaan naar het nieuwe pensioenstelsel. Zoals beschreven in hoofdstuk 3 hebben daarvoor in 2023 intensieve voorbereidingen plaatsgevonden, die in 2024 worden voortgezet. Belangrijke stap daarin is dat de Sociale Partners van het fonds het vereiste transitieplan begin 2024 hebben vastgesteld. Dit betekent dat het fonds verder kan met het opstellen van het communicatieplan en het implementatieplan, bij voorkeur met een afronding eind 2024. Belangrijke vraagstukken en afhankelijkheden daarbij zijn:

Hoe slagen de uitvoerders erin de uitdagingen van de implementatie van nieuwe systemen (en de datakwaliteit) en nieuwe samenwerkingsvormen te managen?

- ◆ Hoe slaagt het fonds erin de nieuwe pensioenregeling te implementeren?
- ◆ Hoe kan het fonds de dekkingsgraad beschermen?
- ◆ Hoe gaat de nieuwe coalitie om met wensen vanuit de Kamer om nog wijziging in de wet aan te brengen?

4 Bestuursverslag - Uitvoering van de pensioenregeling

4.1. Inleiding

Dit hoofdstuk geeft een overzicht van de belangrijkste kenmerken van de pensioenregeling van het fonds. Daarnaast komen de wijzigingen in reglementen die in 2023 zijn doorgevoerd aan de orde.

4.2. De pensioenregeling

Pensioensysteem

Het pensioensysteem is een zogenaamde middelloonregeling. De pensioenuitkering is gebaseerd op het salaris dat gemiddeld verdiend wordt. De pensioenuitkering betreft een levenslange uitkering en gaat in op de eerste van de maand waarin de 68-jarige leeftijd wordt bereikt.

Toetredingsleeftijd

Een werknemer die in dienst is bij een werkgever die is aangesloten bij het pensioenfonds, neemt verplicht deel aan de pensioenregeling. De deelname gaat in op de eerste dag van de maand waarin de werknemer 20 jaar wordt.

Pensioenleeftijd

De normale pensioenleeftijd is 68 jaar; het is mogelijk de ingangsdatum van het pensioen te vervroegen tot op zijn vroegst 58 jaar. Uitstel van de ingangsdatum van het ouderdomspensioen is mogelijk tot maximaal 70 jaar.

Pensioengrondslag

Als pensioengrondslag geldt het pensioengevend loon verminderd met de franchise. De franchise bedroeg in 2023 EUR 13.913 (2022: EUR 13.518). Het maximum pensioengevend salaris in 2023 bedroeg EUR 73.729 (2022: EUR 71.634).

Opbouwpercentage ouderdomspensioen

Het opbouwpercentage voor de basisregeling per sector is afhankelijk van de hoogte van de premie en als volgt vastgesteld:

Sector	Opbouw percentage 2022
Vleeswaren	1,39%
Gemaksvoeding	1,33%
Versvlees	1,45%
Pluimveevlees	1,41%

Partnerpensioen

Het partnerpensioen bedraagt 70% van het te behalen ouderdompensioen. Op het voor 2014 opgebouwde levenslang partnerpensioen blijft het pensioenreglement 2006 van toepassing.

Tijdelijk partnerpensioen

Het tijdelijk partnerpensioen bedraagt 30% van het te behalen ouderdompensioen. Het tijdelijk partnerpensioen loopt door tot de AOW-leeftijd van de nabestaande.

Wezenpensioen

Het halfwezenpensioen bedraagt 14% van het te behalen partnerpensioen en wordt uitgekeerd tot 18 jaar of tot 27 jaar voor studerende kinderen. Als beide ouders zijn overleden, wordt het wezenpensioen verdubbeld.

Herschikken

Op de pensioendatum heeft de (gewezen) deelnemer het recht zijn (opgebouwde) partnerpensioen geheel of gedeeltelijk om te ruilen in een hoger ouderdompensioen of andersom. Daarnaast heeft de (gewezen) deelnemer het recht een deel van het ouderdompensioen te gebruiken om het ouderdompensioen eerder in te laten gaan dan op de pensioendatum. Uitstel van de ingangsdatum van het ouderdompensioen is mogelijk tot maximaal 70 jaar. Tot slot heeft de (gewezen) deelnemer bij wie het ouderdompensioen ingaat op de pensioendatum het recht de hoogte van het ouderdompensioen te variëren.

Premie

De premiepercentages verschillen per sector en bedragen in 2023.

Sector	Premie 2023
Vleeswaren	26,00%
Gemaksvoeding	24,99%
Versvlees	27,08%
Pluimveevlees	26,30%

Premievrijstelling

Als een deelnemer een WIA- of WAO-uitkering ontvangt, voorziet het reglement in een premievrije opbouw. Voor de voortzetting van de pensioenopbouw is over dit inkomensgedeelte geen bijdrage verschuldigd. Indien de deelnemer verzuimd heeft de arbeidsongeschiktheid tijdig te melden, is het fonds bereid alsnog premievrijstelling toe te kennen indien de deelnemer kan aantonen wel aan de overige voorwaarden te voldoen.

4.3. Wijzigingen statuten en reglementen

De statuten van het fonds zijn in 2023 niet aangepast. De reglementen wel.

4.3.1. Statuten

In 2023 zijn de statuten niet gewijzigd.

4.3.2. Pensioenreglement

Het pensioenreglement is in 2023 gewijzigd. De wijzigingen waren zowel inhoudelijk als redactioneel. De inhoudelijke wijzigingen met gevolgen voor de deelnemers zijn in een nieuwsbrief aan de actieve deelnemers van het fonds meegedeeld.

De wijzigingen betroffen de kerncijfers (franchise, opbouwpercentage etc.), de flexibiliserings- en afkoopfactoren, concretisering van de termijn van inhaalindexatie (10 jaar) en een toevoeging aan het mandaat van het bestuur voor aanpassing van het toeslagbeleid binnen wettelijke kaders. Overgangsartikel 53 kwam te vervallen.

4.3.3. Uitvoeringsreglement

Het uitvoeringsreglement is in 2023 op één punt gewijzigd. De wijziging betreft dezelfde toevoeging aan het mandaat van het bestuur voor aanpassing van het toeslagbeleid als in het pensioenreglement.

4.3.4. Verplichtstelling

De verplichtstelling van het fonds met daarin de beschrijving van de bedrijfstakken die verplicht zijn aangesloten is in 2023 niet aangepast. Begin 2024 is deze verplichtstelling wel aangepast. Deze aanpassingen betreffen een gedeeltelijke uitbreiding en verduidelijking van de verplichtstelling. Als eerste ziet de gedeeltelijke uitbreiding op de wettelijke verlaging van de toetredingsleeftijd naar 18 jaar. Deze verlaging van de toetredingsleeftijd heeft effect op het aantal deelnemers van VLEP. Echter is de impact op de doorsneepremie zeer beperkt. Daarnaast zijn er enkele verduidelijkingen opgenomen met betrekking tot de uittredingsleeftijd, de beoordeling van de activiteiten van buitenlandse werkgevers en de definitie van een werknemer. Het besluit tot gedeeltelijke uitbreiding en wijziging van de verplichtstelling is door de Minister bekrachtigd en op 15 maart 2024 in De Staatcourant gepubliceerd.

Slotopmerkingen

Hierna is het verslag opgenomen van de raad van toezicht en het verantwoordingsorgaan. Na deze rapportages volgt de jaarrekening waarin de financiële gegevens over het boekjaar 2023 staan vermeld.

Tot slot danken wij iedereen die in het verslagjaar heeft bijgedragen aan het goed functioneren van de stichting.

Vastgesteld te Woerden, 25 juni 2024.

Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

Mevrouw I.M. van Eekelen
Werknemersvoorzitter

5 Verslag van de raad van toezicht

5.1. Inleiding

De Raad van Toezicht (RvT) van VLEP heeft in 2023 toezicht gehouden op het beleid en de algemene gang van zaken binnen het pensioenfonds. Dit jaar werd gekenmerkt door intensieve voorbereidingen voor de transitie naar een nieuw pensioenstelsel, vastgelegd in de Wet toekomst pensioenen (Wtp) die op 30 mei 2023 werd aangenomen. Deze transitie moet uiterlijk per 2028 voltooid zijn. VLEP mikt op invoering per 1 januari 2026.

5.2. Wet toekomst pensioenen (Wtp)

Sinds 2020 is het bestuur, met ondersteuning van externe adviseurs en een werkgroep van sociale partners, bezig met de voorbereidingen voor de overgang naar het nieuwe pensioenstelsel. Het concept van het '1-loonbegrip', dat zorgt voor uniformiteit in de pensioenregeling, speelt een cruciale rol in dit proces. Vanwege onder meer de vertraagde wetgeving is de transitiedatum verschoven naar 1 januari 2026. Dit uitstel biedt alle partijen meer tijd voor een zorgvuldige implementatie.

De evenwichtigheid van Wtp-besluiten en de toekomstbestendigheid van het bestuursmodel na invoering van de Wtp is naar voren gebracht door de RvT. Het bestuur heeft een evenwichtigheidskader ontwikkeld dat gehanteerd wordt bij alle besluiten en zal in 2025 de toekomst van het fonds verder bespreken. Verder is gesproken over de voorziening voor niet-opgevraagde pensioenen na invoering van de Wtp; de huidige voorziening van 2% wordt voorlopig als adequaat beschouwd.

5.3. Aanbevelingen van de RvT

De RvT heeft enige aanbevelingen gedaan om de transitie en het algemene bestuur te verbeteren, waaronder:

1. **Transparantie en Ingroeipad:** Het bestuur wordt aanbevolen om in het bestuursverslag duidelijk te maken hoe het fonds voldoet aan de Code Pensioenfonds, met speciale aandacht voor rapportagenormen en het opstellen van een ingroeipad voor normen waaraan nog niet wordt voldaan.
2. **Fallback scenario:** De RvT merkt op dat er in de planning steeds kleine vertragingen op lijken te treden. Hoewel dat nu nog niet tot knelpunten zal leiden, is het wel een punt om in de gaten te houden. Aanbevolen wordt een plan op te stellen voor het geval dat de transitie uitgesteld wordt naar een later tijdstip. Betrek hierin de deelnemers, de communicatie, de eigen mankracht en de externe partijen die nodig zijn voor de transitie.
3. **Diversiteit Verantwoordingsorgaan (VO):** De RvT beveelt aan om te stimuleren de diversiteit in het VO te vergroten, vooral op het gebied van leeftijd en man/vrouw-verhouding. Gezien de samenstelling van de deelnemerspopulatie (meer dan 30% vrouwen in alle leeftijdsgroepen), is het belangrijk om meer energie te steken in het vergroten van deze diversiteit.
4. **Functioneren Bestuur:** Na de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel zou het bestuur kunnen evalueren of het huidige bestuursmodel nog steeds passend is. Dit moet helpen om de effectiviteit en relevantie van het bestuursmodel te waarborgen.

5.4. Indexatie en Premies

In 2023 besloot het bestuur tot een indexatie van 3,5% per 2024, waarbij gebruik is gemaakt van de toeslag-AMvB en een herrekende CPI-index voor 2023. Het proces van toeslagverlening, dat op zichzelf goed verlopen is, kwam enigszins onder tijdsdruk te staan. Wellicht is het een volgende keer beter om meer tijd hiervoor in te ruimen.

De premie voor alle sectoren werd voor 2024 gelijkgetrokken op 26% en de herstellpremie van 1% verviel. Deze veranderingen leiden tot een kleine verlaging van de premie voor de vleessector en (voor het eerst in lange tijd) de maximale opbouw van 1,7% voor alle sectoren. Ondanks hogere opbouwpercentages staat regelgeving geen lagere pensioenpremie toe. Omdat de gemiddelde premie over de sectoren juist steeg, vond het bestuur dit toch verantwoord.

5.5. Maatschappelijk Verantwoord Beleggen (MVB)

Het fonds heeft de ambitie om de gehele portefeuille te herzien en aan te passen aan ESG-benchmarks, wat resulteerde in een verbeterd verantwoord beleggingsbeleid. Hoewel VLEP nog altijd erg laag scoort op de VBDO-ranglijst, zijn er plannen om het MVB-beleid in 2024 verder te herzien. Dit juicht de RvT toe.

5.6. Risicobeheersing en Compliance

De risicobeheersing is verder ontwikkeld met nieuwe risicokaarten, wat bijdraagt aan het eigenaarschap van risico's en de beheersing ervan. De toenemende complexiteit door de Wtp en IT/informatiebeveiliging blijft echter een uitdaging waar de RvT aandacht voor vraagt.

5.7. Focusthema's 2023

Voor 2023 benoemde de RvT diverse focusthema's in voorbereiding op de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel:

- ◆ Risicohouding van deelnemers onder de Wtp.
- ◆ Beleggingsbeleid onder de Wtp.
- ◆ Datakwaliteit en bijbehorend herstel- en correctiebeleid.
- ◆ Financiële opzet van de Wtp, inclusief rendementstoedeling en reserves.
- ◆ Besluitvorming rond invaren en compensatie afschaffing doorsneepremie.
- ◆ Implementatie- en communicatieplannen.
- ◆ Gereedheid van uitbestedingspartijen (AZL en CTI) voor de uitvoering van de Solidaire premieregeling.

De RvT ziet dat het bestuur deze thema's en de verschillende besluiten in het kader van de transitie zorgvuldig voorbereidt, door zowel in studiedagen als bestuursvergaderingen de elementen van de transitie te bespreken. Ook komen de onderwerpen meermalen terug zodat het bestuur weloverwogen besluiten kan nemen. De daadwerkelijke besluiten worden (vooral) in 2024 genomen.

5.8. Functioneren van de Raad van Toezicht in 2023

Eind 2022 evalueerde de RvT zijn functioneren met hulp van een externe deskundige, wat leidde tot een aangepaste werkwijze die in 2023 ingevoerd werd. In het derde kwartaal is Mevr. Van der Werf opgevolgd door Mevr. Eikenboom. Mede door de goede overdracht is dit soepel verlopen. De RvT bedankt Mevr. Van der Werf voor haar kundige inbreng en inzet. De RvT richt zich op dialoog, toekomstgericht toezicht en beknopte formele stukken. Het bestuur wordt aangemoedigd om proactief zaken aan de RvT voor te leggen indien nodig. De ingezette verandering bevalt goed; de interne evaluatie in 2023 was dan ook positief te noemen.

5.9. Vooruitblik Intern Toezicht 2024

De RvT blijft in 2024 de voortgang van de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel nauwlettend volgen. Speciale aandacht zal uitgaan naar de implementatie van nieuwe regels en normen zoals vastgelegd in de Wtp en de Code Pensioenfondsen 2024.

5.10. Conclusie

De RvT benadrukt het belang van zorgvuldige besluitvorming; met een volle agenda en een strikt tijdspad zal dit uitdagend kunnen zijn. Met de voorbereidingen voor de Wtp in volle gang, blijft de RvT actief betrokken bij het toezicht en de ondersteuning van een soepele transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Woerden, 25 juni 2024

Namens de raad van toezicht van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvvoeding en Pluimveevlees

M.P. Vijver

Voorzitter raad van toezicht

5.11. Reactie bestuur op verslag RvT

Het bestuur is de raad van toezicht dankbaar voor de goede samenwerking en de actieve, constructieve en tegelijkertijd kritische bijdrage aan het pensioenfonds, onder meer bij de werkzaamheden voor de pensioentransitie. Mede hierdoor ziet het bestuur de gezamenlijk aanpak van de uitdagingen waar het fonds de komende jaren voor staat met vertrouwen tegemoet. Het bestuur neemt de aanbevelingen van de raad ter harte.

6 Verslag van het verantwoordingsorgaan

6.1. Het verantwoordingsorgaan in 2023

Het verantwoordingsorgaan (hierna: VO) van het fonds bestaat uit vertegenwoordigers van deelnemers, pensioengerechtigden en werkgevers. De verhouding tussen het aantal leden namens werknemers en pensioengerechtigden is een afspiegeling van hun vertegenwoordiging in het pensioenfonds. Het VO bestaat sinds 1 juli 2014 uit 9 leden: 6 leden namens werknemers, 2 leden namens pensioengerechtigden en 1 lid namens werkgevers.

In hoofdstuk 1.5 is de samenstelling van het VO opgenomen.

Werkwijze VO

Bij de beoordeling van het bestuur van het pensioenfonds heeft het VO, als vertegenwoordiger van deelnemers, gewezen deelnemers, gepensioneerden en werkgevers, met name oog voor deze thema's:

- ◆ evenwichtige belangenbehartiging;
- ◆ maatschappelijk verantwoord beleggen;
- ◆ communicatie;
- ◆ kwaliteit van besturen en werkwijze van het fonds.

Daar waar nuttig of nodig wijst het VO het bestuur op deze belangrijke thema's. Als het VO door het bestuur om advies wordt gevraagd, probeert het VO dit advies tijdens de gezamenlijke vergadering met het bestuur te geven. Indien dit niet mogelijk is, wordt er schriftelijk advies uitgebracht. Het bestuur heeft een jaarplanning opgesteld, zodat het VO tijdig weet wanneer een advies gevraagd wordt. Dit komt de effectiviteit van de samenwerking ten goede.

De raad van toezicht verricht belangrijk werk als intern toezichtorgaan. Het oordeel van de raad weegt voor het VO zwaar. Het VO heeft regelmatig formeel en informeel overleg met de raad. Het VO heeft in het boekjaar 2 maal met de raad van toezicht vergaderd.

6.2. Terugblik op 2023

Financiële positie

De grootste zorg van het VO is geruime tijd uitgegaan naar de financiële positie van het pensioenfonds. Die is sinds de financiële crisis van 2008 lange tijd slecht geweest. Het fonds kon de pensioenen niet verhogen en moest die in een enkel jaar zelfs verlagen. In 2022 herstelde de financiële positie zich zodanig, dat het bestuur voor het eerst sinds 2008 kon besluiten om een toeslag te verlenen. Alle pensioenen zijn toen per 1 januari 2023 met 3% verhoogd. De tijdelijke versoepeling van de regels voor het verlenen van toeslagen maakte dit mogelijk. Deze versoepeling is door de Minister voor 2023 verlengd, zodat het bestuur op basis van de verder verbeterde financiële situatie (dekkingsgraad per 31-12-2023: 111,1%) kon besluiten tot een toeslag op alle pensioenen van 3,5%. Het VO is blij met de verbetering van de financiële positie en de toeslagverlening per 1 januari 2024. Alle betrokken partijen hebben hierbij oog gehad voor zowel het zo veel als mogelijk bijhouden van de inflatie en het inlopen van de indexatie-achterstand als het behoud van een robuuste invaardekkingsgraad voor het nieuwe stelsel.

COVID-19

Uiteindelijk zijn begin 2023 de coronamaatregelen volledig opgeheven. Het VO is verheugd dat het pensioenfonds en de achterliggende branches de pandemie relatief goed zijn doorgekomen. Het VO heeft een nieuwe balans gevonden tussen fysiek en digitaal werken.

Wet toekomst pensioenen

Het fonds en zijn stakeholders hebben o.a. de volgende onderwerpen op tafel gehad:

- ◆ het tweede risicopreferentieonderzoek en de risicohouding;
- ◆ het beoogde beleid (uitkeringsbeleid, beleggingsbeleid, solidariteitsbeleid) in het nieuwe stelsel;
- ◆ de effecten van het invaren van het opgebouwd pensioen in het nieuwe pensioenstelsel;
- ◆ de compensatieregeling voor het afschaffen van de doorsneesystematiek van premie en pensioenopbouw;
- ◆ de nieuwe pensioenregeling;
- ◆ de datakwaliteit;
- ◆ de voorbereidingen op de transitie bij pensioenuitvoerder AZL.

Het VO is in 2023 door het bestuur uitgebreid geïnformeerd over (de voortgang van) het transitieproces en de bovenstaande onderwerpen. Ook heeft het VO zich grondig voorbereid op de eigen adviserende rol in de transitie door middel van studiedagen, bijeenkomsten met de andere gremia binnen het fonds en het bijwonen van diverse bijeenkomsten van de Pensioenfederatie. Ook maakt het VO gebruik van een deskundige externe adviseur. Het VO wil optimaal voorbereid zijn om uiteindelijk de complexe afweging van de belangen van alle betrokkenen te kunnen maken. Volgens planning zullen de adviezen van het VO aan de orde komen in de besluitvormingsfase van het Wtp-project, die voor de tweede helft van 2024 voorzien is.

Het VO heeft in 2023 aandacht gevraagd voor de zorgvuldigheid van de voorbereiding van de te maken beleidskeuzes, waarbij voldoende ruimte moet zijn voor het gedegen voorbereiden van adviezen door het VO. Het VO realiseert zich dat de overgang naar een geheel nieuw pensioenstelsel complex is en dat vooraf gewenste tijdslijnen niet altijd mogelijk blijken. Sociale partners, het fonds en de uitvoeringsorganisaties hebben nog veel werk te verzetten. De verdere planning is vooralsnog dat het fonds de vereiste stukken eind 2024 aanlevert aan DNB; de beoogde overgangsdatum naar de nieuwe regeling van het pensioenfonds is 1 januari 2026.

Personele wijzigingen raad van toezicht

Met ingang van het vierde kwartaal van 2023 is de bezetting van de raad gewijzigd. Mevrouw A. Eikenboom is op basis van een bindende voordracht door het VO mevrouw C. van der Werf per 1 oktober opgevolgd. De heer H. Zevenhuizen (sinds oktober 2019 lid) is benoemd voor een tweede termijn en de heer M. Vijver (sinds januari 2022 lid) is per 1 oktober doorgeschoven van lid naar voorzitter van de raad.

Vergaderingen en andere bijeenkomsten

Het VO heeft in het verslagjaar in totaal 16 maal vergaderd. Dit betrof:

- ◆ 5 interne VO-vergaderingen;
- ◆ 4 maal overleg met het bestuur waaronder over het Wtp-traject;
- ◆ 2 maal overleg met de raad van toezicht;
- ◆ 3 maal overleg met het dagelijks bestuur en/of de raad van toezicht in het kader van het Wtp-traject;
- ◆ 1 maal aanwezigheid bij een deel van de tweedaagse studiebijeenkomst van het bestuur in september 2023;
- ◆ 1 maal overleg met de certificerende accountant en actuaris in het kader van het jaarverslag.

Het VO is voorts aanwezig geweest bij de twee jaarlijkse sessies met de sociale partners waarin in het afgelopen jaar een toelichting is gegeven op het nieuwe contract.

Geschiktheid

Het VO vindt het belangrijk dat de leden over voldoende kennis beschikken voor hun rol en zich inspannen om de kennis verder te vergroten door middel van opleiding. Het fonds biedt de leden van het VO de ruimte om opleidingen te volgen. De VO-leden Van den Nieuwenhuijsen en Heugen hebben met succes hun opleiding bij SPO (Fundament voor VO) afgerond.

Het VO heeft in 2023 twee eigen opleidingsdagen gehouden, onder begeleiding van externe deskundigen. Deze dagen hebben in het teken gestaan van het nieuwe pensioenstelsel alsmede de zelfevaluatie. Tevens werden bijeenkomsten van de Pensioenfederatie en pensioenuitvoerder AZL bezocht.

Uitgebrachte adviezen

Het VO heeft gedurende het jaar 2023 een aantal maal (positief) advies uitgebracht aan het bestuur. Onderwerpen waarover advies is uitgebracht zijn:

- ◆ de klachtenregeling;
- ◆ de actuariële grondslagen en uitgangspunten voor de premie voor 2024;
- ◆ de kostenopslag;
- ◆ het beloningsbeleid;
- ◆ het communicatiejaarplan 2024;
- ◆ de toeslag van 3,5% per 1 januari 2024.

Het bestuur heeft in alle gevallen het advies van het VO opgevolgd.

6.3. Bevindingen, oordeel en aanbevelingen

Het VO ziet dat het bestuur, de commissies, de raad van toezicht en het bestuursbureau er alles aan doen om de missie van het fonds te vervullen. Desondanks kijkt het VO samen met het bestuur en de raad van toezicht voortdurend (positief-)kritisch naar belangrijke onderwerpen, zoals de ontwikkeling van de financiële positie en de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel.

Het VO is van mening dat het bestuur in 2023:

- ◆ een degelijk en goed beleid heeft gevoerd;
- ◆ heeft gehandeld in overeenstemming met de statuten en reglementen;
- ◆ goede voortgang heeft geboekt met de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel;
- ◆ een evenwichtige afweging heeft gemaakt inzake de premie en regeling;
- ◆ het besluit om per 1 januari 2024 een toeslag te verlenen evenwichtig heeft afgewogen;
- ◆ transparant communiceert over de financiële positie en de verleende toeslag per 1 januari 2024; en
- ◆ over het verslagjaar op degelijke wijze verantwoording aflegt in het jaarverslag.

Zoals uit het jaarverslag 2023 blijkt, blijft het fonds vol inzet aan de toekomst werken. Het VO draagt hier graag een steentje aan bij.

Het VO is blij met de stappen die het fonds zet op het gebied van het maatschappelijk verantwoord beleggen. In dat kader is het pensioenfonds in 2023 overgestapt van een mandaat voor EMD local currency naar een meer ESG-georiënteerd beleggingsfonds.

De transitie naar het nieuwe pensioenstelsel blijft de komende tijd als een rode draad door de activiteiten van het fonds heen lopen. Het in 2023 uitgevoerde tweede risicopreferentieonderzoek biedt een basis voor de verdere uitwerking van het beleggingsbeleid. Het VO heeft vanuit de eigen kennis van de (gewezen) deelnemers en pensioengerechtigden als klankbord gediend bij het opzetten van

het onderzoek. Gelet op de grote diversiteit in nationaliteiten en de in het algemeen vrij lage pensioenbewustheid van de deelnemers dienen de uitkomsten van het onderzoek zorgvuldig behandeld te worden. Het VO constateert dat het bestuur zich hiervan bewust is.

Het VO ervaart dat het bestuur de rol van het VO serieus neemt en zich inzet voor het goed informeren van het VO en andere stakeholders. De complexiteit van de materie vraagt om een goede onderlinge communicatie en transparante werkwijze. De inspanningen van het bestuur ten behoeve van goede persoonlijke contacten met het VO acht het VO daarbij zeer behulpzaam. Zorgvuldige en evenwichtige besluitvorming door het bestuur zijn essentiële randvoorwaarden om de transitie te laten slagen. Speciale aandacht van het VO gaat uit naar de uitlegbaarheid van de keuzes en de communicatie naar alle belanghebbenden.

Om de workload beter te verdelen en efficiënter en effectiever te werken gaat het VO vanaf 2024 werken met commissies. Dit wordt nog uitgewerkt.

Tot slot roept het VO het bestuur op in 2024 wederom een goede afweging te maken voor de diverse deelnemergroepen tussen indexeren en financiële middelen achter de hand houden voor de transitie. De toeslag per 1 januari 2024 is in de ogen van het VO evenwichtig geweest, rekening houdend met enerzijds de achterstand in toeslagverlening en anderzijds de transitie naar het nieuwe pensioenstelsel, waarvoor de dekkingsgraad op peil moet worden gehouden.

Het VO is het bestuur, met name de voorzitters, de raad van toezicht, het bestuursbureau, de pensioenuitvoeringsorganisatie en vermogensbeheerder erkentelijk voor de geleverde inspanningen ten bate van het pensioenfonds. De samenwerking is constructief en transparant. Het VO zet de samenwerking graag op deze voet voort.

Woerden, 25 juni 2024,

Namens het verantwoordingsorgaan van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

G.J. ter Schuur
Voorzitter verantwoordingsorgaan

6.4. Reactie bestuur op verslag VO

Het bestuur is het verantwoordingsorgaan dankbaar voor de positieve en actieve bijdrage gedurende en na afloop van het verslagjaar. Het bestuur heeft verheugd kennis genomen van het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan over het werk van het bestuur in 2023. Het bestuur ziet er naar uit ook in het lopende verslagjaar het positieve oordeel van het verantwoordingsorgaan waar te maken en de goede samenwerking met het verantwoordingsorgaan voort te zetten, onder meer bij de besluitvorming ten aanzien van de pensioentransitie. De aanbevelingen van het verantwoordingsorgaan hebben de aandacht van het bestuur.

7 Jaarrekening

In dit hoofdstuk presenteert het bestuur van de Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees statutair gevestigd te 's-Gravenhage de jaarrekening over boekjaar 2023 eindigend op 31 december 2023. In hoofdstuk 8 Overige gegevens volgen de verklaringen van de certificerend actuaire en van de accountant van het pensioenfonds. De in dit hoofdstuk vermelde bedragen zijn in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven.

7.1 Balans per 31 december

(na bestemming saldo van baten en lasten; in duizenden euro)

Activa	2023	2022
Beleggingen voor risico pensioenfonds [1]		
Vastgoedbeleggingen	184.327	160.056
Aandelen	1.118.505	1.048.794
Vastrentende waarden	2.149.864	1.798.610
Derivaten	26.916	32.839
Overige beleggingen	0	5.807
	3.479.612	3.046.106
Vorderingen en overlopende activa [2]	46.223	48.791
Liquide middelen [3]	26.714	30.391
Totaal activa	3.552.549	3.125.288

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

Passiva	2023	2022
Stichtingskapitaal en reserves [4]		
Beleidsreserve	346.614	291.711
Technische voorzieningen		
Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds [5]	3.177.833	2.810.769
Kortlopende schulden en overlopende passiva [6]	28.102	22.808
Totaal passiva	3.552.549	3.125.288

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de balans, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

7.2 Staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

	2023	2022
Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfondsen [7]		
Directe beleggingsopbrengsten	47.458	26.148
Indirecte beleggingsopbrengsten	275.319	-948.681
Directe kosten van vermogensbeheer	-2.785	-1.193
	319.992	-923.726
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers [8]	174.305	159.032
Saldo van overdrachten van rechten [9]	-5.607	-2.829
Pensioenuitkeringen [10]	-56.404	-52.061
Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfondsen [11]		
Pensioenopbouw	-106.685	-152.421
Toevoeging voorziening kosten	-2.560	-3.658
Indexering en overige toeslagen	-101.077	-118.468
Rentetoevoeging	-93.598	19.745
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	56.387	51.863
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.330	1.222
Wijzigen marktrente	-89.497	1.356.583
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.703	2.654
Mutaties uit hoofde van sterfte	-1.266	-1.334
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	-26.883	-18.014
Reguliere mutaties	1.202	-477
Wijziging actuariële grondslagen	-6.120	-19.034
	-367.064	1.118.661

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

	2023	2022
Pensioenuitvoerings- en administratiekosten [12]	-6.323	-5.580
Overige baten en lasten [13]	-3.996	-304
Saldo van baten en lasten	54.903	293.193
Bestemming van het saldo van baten en lasten		
Beleidsreserve	54.903	293.193
	54.903	293.193

[..] De tussen haken vermelde nummers verwijzen naar corresponderende nummers in de toelichting op de staat van baten en lasten, die een integraal onderdeel uitmaakt van de jaarrekening.

7.3 Kasstroomoverzicht

(in duizenden euro)

	2023	2022
Pensioenactiviteiten		
Ontvangsten		
Premiebijdragen van werkgevers en werknemers	173.284	154.266
Overgenomen pensioenverplichtingen	13.375	9.690
	186.659	163.956
Uitgaven		
Uitgekeerde pensioenen	-56.322	-51.996
Overgedragen pensioenverplichtingen	-18.973	-12.519
Betaalde pensioenuitvoerings- en administratiekosten	-5.690	-5.348
Overige	0	-53
	-80.985	-69.916
Beleggingsactiviteiten		
Ontvangsten		
Verkopen en aflossingen beleggingen	46.335	1.387.905
Directe beleggingsopbrengsten	1.959.934	25.266
	2.006.269	1.413.171
Uitgaven		
Aankopen beleggingen	-2.112.835	-1.537.003
Kosten van vermogensbeheer	-2.785	-1.193
	-2.115.620	-1.538.196
Mutatie geld middelen	-3.677	-30.985
Saldo geldmiddelen 1 januari ¹⁾	30.391	61.376
Saldo geldmiddelen 31 december ¹⁾	26.714	30.391

1) Inclusief saldo depotbanken.

7.4 Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling

Inleiding

Het doel van de Stichting Bpf voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees, ingeschreven in het handelsregister onder nummer 41150818, statutair gevestigd te 's Gravenhage (hierna het 'fonds') is het nu en in de toekomst verstrekken van uitkeringen aan gepensioneerden en nabestaanden ter zake van ouderdom en overlijden. Deze doelstelling is nader uitgewerkt in onder andere de statuten, het pensioenreglement, de uitvoeringsovereenkomst en de Actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn). Het fonds geeft invulling aan de uitvoering van de pensioenregeling van de in de branche verplicht gestelde aangesloten werkgevers.

Overeenstemmingsverklaring

De jaarrekening heeft betrekking op het boekjaar 2023, dat is geëindigd op 31 december 2023. De jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met de wettelijke bepalingen zoals deze zijn opgenomen in Titel 9, Boek 2 van het Burgerlijk Wetboek en met inachtneming van de Richtlijnen voor de Jaarverslaggeving in het bijzonder Richtlijn 610. De bedragen opgenomen in de jaarrekening zijn vermeld in duizenden euro's, tenzij anders is aangegeven. De jaarrekening wordt gepresenteerd in euro's, wat tevens de functionele valuta is. Het bestuur heeft op 25 juni 2024 de jaarrekening opgemaakt.

Continuïteitsveronderstelling

Deze jaarrekening is opgesteld op basis van continuïteitsveronderstellingen.

Schattingswijziging 2023

Het fonds heeft besloten om met ingang van boekjaar 2023 de kostenopslag te verhogen van 2,4% naar 2,6%. Dit is in 2023 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2023 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 6.120. Dit effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2023 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Schattingswijzigingen 2022

Prognosetafel

In 2022 heeft de Commissie Overlevingstafels van het AG een nieuwe prognosetafel gepubliceerd, zijnde de Prognosetafel AG2020, en heeft het fonds besloten over te gaan op deze nieuwe overlevingstafel. Dit is in 2022 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2022 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 25.282 als gevolg van deze schattingswijziging. Dit effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Partnerfrequentie

Tevens heeft het fonds ultimo 2022 besloten om de partnerfrequentie bij te stellen. Dit is in 2022 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2022 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 684 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Leeftijdsverschil partners

Verder heeft het fonds ultimo 2022 besloten om het leeftijdsverschil tussen partners bij te stellen. Dit is in 2022 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2022 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 10.501 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Wezenopslag

Ook heeft het fonds ultimo 2022 besloten om de wezenopslag te verlagen van 3,5% naar 2,0%. Dit is in 2022 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2022 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verlaagd met 5.556 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Opslag IBNR

Als laatste heeft het fonds besloten om de opslag IBNR te verhogen van 0,9% naar 1,8 %. Dit is in 2022 verantwoord als een schattingswijziging. Ultimo 2022 is de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds verhoogd met 10.493 als gevolg van deze schattingswijziging. Het effect van deze schattingswijziging op de technische voorziening is in 2022 is als mutatie in het resultaat verwerkt.

Het totaal van deze schattingswijzigingen heeft geresulteerd in een verhoging van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds van 19.034 als gevolg van deze schattingswijzigingen en is per saldo als last in het resultaat van 2022 verwerkt.

Algemene grondslagen

Opname van een actief of een verplichting

Een actief wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de toekomstige economische voordelen naar het fonds zullen toevloeien en de waarde daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Een verplichting wordt in de balans opgenomen wanneer het waarschijnlijk is dat de afwikkeling daarvan gepaard zal gaan met een uitstroom van middelen en de omvang van het bedrag daarvan betrouwbaar kan worden vastgesteld. Indien een transactie ertoe leidt dat nagenoeg alle of alle toekomstige economische voordelen en alle of nagenoeg alle risico's met betrekking tot een actief of een verplichting aan een derde zijn overgedragen, wordt het actief of de verplichting niet langer in de balans opgenomen. Verder worden activa en verplichtingen niet meer in de balans opgenomen vanaf het tijdstip waarop niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden van waarschijnlijkheid van de toekomstige economische voordelen en betrouwbaarheid van de bepaling van de waarde. Dit betekent dat transacties worden verwerkt op handelsdatum en niet op afwikkelingsdatum. Als gevolg hiervan kan sprake zijn van een post "nog af te wikkelen transacties". Deze post kan zowel een actief als een passief zijn.

Verantwoording van baten en lasten

Baten worden in de staat van baten en lasten opgenomen wanneer een vermeerdering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermeerdering van een actief of een vermindering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld. Lasten worden verwerkt wanneer een vermindering van het economisch potentieel, samenhangend met een vermindering van een actief of een vermeerdering van een verplichting, heeft plaatsgevonden, waarvan de omvang betrouwbaar kan worden vastgesteld.

Saldering van een financieel actief en een verplichting

Een financieel actief en een financiële verplichting worden gesaldeerd als nettobedrag in de balans opgenomen indien sprake is van een wettelijke of contractuele bevoegdheid om het actief en de verplichting gesaldeerd en gelijktijdig af te wikkelen en bovendien de intentie bestaat om de posten op deze wijze af te wikkelen. De met de gesaldeerd opgenomen financiële activa en financiële verplichtingen samenhangende rentevorderingen en -verplichtingen worden gesaldeerd opgenomen.

Schattingen en veronderstellingen

De opstelling van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW vereist dat het bestuur oordelen vormt en schattingen en veronderstellingen maakt die van invloed zijn op de toepassing van grondslagen en de gerapporteerde waarde van activa en verplichtingen, en van baten en lasten. De schattingen en onderliggende veronderstellingen worden voortdurend beoordeeld.

Herzieningen van schattingen worden opgenomen in de periode waarin de schatting wordt herzien, en in toekomstige perioden waarvoor de herziening gevolgen heeft. Dit betreft voornamelijk schattingen en veronderstellingen bij de vaststelling van de technische voorzieningen.

Verwerking van waardeveranderingen van beleggingen

Er wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief transactiekosten, provisies, valutakoersverschillen, e.d. worden als beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen.

Vreemde valuta

Activa en verplichtingen in vreemde valuta worden omgerekend naar euro's tegen de koers per balansdatum. Deze waardering is onderdeel van de waardering tegen reële waarde. Baten en lasten voortvloeiende uit transacties in vreemde valuta's worden omgerekend tegen de koers per transactiedatum. Alle valutakoersverschillen zijn verwerkt in de staat van baten en lasten.

Specifieke grondslagen

Beleggingen voor risico fonds

Algemeen

De beleggingen worden gewaardeerd tegen reële waarde, slechts indien de reële waarde van een belegging niet betrouwbaar kan worden vastgesteld, vindt waardering plaats op basis van geamortiseerde kostprijs.

Overlopende activa en passiva alsmede liquiditeiten vermogensbeheer worden gewaardeerd tegen nominale waarde. Het verschil tussen reële waarde en nominale waarde is bij deze activa en passiva in het algemeen gering.

Participaties in beleggingspools en -instellingen die gespecialiseerd zijn in een bepaald soort beleggingen worden gerubriceerd en gewaardeerd volgens de grondslagen voor die onderliggende beleggingen (look-through benadering). Bij gemengde beleggingsfondsen wordt aangesloten bij de hoofdcategorie, bepaald op basis van reële waarde.

Financiële instrumenten worden gebruikt ter afdekking van beleggingsrisico's en het realiseren van het vastgelegde beleggingsbeleid. De derivatenposities zijn opgenomen als een afzonderlijke beleggingscategorie. Derivaten die deel uitmaken van een beleggingsfonds zijn opgenomen in de beleggingscategorie waarin dit beleggingsfonds is gerubriceerd.

Vastgoedbeleggingen

Beursgenoteerde vastgoedfondsen worden gewaardeerd tegen de reële waarde, zijnde de beurskoers per balansdatum. Niet-beursgenoteerde beleggingen in vastgoedfondsen worden gewaardeerd op het aandeel in de reële waarde van de onderliggende beleggingen. Indien de waarderingsgrondslagen van vastgoedfondsen afwijken, wordt de waardering zo mogelijk aangepast aan de waarderingsgrondslagen van het pensioenfonds.

Aandelen

Aandelen worden gewaardeerd tegen reële waarde. Van beursgenoteerde aandelen is dit de beurswaarde. Voor niet beursgenoteerde participaties in aandelenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Vastrentende waarden

Vastrentende waarden worden gewaardeerd tegen reële waarde inclusief opgelopen rente. Van ter beurze genoteerde vastrentende waarden is dit de beurswaarde per balansdatum. Voor niet ter beurze genoteerde participaties in vastrentende waardenfondsen is dit de intrinsieke waarde, die de reële waarde van de onderliggende beleggingen representeert.

Participaties in niet beursgenoteerde beleggingsfondsen die beleggen in hypothecaire leningen worden gewaardeerd tegen reële waarde. De reële waarde is berekend door middel van de "discounted cash flow"-methode (hierna: DCFmodel). Bij de reële waarde berekening is uitgegaan van een aantal parameters c.q. veronderstellingen met betrekking tot de disconteringsvoet en de verwachte kasstroom.

De disconteringsvoet bestaat uit een basisrente gelijk aan de euroswapcurve plus opslagen voor type onderpand, soort financiering en risicocategorie. De verwachte kasstroom is de te ontvangen rente en aflossing op basis van het gewogen gemiddelde moment van ontvangst inclusief het vervroegd aflossingsrisico.

Derivaten

Derivaten worden gewaardeerd tegen reële waarde, te weten de relevante marktnotering of, als die er niet is, de waarde die wordt bepaald met behulp van marktconforme en toetsbare waarderingsmodellen.

Derivaatcontracten met een negatieve waarde worden in de balans onder de overige schulden en overlopende passiva verantwoord.

Overige beleggingen

De overige beleggingen zijn gewaardeerd tegen de marktwaarde, zijnde het aandeel in de intrinsieke waarde.

Vorderingen en overlopende activa

Vorderingen worden bij eerste verwerking gewaardeerd tegen de reële waarde van de tegenprestatie. Vorderingen worden na eerste verwerking gewaardeerd tegen de geamortiseerde kostprijs. Als de ontvangst van de vordering is uitgesteld op grond van een verlengde overeengekomen betalingstermijn, dan wordt de reële waarde bepaald aan de hand van de contante waarde van de verwachte ontvangsten en worden er op basis van de effectieve rente rente-inkomsten ten gunste van de staat van baten en lasten gebracht. Voorzieningen wegens oninbaarheid worden in mindering gebracht op de boekwaarde van de vordering.

Liquide middelen

Liquide middelen bestaan uit direct opvraagbare banktegoeden en deposito's met een looptijd korter dan twaalf maanden.

Rekeningcourantschulden bij banken zijn opgenomen onder schulden aan kredietinstellingen onder kortlopende schulden. Liquide middelen worden gewaardeerd tegen nominale waarde.

Stichtingskapitaal en reserves

Algemeen

Stichtingskapitaal en reserves worden bepaald door het bedrag dat resteert nadat alle actiefposten en posten van het vreemd vermogen, inclusief de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het fonds, volgens de van toepassing zijnde waarderingsgrondslagen in de balans zijn opgenomen. In de toelichting wordt opgenomen het krachtens de Pensioenwet minimaal vereiste eigen vermogen volgens de in het Besluit financieel toetsingskader voorgeschreven berekeningsmethodiek en het surplusvermogen.

Beleidsreserve

De beleidsreserve is bedoeld om risico's op te vangen en is een vrije reserve (overige reserve). Dit betreft onder andere operationele risico's, inflatierisico en actuariële risico's. Het jaarresultaat wordt toegevoegd danwel onttrokken aan deze reserve.

Technische voorzieningen voor risico fonds

Voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds wordt gewaardeerd tegen reële waarde conform de grondslagen van het fonds. De reële waarde wordt bepaald op basis van de contante waarde van de beste inschatting van toekomstige kasstromen die

samenhangen met de op balansdatum onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen. Onvoorwaardelijke pensioenverplichtingen zijn de opgebouwde nominale aanspraken en de onvoorwaardelijke (toeslag)toezeggingen. De contante waarde wordt bepaald met gebruikmaking van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur.

Bij de berekening van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico fonds is uitgegaan van het op de balansdatum geldende actuariële en bedrijfstechnische nota (Abtn) en van de over de verstreken deelnemersjaren verworven aanspraken. Jaarlijks wordt door het bestuur besloten of op de opgebouwde pensioenaanspraken toeslagverlening kan worden toegepast. Alle per balansdatum bestaande toeslagbesluiten (ook voor toeslagbesluiten na balansdatum voor zover sprake is van ex ante condities) zijn in de berekening begrepen. Er wordt geen rekening gehouden met toekomstige salarisontwikkelingen.

Bij de berekening van de voorziening wordt rekening gehouden met premievrije pensioenopbouw in verband met invaliditeit op basis van de contante waarde van de toekomstige opbouw waarvoor vrijstelling is verleend wegens arbeidsongeschiktheid.

Bij de bepaling van de actuariële uitgangspunten wordt uitgegaan van voor de toezichthouder acceptabele grondslagen, waarbij rekening wordt gehouden met de voorzienbare trend in overlevingskansen.

De berekeningen zijn uitgevoerd op basis van de volgende actuariële grondslagen en veronderstellingen per 31 december 2023:

Overlevingstafels

Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024), waarbij de sterftekansen zijn vermenigvuldigd met een factor om het verschil tussen de ervaringssterfte van het fonds en de algehele sterfte in de generatietafel tot uitdrukking te brengen. De door het fonds gehanteerde ervaringssterfte is gebaseerd op de populatie van het fonds, jaarlijks gemonitord en is voor het laatst in 2022 herzien.

Partnerfrequentie

Vóór de pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het onbepaalde partnersysteem, met fondsspecifieke partnerfrequenties. Na pensioendatum wordt gereserveerd op basis van het bepaalde partnersysteem.

Leeftijdsverschil man-vrouw

Het leeftijdsverschil voor mannen is op 2 jaar en 8 maanden gesteld (man ouder dan vrouw). Voor vrouwen wordt uitgegaan van een leeftijdsverschil van 2 jaar en 10 maanden (man ouder dan vrouw).

Voorziening voor uitgesteld wezenpensioen

De lasten van nog niet ingegaan wezenpensioen zijn gesteld op 2,0% van de lasten van het nog niet ingegaan pensioen. Bij de vaststelling van de lasten ter zake van ingegaan wezenpensioen wordt verondersteld dat het pensioen moet worden uitgekeerd tot de 18-jarige leeftijd, waarbij geen rekening wordt gehouden met sterftekansen.

Voorziening voor toekomstige excassokosten

Voor de dekking van toekomstige kosten wordt de netto voorziening verhoogd met 2,6% (2022: 2,4%).

Voorziening voor toekomstige pensioenopbouw arbeidsongeschikten

Voor (gewezen) deelnemers is 90% van de contante waarde van de toekomstige pensioenopbouw in de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

IBNR

Deze bedraagt 1,8% van de som van de pensioengrondslagen van vorig jaar en van het huidige boekjaar.

Onvindbaren

Voor pensioen dat nog niet is ingegaan (ouderdomspensioen vanaf pensioeningangsdatum en partnerpensioen van reeds overleden deelnemers) omdat de deelnemer/partner onvindbaar is of niet reageert, wordt de reservering vanaf de beoogde ingangsdatum de eerste vier jaar volledig in stand gehouden. Na deze vier jaar valt de reservering vrij ten gunste van het fonds.

Prepensioen

Prepensioenrechten die door middel van een collectieve waardeoverdracht zijn overgenomen van Stichting Prepensionering Vleeswaren- en Gemaksvoedingindustrie (PPVGI). Deze prepensioenrechten zijn opgebouwd op grond van het voormalige reglement van PPVGI.

Overige schulden en overlopende passiva

Overige schulden en overlopende passiva worden bij de eerste verwerking gewaardeerd tegen reële waarde. Na de eerste verwerking worden schulden gewaardeerd tegen geamortiseerde kostprijs (gelijk aan de nominale waarde indien geen sprake is van transactiekosten).

Dekkingsgraad

De (nominale) dekkingsgraad van het pensioenfonds wordt berekend door op balansdatum het balanstotaal minus de kortlopende schulden te delen op de technische voorzieningen zoals opgenomen in de balans.

Reële beleidsdekkingsgraad

In de reële beleidsdekkingsgraad wordt de verwachte stijging van de prijzen meegenomen als pensioenverplichting. Een reële beleidsdekkingsgraad van 100% wil zeggen dat het fonds volledig kan indexeren met de prijsinflatie conform een toekomstbestendig indexatiebeleid. Een toekomstbestendig indexatiebeleid houdt in dat er mag geïndexeerd worden vanaf een beleidsdekkingsgraad van 110% en is alleen toegestaan als er voldoende vermogen is om deze indexatie ook in de toekomst te kunnen verlenen.

Beleidsdekkingsgraad

Onder het FTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

Grondslagen voor de resultaatbepaling

Algemeen

Baten en lasten worden toegerekend aan het boekjaar waarop deze betrekking hebben. De in de staat van baten en lasten opgenomen posten zijn in belangrijke mate gerelateerd aan de in de balans gehanteerde waarderingsgrondslagen voor beleggingen en de voorzieningen pensioenverplichtingen. Zowel gerealiseerde als ongerealiseerde resultaten worden rechtstreeks verantwoord in het resultaat.

Premiebijdragen voor risico fonds (van werkgevers en werknemers)

Onder premiebijdragen van werkgevers en werknemers wordt verstaan de aan derden in rekening gebrachte c.q. te brengen bedragen voor de in het verslagjaar verzekerde pensioenen onder aftrek van kortingen. Premies zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Beleggingsresultaten

(In)directe beleggingsresultaten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Indirecte beleggingsopbrengsten

Onder de indirecte beleggingsopbrengsten worden verstaan de gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen en valutaresultaten. In de jaarrekening wordt geen onderscheid gemaakt tussen gerealiseerde en ongerealiseerde waardeveranderingen van beleggingen. Alle waardeveranderingen van beleggingen, inclusief valutakoersverschillen, worden als indirecte beleggingsopbrengsten in de staat van baten en lasten opgenomen. Aankoopkosten zijn verwerkt in de reële waarde van de beleggingen. Verkoopkosten worden verantwoord als onderdeel van de waardeverminderingen.

Directe beleggingsopbrengsten

Onder de directe beleggingsopbrengsten wordt in dit verband verstaan rentebaten en -lasten, dividenden en soortgelijke opbrengsten. Dividend wordt verantwoord op het moment van betaalbaarstelling.

Directe kosten van vermogensbeheer

Onder kosten van vermogensbeheer worden de externe en de daaraan toegerekende interne kosten verstaan.

Verrekening van kosten

Met de directe en indirecte beleggingsopbrengsten zijn verrekend de aan de opbrengsten gerelateerde transactiekosten, provisies, valutaverschillen, en dergelijke.

Pensioenuitkeringen

De pensioenuitkeringen betreffen de aan deelnemers uitgekeerde bedragen inclusief afkopen. De pensioenuitkeringen zijn berekend op actuariële grondslagen en toegerekend aan het verslagjaar waarop zij betrekking hebben.

Pensioenuitvoeringskosten

De pensioenuitvoeringskosten zijn toegerekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Mutatie technische voorzieningen voor risico fonds

Pensioenopbouw

De pensioenopbouw is de contante waarde van de pensioenaanspraken die toegekend zijn in het boekjaar.

Toevoeging voorziening kosten

Voor de dekking van toekomstige kosten wordt de netto voorziening verhoogd met 2,6%.

Indexeringen en overige toeslagen

De toeslagen betreffen verhogingen van lopende uitkeringen.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen worden contant gemaakt tegen de nominale marktrente op basis van de door DNB gepubliceerde rentetermijnstructuur. De interesttoevoeging wordt tegen de rekenrente primo boekjaar berekend over de beginstand en de mutaties gedurende het jaar.

Onttrekking voor pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de technische voorziening. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de pensioenen in de verslagperiode.

Jaarlijks wordt 2,6% van de pensioenopbouw en de inkomende waardeoverdrachten toegevoegd aan de technische voorziening ten behoeve van de pensioenuitvoeringskosten. Daarnaast valt 2,6% van de uitkeringen, afkopen en uitgaande waardeoverdrachten vrij uit de technische voorziening ten behoeve van pensioenuitvoeringskosten (excesskosten).

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de actuele waarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect van de verandering van de rentetermijnstructuur wordt hieronder verantwoord.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

Hieronder zijn opgenomen de aan het verslagjaar toe te rekenen overdrachtswaarde van de overgenomen respectievelijk overgedragen pensioenaanspraken met betrekking tot de actuariële waarde.

Mutaties uit hoofde van sterfte

Prognosetafel AG2022 (startjaar 2024) met toepassing van fondsspecifieke ervaringssterfte.

Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid

Voor de arbeidsongeschikte deelnemers is de technische voorziening gebaseerd op de te bereiken pensioenaanspraken, waarbij voor de toekomstig op te bouwen premievrijgestelde aanspraken sprake is van 95% reservering (5% revalidatiekans).

Reguliere mutaties

De reguliere mutaties worden toegekend aan de periode waarop ze betrekking hebben.

Wijziging actuariële grondslagen

Mutatie technische voorzieningen uit hoofde van wijziging actuariële uitgangspunten heeft betrekking op aanpassing van de ervaringssterfte, wijziging partnerfrequentie en de verhoging van de kostenvoorziening. Voor verdere toelichting wordt verwezen naar de toelichting in de grondslagen inzake schattingswijzigingen.

Saldo overdrachten van rechten voor risico fonds

De post saldo overdrachten van rechten bevat het saldo van bedragen uit hoofde van overgenomen dan wel overgedragen pensioenverplichtingen.

Overige baten en lasten

De overige baten en lasten worden opgenomen voor de aan het verslagjaar toe te rekenen bedragen.

Grondslagen kasstroomoverzicht

Het kasstroomoverzicht is opgesteld overeenkomstig de directe methode. Alle ontvangsten en uitgaven worden hierbij als zodanig gepresenteerd. Er wordt onderscheid gemaakt tussen kasstromen uit pensioenuitvoeringsactiviteiten en beleggingsactiviteiten. Kasstromen in vreemde valuta zijn omgerekend tegen de koers op de datum dat de transacties hebben plaatsgevonden. Onder de liquide middelen worden verstaan de tegoeden bij banken inclusief depotbanken. De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds.

Gebeurtenissen na balansdatum

Gebeurtenissen die nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum en die blijken tot aan de datum van het opmaken van de jaarrekening worden verwerkt in de jaarrekening. Gebeurtenissen die geen nadere informatie geven over de feitelijke situatie per balansdatum worden niet in de jaarrekening verwerkt. Als dergelijke gebeurtenissen van belang zijn voor de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening, worden de aard en de geschatte financiële gevolgen ervan toegelicht in de jaarrekening.

Verbonden partijen

Transacties met verbonden partijen (zie hoofdstuk 7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten voor de geïdentificeerde verbonden partijen) worden toegelicht voor zover deze niet onder normale marktvorwaarden zijn aangegaan. Van deze transacties wordt de aard en de omvang van de transactie en andere informatie die nodig is voor het verschaffen van het inzicht toegelicht.

7.5 Toelichting op de balans per 31 december

(in duizenden euro)

Activa

[1] Beleggingen voor risico pensioenfonds

Categorie	Stand ultimo 2022	Aankopen	Verkopen	Gerealiseerde en niet gerealiseerde koers- verschillen	Stand ultimo 2023
Vastgoedbeleggingen					
Vastgoed beleggingsfondsen	160.056	47.263	-9.006	-13.986	184.327
Aandelen					
Aandelen beleggingsfondsen	1.048.794	762.383	-843.627	150.955	1.118.505
Vastrentende waarden					
Staatsobligaties	57.156	78.295	-138.577	3.126	0
Bedrijfsobligaties	100.103	160.174	-106.870	4.018	157.425
Vastrentende beleggingsfondsen	1.640.937	232.660	-550.388	183.645	1.506.854
Hypothecaire leningen	0	553.706	-782	-67.339	485.585
Inflation linked bonds	414	4.204	-4.757	139	0
	1.798.610	1.029.039	-801.374	123.589	2.149.864
Derivaten					
Valutaderivaten	13.787	96.666	-121.662	13.520	2.311
Rentederivaten	-442	2.156	-2.522	808	0
Creditdefaultswaps	-51	230	-109	-70	0
Cashfutures	709	0	-707	0	2
	14.003	99.052	-125.000	14.258	2.313
Overige beleggingen					
Alternatieve investeringen	5.807	174.483	-180.638	348	0
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds	3.027.270	2.112.220	-1.959.645	275.164	3.455.009
Derivaten met een negatieve waarde (passiva zijde)					
Derivaten	18.836				24.603
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds passiva zijde	18.836				24.603
Totaal beleggingen voor risico pensioenfonds activa zijde	3.046.106	2.112.220	-1.959.645	275.164	3.479.612

Er zijn geen directe beleggingen in gelieerde ondernemingen. Er is geen sprake van ontvangen of verstrekte zekerheden.

Methodiek bepaling marktwaarde

Niveau 1: Genoteerde marktprijzen. Beleggingen met genoteerde marktprijzen worden verhandeld op een actieve markt.

Niveau 2: Onafhankelijke taxaties. Onafhankelijke taxaties worden niet toegepast voor de waardering van het indirect onroerend goed.

Voor de belangrijkste uitgangspunten bij de waardering van het indirect vastgoed wordt verwezen naar de grondslagen van waardering en resultaatbepaling en de toelichting op de balans bij de post vastgoed.

Niveau 3: NCW-berekening. De netto contante waarde methode wordt gehanteerd voor de derivatenportefeuille.

Niveau 4: Andere methode. Voor fondsbeleggingen in vastrentende waarden, aandelen, vastgoed en hedgefondsen wordt de waardering bepaald op basis van de laatst ontvangen fondsrapportages.¹⁾

31 december 2023	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2023
Vastgoedbeleggingen	41.439	0	0	142.888	184.327
Aandelen	1.118.505	0	0	0	1.118.505
Vastrentende waarden	157.425	0	0	1.992.439	2.149.864
Derivaten	0	0	2.313	0	2.313
Overige beleggingen	0	0	0	0	0
Totaal belegd vermogen	1.317.369	0	2.313	2.135.327	3.455.009

31 december 2022	Niveau 1	Niveau 2	Niveau 3	Niveau 4	Stand ultimo 2022
Vastgoedbeleggingen	0	0	0	160.056	160.056
Aandelen	0	0	0	1.048.794	1.048.794
Vastrentende waarden	157.259	0	0	1.641.351	1.798.610
Derivaten	0	0	14.003	0	14.003
Overige beleggingen	5.807	0	0	0	5.807
Totaal belegd vermogen	163.066	0	14.003	2.850.201	3.027.270

1) De in dit jaarverslag opgenomen marktwaarde van "Niveau 4 beleggingen" is in overeenstemming met door accountants gecontroleerde jaarrekeningen en rapportages van de beleggingsfondsen.

	2023	2022
[2] Vorderingen en overlopende activa		
Vorderingen op aangesloten ondernemingen ¹⁾	35.875	39.061
Vorderingen op deelnemers van het pensioenfonds	21	22
Vorderingen inzake beleggingen		
◆ Lopende intrest en te vorderen dividend	6.156	5.034
◆ Te vorderen dividendbelasting	3.730	2.356
◆ Nog af te wikkelen beleggingstransacties	154	1.064
◆ Collateral	287	1.254
Subtotaal	10.327	9.708
Totaal vorderingen en overlopende activa	46.223	48.791
Alle vorderingen hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
[3] Liquide middelen		
Depotbanken	9.447	17.277
ING Bank N.V.	17.267	13.114
	26.714	30.391
De liquide middelen staan ter vrije beschikking van het fonds. Pensioenfonds VLEP heeft een kredietfaciliteit bij ING van € 2,5 miljoen die ultimo boekjaar niet benut is.		
Totaal activa	3.552.549	3.125.288

1) Er is rekening gehouden met het debiteurenrisico.

[4] Stichtingskapitaal en reserves

Beleidsreserve

Stand per 1 januari

Saldobestemming boekjaar

291.711

54.903

-1.482

293.193

Stand per 31 december

346.614

291.711

De minimaal vereiste dekkingsgraad bedraagt

104,5%

104,4%

De vereiste dekkingsgraad bedraagt

118,4%

120,2%

De beleidsdekkingsgraad is

116,1%

106,7%

De aanwezige dekkingsgraad is

110,9%

110,4%

De dekkingsgraad is als volgt berekend: (Totale activa -/- schulden) / Technische voorzieningen * 100%.

Het pensioenvermogen bedraagt:

3.524.447

3.102.480

Onder het nFTK is de beleidsdekkingsgraad leidend voor alle beleidsmaatregelen. De beleidsdekkingsgraad is het gemiddelde van de dekkingsgraad van de afgelopen twaalf maanden en is daarmee minder afhankelijk van dagkoersen.

Als de beleidsdekkingsgraad lager is dan de dekkingsgraad op basis van het vereist eigen vermogen is er sprake van een tekort.

De solvabiliteit van het pensioenfonds is niet toereikend. Er is sprake van een tekort. Voor de berekening van het vereist eigen vermogen wordt gebruik gemaakt van het standaard model van DNB.

Het fonds heeft in 2023 een herstelplan ingediend bij DNB, waarin wordt aangetoond dat de beleidsdekkingsgraad binnen de gekozen hersteltermijn van 10 jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad. Dit herstelplan voorzag voor ultimo 2023 een beleidsdekkingsgraad van 111,8%, terwijl de werkelijke beleidsdekkingsgraad van 116,1% hoger is.

Het fonds heeft in het eerste kwartaal van 2024 het herstelplan geactualiseerd. Uit deze actualisatie blijkt dat het fonds naar verwachting zonder aanvullende maatregelen binnen de gekozen hersteltermijn van tien jaar herstelt tot het niveau van de vereiste dekkingsgraad.

	2023	2022
Technische voorzieningen		
[5] Voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Stand per 1 januari	2.810.769	3.929.430
Het verloop van de voorziening is als volgt:		
Pensioenopbouw	106.685	152.421
Toevoeging voorziening kosten	2.560	3.658
Indexering en overige toeslagen	101.077	118.468
Rentetoevoeging	93.598	-19.745
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	-56.387	-51.863
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	-1.330	-1.222
Wijzigen marktrente	89.497	-1.356.583
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	-1.703	-2.654
Mutaties uit hoofde van sterfte	1.266	1.334
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	26.883	18.014
Reguliere mutaties	-1.202	477
Wijziging actuariële grondslagen	6.120	19.034
Stand per 31 december	3.177.833	2.810.769
De voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds is als volgt opgebouwd:		
Actieve deelnemers	1.351.778	1.211.312
Gewezen deelnemers	1.046.499	909.070
Pensioengerechtigden	756.465	669.400
IBNR	23.091	20.987
	3.177.833	2.810.769
Totaal technische voorzieningen	3.177.833	2.810.769

Naar hun aard hebben de technische voorzieningen in het algemeen een langlopend karakter.

Korte beschrijving van de pensioenregeling

Voor een korte beschrijving van de pensioenregeling wordt verwezen naar hoofdstuk 4 van het jaarverslag.

Pensioenopbouw

Onder pensioenopbouw is opgenomen de actuariel berekende waarde van de diensttijdopbouw. Dit is het effect op de voorziening pensioenverplichtingen van de in het verslagjaar opgebouwde nominale rechten ouderdomspensioen en nabestaandenpensioen.

Verder is hierin begrepen het effect van de individuele salarisontwikkeling. Toekomstige pensioenuitvoeringskosten (in het bijzonder excassokosten) worden vooraf actuariel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen.

Indexering en overige toeslagen

De toeslagen op pensioenrechten en pensioenaanspraken worden jaarlijks vastgesteld door het bestuur van het fonds. Er bestaat een ambitie om jaarlijks de pensioenrechten en pensioenaanspraken aan te passen. De daadwerkelijke toeslag in een jaar is voorwaardelijk en is afhankelijk van de hoogte van de beschikbare middelen. Er is geen recht op toekomstige toeslagen. Het is niet zeker of en in hoeverre in de toekomst wordt geïndexeerd. Het fonds heeft geen geld gereserveerd voor toekomstige toeslagen. Toeslagen zijn afhankelijk van de middelen van het fonds, en daarvoor zijn beleggingsresultaten een belangrijk element. Onder het FTK worden strengere eisen gesteld aan de toeslagverlening door pensioenfondsen. Meer informatie over de toeslagverlening is terug te vinden in hoofdstuk 3.4 van dit jaarverslag.

Het bestuur heeft in de vergadering van december 2023 besloten over toeslagverlening op de pensioenaanspraken per 1 januari 2024. Bij de bepaling van de voorziening voor pensioenverplichtingen is met dit besluit rekening gehouden. Het fonds heeft hierbij gebruikgemaakt van de tijdelijke regeling zoals opgenomen in artikel 15c van het Besluit FTK om een toeslag te verlenen bij een beleidsdekkingsgraad vanaf 105%. De toeslagverlening per 1 januari 2024 is verwerkt in de technische voorziening en de dekkingsgraad per 31 december 2023.

Rentetoevoeging

De pensioenverplichtingen zijn opgerent met 3,264% (2022: -0,486%), op basis van de éénjaarsrente op de interbancaire swapmarkt aan het begin van het verslagjaar.

Onttrekking pensioenuitkeringen en pensioenuitvoeringskosten

Verwachte toekomstige pensioenuitkeringen worden vooraf actuariëel berekend en opgenomen in de voorziening pensioenverplichtingen. De onder dit hoofd opgenomen afname van de voorziening betreft het bedrag dat vrijkomt ten behoeve van de financiering van de verwachte pensioenuitkeringen in de verslagperiode.

Wijziging marktrente

Jaarlijks wordt per 31 december de marktwaarde van de technische voorzieningen herrekend door toepassing van de actuele rentetermijnstructuur. Het effect in de ontwikkeling in de rentetermijnstructuur zelf bedraagt over het boekjaar EUR 89.497. Dit effect is verantwoord onder het hoofd 'Wijziging marktrente'.

Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten

De waarde van de pensioenverplichtingen is lager geworden als gevolg van actuariële inkomende en uitgaande waardeoverdrachten. Pensioenfonds VLEP is wettelijk verplicht om op verzoek van een werknemer mee te werken aan waardeoverdracht, als de werknemer gaat deelnemen in een andere pensioenregeling. Deze overdracht betreft de waarde van de tot dan toe bij de huidige pensioenuitvoerder opgebouwde pensioenaanspraken. De ontvangende pensioenuitvoerder is verplicht om de overgedragen gelden aan te wenden voor de toekenning van pensioenaanspraken die minimaal gelijkwaardig zijn aan de oorspronkelijk opgebouwde aanspraken.

Wijziging actuariële grondslagen

Jaarlijks worden de actuariële grondslagen en/of methoden beoordeeld en mogelijk herzien ten behoeve van de berekening van de actuele waarde van de pensioenverplichtingen. Hierbij wordt gebruikgemaakt van interne en externe actuariële deskundigheid. Dit betreft onder meer de vergelijking van veronderstellingen ten aanzien van sterfte, lang leven, arbeidsongeschiktheid met werkelijke waarnemingen, zowel voor de gehele bevolking als voor de populatie van het fonds. De vaststelling van de toereikendheid van de voorziening voor pensioenverplichtingen is een proces waarbij gebruik wordt gemaakt van schattingen en oordelen door het bestuur van het fonds. Het effect van deze wijzigingen wordt verantwoord in het resultaat op het moment dat de actuariële uitgangspunten worden herzien.

Het fonds gebruikt de meest recente informatie over de overlevingskansen van de Nederlandse bevolking bij het berekenen van de technische voorzieningen. Voor het boekjaar 2023 wordt gebruikgemaakt van de AG-prognosetafels 2022, die in september 2022 door het Actuariel Genootschap zijn gepubliceerd.

	2023	2022
[6] Kortlopende schulden en overlopende passiva		
Derivaten met een negatieve waarde	24.603	18.836
Nog af te wikkelen beleggingstransacties	314	439
Collateral	70	928
Schulden aan aangesloten ondernemingen	281	494
Belastingen en sociale premies	1.138	1.060
Schulden inzake pensioenuitvoerings- en administratiekosten	1.675	1.043
Schulden aan deelnemers van het pensioenfonds	11	8
Overlopende passiva	10	0
	28.102	22.808
De kortlopende schulden en overlopende passiva hebben een resterende looptijd van korter dan één jaar.		
Totaal passiva	3.552.549	3.125.288

Niet in de balans opgenomen rechten en verplichtingen:

Contractuele verplichtingen

Het pensioenfonds heeft een uitbestedingovereenkomst afgesloten met AZL N.V. voor de pensioenuitvoering. De overeenkomst loopt tot en met 31 december 2025. Over boekjaar 2023 is hiervoor in totaal 3.897 betaald.

Verder heeft het fonds overeenkomsten van vermogensbeheer gesloten met CTI Asset Management Netherlands B.V. met een onbepaalde looptijd. Daarnaast is er een overeenkomst voor de administratie- en custodiandiensverlening met Northern Trust. Met het bestuur zijn afspraken gemaakt over de vergoedingensystematiek. Deze systematiek bestaat uit variabele componenten die afhankelijk zijn van het belegd vermogen. Aan CTI Asset Management Netherlands B.V. is over 2023 985 betaald en aan Northern Trust 670.

Investerings- en stortingsverplichtingen

Er zijn geen investerings- of stortingsverplichtingen.

Voorwaardelijke verplichtingen

Per jaareinde lopen er geen juridische procedures tegen het pensioenfonds en heeft het pensioenfonds tevens geen juridische procedures aangespannen tegenover derden.

Gebeurtenissen na balansdatum

Er hebben zich geen gebeurtenissen na balansdatum voorgedaan die nadere informatie geven over de feitelijke toestand op balansdatum en van een zodanig belang zijn dat het niet toelichten de oordeelsvorming van de gebruikers van de jaarrekening beïnvloedt.

7.6 Toelichting op de staat van baten en lasten

(in duizenden euro)

Bezoldiging bestuursleden

In de kosten is in 2023 een bedrag ad 403 (2022: 464) aan bestuursvergoedingen opgenomen. De Raad van Toezicht heeft over boekjaar 2023 een vergoeding ontvangen van 31 (2022: 44).

Personeel

Gedurende het boekjaar 2023 als in 2022 had het fonds geen personeelsleden in dienst.

Verbonden partijen

Identiteit van verbonden partijen

Er is sprake van een relatie tussen het fonds, bestuursleden, aangesloten ondernemingen en de werknemers daarvan.

Transacties met (voormalige) bestuurders

Voor de beloning van onze bestuurders verwijzen we naar de toelichting op de staat van baten en lasten. We hebben geen leningen verstrekt aan (voormalige) bestuurders. Er zijn op hen ook geen vorderingen.

Overige transacties met verbonden partijen

We hebben een Uitvoeringsreglement afgesloten met de verplicht aangesloten werkgevers en een Uitvoeringsovereenkomst met de vrijwillig aangesloten werkgevers. Er zijn, anders dan reguliere premiebetalingen, geen overige transacties met verbonden partijen.

Belastingen

De activiteiten van het fonds zijn vrijgesteld van belastingheffing in het kader van de vennootschapsbelasting.

Baten en lasten	2023	2022
[7] Beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds		
Directe beleggingsopbrengsten		
Vastgoedbeleggingen	4.822	2.623
Aandelen	19.606	6.002
Vastrentende waarden	22.095	15.236
Derivaten	-309	-21
Liquide middelen	1.190	2.347
Rente aangesloten ondernemingen	68	-38
Rente m.b.t. waardeoverdrachten	-12	0
Overige	-2	-1
Totaal directe beleggingsopbrengsten	47.458	26.148

	2023	2022
Indirecte beleggingsopbrengsten		
<i>Gerealiseerde en niet gerealiseerde koersverschillen</i>		
Vastgoedbeleggingen	-13.986	-3.156
Aandelen	150.955	-196.605
Vastrentende waarden	123.589	-714.631
Derivaten	14.258	-38.429
Overige beleggingen	348	-314
Valutaverschillen	155	4.454
	275.319	-948.681
In de indirecte beleggingsopbrengsten zijn de indirecte kosten opgenomen die via de beleggingsfondsen rechtstreeks ten laste van het beleggingsrendement zijn gebracht. Deze kosten zijn verdisconteerd in de koersen van de betreffende beleggingsfondsen. Voor een verdere toelichting wordt verwezen naar hoofdstuk 3.10 van het bestuursverslag.		
Directe kosten van vermogensbeheer		
◆ Vastgoedbeleggingen	969	1.390
◆ Fiduciair kosten	-1.896	-1.692
◆ Toerekening vanuit uitvoeringskosten	-956	-826
◆ Beleggingsadviseur	-91	-44
◆ Omzetbelasting m.b.t. kosten vermogensbeheer	-14	0
◆ Overige kosten	-797	-21
Totaal directe kosten vermogensbeheer	-2.785	-1.193
De directe kosten vermogensbeheer omvatten de zichtbare ('directe') kosten die het fonds op factuurbasis betaalt. De transactiekosten zijn gesaldeerd met de beleggingsopbrengsten. De transactiekosten zijn verrekend in de aan- en verkoopprijzen en bedragen over het verslagjaar 1.974 (2022: 3.833).		
Totaal beleggingsopbrengsten voor risico pensioenfonds	319.992	-923.726

	2023	2022
[8] Premiebijdragen van werkgevers en werknemers		
Pensioenpremie werkgevers en werknemers	174.305	159.032
De totale bijdrage van werkgevers en werknemers aan de basisregeling bedraagt per sector het volgende percentage van de loonsom:		
Feitelijke premies Gemaksvoeding	24,99%	23,99%
Feitelijke premies Versvlees	27,08%	27,08%
Feitelijke premies Pluimvee	26,30%	25,30%
Feitelijke premies Vleeswaren	26,00%	25,45%
De aan het boekjaar toe te rekenen feitelijke premie is als bate verantwoord.		
Zuiver kostendekkende premie	156.037	198.844
Gedempte kostendekkende premie	172.268	148.765
Feitelijke premie	174.305	159.032
De zuiver kostendekkende premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	125.489	166.590
Opslag in stand houden vereist vermogen	25.348	27.654
Opslag voor uitvoeringskosten	5.200	4.600
Voorwaardelijke onderdelen	0	0
	156.037	198.844
De gedempte premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	99.195	83.283
Opslag in stand houden vereist vermogen	20.037	13.825
Opslag voor uitvoeringskosten	5.200	4.600
Voorwaardelijke onderdelen	47.836	47.057
	172.268	148.765
De feitelijke premie is als volgt samengesteld:		
Actuarieel benodigd	99.195	83.283
Opslag in stand houden vereist vermogen	20.037	13.825
Opslag voor uitvoeringskosten	5.200	4.600
Voorwaardelijke onderdelen	47.836	47.057
Premiemarge	2.037	10.267
	174.305	159.032

	2023	2022
[9] Saldo van overdrachten van rechten		
Overgenomen pensioenverplichtingen	3.398	351
Overgenomen pensioenverplichtingen kleine pensioenen	9.967	9.339
Overgedragen pensioenverplichtingen	-15.423	-5.779
Overgedragen pensioenverplichtingen kleine pensioenen	-3.549	-6.740
	-5.607	-2.829
[10] Pensioenuitkeringen		
Ouderdomspensioen	-44.955	-41.222
Partnerpensioen	-10.275	-9.622
Wezenpensioen	-248	-220
Afkoopsommen	-926	-997
	-56.404	-52.061
[11] Mutatie voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds		
Pensioenopbouw	-106.685	-152.421
Toevoeging voorziening kosten	-2.560	-3.658
Indexering en overige toeslagen	-101.077	-118.468
Rentetoevoeging	-93.598	19.745
Onttrekking voor pensioenuitkeringen	56.387	51.863
Onttrekking voor pensioenuitvoeringskosten	1.330	1.222
Wijzigen marktrente	-89.497	1.356.583
Wijziging uit hoofde van overdracht van rechten	1.703	2.654
Mutaties uit hoofde van sterfte	-1.266	-1.334
Mutaties uit hoofde van arbeidsongeschiktheid	-26.883	-18.014
Reguliere mutaties	1.202	-477
Wijziging actuariële grondslagen	-6.120	-19.034
	-367.064	1.118.661

	2023	2022
[12] Pensioenuitvoerings- en administratiekosten		
Administratiekosten	-3.897	-3.798
Governancekosten	-1.476	-1.393
Accountantskosten KPMG - onderzoek van de jaarrekening en verslagstaten (boekjaar 2023 en 2022) ¹⁾	-93	-83
Accountantskosten KPMG - Fiscale adviesdiensten	-48	-24
Accountantskosten KPMG - Overige controleopdrachten	0	0
Accountantskosten Mazars - Andere niet- controlediensten	-50	-40
Overige contolekosten	-36	-30
Advieskosten	-715	-584
De Nederlandsche Bank	-347	-256
Autoriteit Financiële Markten	-37	-26
Kosten WTP	-221	-132
Overige kosten	-359	-40
	-7.279	-6.406
Toerekening uitvoeringskosten aan vermogensbeheer	956	826
	-6.323	-5.580
[13] Overige baten en lasten		
Mutatie voorziening dubieuze debiteuren	-3.945	-252
Correctie door het fonds in rekening gebrachte boetes bij aangesloten ondernemingen	-1	-2
Overige	-50	-50
	-3.996	-304
Saldo van baten en lasten	54.903	293.193

Bestemming saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de Abtn. Het voorstel voor de bestemming van het saldo van baten en lasten 2023 is opgenomen in de paragraaf van de staat van baten en lasten in de jaarrekening.

1) De de honoraria worden toegerekend aan het boekjaar waarop de werkzaamheden hebben, ongeacht wanneer deze hebben plaatsgevonden.

7.7 Risicoparaagraaf

(bedragen in duizenden euro)

Solvabiliteitsrisico

In de risicoparaagraaf binnen het bestuursverslag is het beleid rond risicobeheersing uiteengezet. Hierna wordt een aantal specifieke risico's nader toegelicht en gekwantificeerd.

Het belangrijkste risico dat het fonds loopt is het risico dat het niet over genoeg solvabiliteit beschikt. Indien het fonds niet solvabel is, bestaat het risico dat het fonds de premie moet verhogen of dat een beperkte of geen toeslagverlening kan plaatsvinden voor (delen van) het deelnemersbestand. In het uiterste geval dient het fonds verworven pensioenaanspraken en pensioenrechten te verminderen. Hoe solvabel het pensioenfonds is, wordt getoetst aan de hand van de beleidsdekkingsgraad. De beleidsdekkingsgraad wordt berekend als de 12-maands voortschrijdend gemiddelde dekkingsgraad. Hoeveel eigen vermogen het fonds aan dient te houden, gegeven de financiële risico's die het loopt (na afdekking) op de balans, komt tot uitdrukking in de door DNB voorgeschreven solvabiliteitstoets. Onder het huidige FTK geldt hierbij dat de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling afgezet wordt tegen de beleidsdekkingsgraad om te bepalen of het pensioenfonds in een tekortsituatie verkeert.

De verschillende standaardrisicofactoren hierin worden benoemd onder de noemer S1 tot en met S6 en de S10. Hierna zijn de uitkomsten weergegeven voor de verschillende risicocategorieën op basis van de strategische beleggingsmix ultimo 2023 van 118,4% en 2022 van 120,2%.

Hierbij dient opgemerkt te worden dat bij de procentuele buffers rekening gehouden wordt met de veronderstelde positieve samenhang (correlatie) tussen renterisico, aandelen- en vastgoedrisico en kredietrisico. Daarnaast wordt rekening gehouden met het gegeven dat niet alle risico's zich tegelijk zullen manifesteren (diversificatie).

	2023		2022	
	€	%	€	%
Renterisico (S1)	153.939	3,0	208.425	5,2
Aandelen- en vastgoed risico (S2)	398.104	11,3	357.697	11,1
Valutarisico (S3)	118.616	0,8	106.910	0,7
Grondstoffenrisico (S4)	0	0,0	0	0,0
Kredietrisico (S5)	131.637	2,8	115.095	2,7
Verzekeringstechnisch risico (S6)	96.639	0,5	86.875	0,5
Concentratierisico (S8)	0	0,0	0	0
Actief beheer risico (S10)	0	0,0	0	0,0
Correlatie- en diversificatie-effect	-315.356		-306.131	
Vereist eigen vermogen risico fonds	583.579	18,4	568.871	20,2
Dekkingsgraad		110,9		110,4
Beleidsdekkingsgraad		116,1		106,7
Minimaal vereiste dekkingsgraad		104,5		104,4
Strategisch vereiste dekkingsgraad		118,4		120,2

De beleidsdekkingsgraad van het Pensioenfonds is per 31 december 2023 lager dan de vereiste dekkingsgraad op basis van de strategische verdeling volgens het standaardmodel, waardoor het pensioenfonds in een tekort verkeert. Ultimo boekjaar 2023 bedraagt de beleidsdekkingsgraad 116,1%. Afgezet tegen de beleidsdekkingsgraad van 2022 van 106,7%, is de beleidsdekkingsgraad toegenomen met 9,4%-punt.

Reclassificatie beleggingen ten behoeve van risicoparagraaf

Bij toepassing van het Look Through-principe wordt door de betreffende beleggingsfondsen heen gekeken en vervolgens worden deze componenten toebedeeld naar hun desbetreffende beleggingscategorie.

	Stand ultimo 2023 conform balans	Liquide middelen	Over- lopende intrest	Te vorderen dividend- belasting voor risico fonds	Collateral en overige vorderingen m.b.t. beleggingen	Toepassing Look Through	Stand ultimo 2023 na Look Through
Onroerende zaken	184.327	0	0	0	0	2.620	186.947
Zakelijke waarden	1.118.505	0	0	0	0	-2.805	1.115.700
Vastrentende waarden	2.149.864	0	0	0	0	-179.300	1.970.564
Derivaten	2.313	0	0	0	0	-115.942	-113.629
Overige beleggingen	0	9.447	6.156	3.730	-57	295.427	314.703
	3.455.009	9.447	6.156	3.730	-57	0	3.474.285

Renterisico

Het Pensioenfonds dekt strategisch 40% van het renterisico af op basis van de swapcurve. Onder het Financieel Toetsingskader dient te worden uitgegaan van de DNB-methodiek voor de berekening van het renterisico. Het renterisico wordt daarbij vastgesteld door middel van looptijdafhankelijke renteschokken die worden toegepast op de DNB-rentetermijnstructuur (inclusief UFR). Dit wijkt aldus af van hoe het Pensioenfonds de (strategische) afdekking in de praktijk vormgeeft.

De strategische renteafdekking van 60,0% op basis van de swapcurve is eind 2023 equivalent met een renteafdekking van 61,4% op basis van de DNB-methodiek. De feitelijke renteafdekking op basis van de DNB-methodiek bedraagt 59,8% eind 2023.

Hoogte buffer

Op basis van de vereist eigen vermogen berekeningen bedraagt de buffer voor het feitelijk renterisico 160.294 (3,2%) en voor het strategisch renterisico 153.939 (3,0%).

Aandelen- en vastgoedrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat haar beleggingen in aandelen en vastgoedaandelen in waarde dalen. In het beleggingsbeleid wordt met dergelijke risico's rekening gehouden door ondermeer een toepassing van voldoende spreiding in de beleggingsportefeuille naar categorieën, markten en dergelijke. De volatiliteit van de marktwaarden (prijsrisico's) van beleggingen wordt periodiek geëvalueerd en kan leiden tot bijstellingen in het vermogensbeheer. In onderstaande tabel wordt de verdeling naar de verschillende aandelen en vastgoedcategorieën getoond.

Verdeling Aandelen en Vastgoed per categorie:

	2023		2022	
	€	%	€	%
Niet-beursgenoteerd vastgoed	186.947	14,4	172.047	14,4
Ontwikkelde markten (Mature markets)	966.997	74,2	851.408	70,8
Opkomende markten (Emerging markets)	144.480	11,1	14.413	1,2
Private equity	4.223	0,3	3.707	0,3
Beleggingsfondsen	0	0,0	160.221	13,3
	1.302.647	100,0	1.201.796	100,0

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch aandelen- en vastgoedrisico rekening gehouden met de door DNB voorgeschreven schokken die variëren overeenkomstig de risicograad van het type belegging. De buffer voor het feitelijk aandelen- en vastgoedrisico bedraagt 396.238 (11,2%) en voor het strategisch aandelen- en vastgoedrisico 398.104 (11,3%).

Valutarisico

Het valutarisico wordt veroorzaakt doordat de verplichtingen van het pensioenfonds in euro's luiden terwijl een gedeelte van de beleggingen van het pensioenfonds in niet-euro luidt. Het pensioenfonds loopt het risico dat haar buitenlandse beleggingen dalen in waarde als gevolg van valutakoersontwikkelingen. Het pensioenfonds kiest er daarom voor om (een gedeelte) van haar buitenlandse valuta's af te dekken. Zonder afdekking van valutarisico loopt het pensioenfonds risico bij een daling van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Indien de afdekking van het risico hoger dan 100% is loopt het fonds juist risico bij een stijging van vreemde valuta ten opzichte van de euro. Strategisch streeft het fonds naar een afdekking van 54,7% van de valuta-exposure naar de Amerikaanse dollar, de Britse pond en de Japanse yen. Andere buitenlandse valuta worden niet afgedekt. Eind 2023 zou dit betekenen dat strategisch 45,3% van de niet-euro belangen wordt afgedekt.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Totaal beleggingen naar valuta:</i>				
Euro	1.932.749	55,6	1.944.157	63,6
Amerikaanse dollar	890.774	25,6	670.167	22,0
Britse pound sterling	29.784	0,9	54.059	1,8
Japanse yen	65.490	1,9	2.011	0,1
Overige valuta	555.488	16,0	382.494	12,5
	3.474.285	100,0	3.052.888	100,0

Derivaten

Ter afdekking van de valutarisico's op de effectenportefeuille zijn er door de vermogensbeheerders valutatermijntransacties afgesloten. De post valutatermijntransacties bestaat uit de volgende transacties, omgerekend in euro per 31 december 2023:

	aankooptransacties	verkooptransacties
Euro	748.245	-1.418
Amerikaanse dollar	20.463	-670.935
Britse ponden	749	-30.026
Singapore dollar	0	0
Japanse yen	129	-64.962
Hong Kong dollar	0	0
Overige valuta	19.937	-19.871
	789.523	-787.212

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt voor het feitelijk en strategisch valutarisico rekening gehouden met een door DNB voorgeschreven schok van 20% voor valuta in ontwikkelde landen en van 35% voor valuta in opkomende markten die berekend wordt op de niet-euro beleggingen na afdekking. De buffer voor het feitelijk valutarisico bedraagt 111.599 (0,7%) en voor het strategisch valutarisico 118.616 (0,8%).

Grondstoffenrisico

Het pensioenfonds belegt niet in grondstoffen.

Kredietrisico

Het pensioenfonds loopt het risico dat één of meerdere van haar tegenpartijen niet aan de voorafgesproken betalingen kan voldoen. Bij de berekening van het kredietrisico dient het effect van de kredietwaardigheid van de partijen, waarin belegd wordt, tot uitdrukking te komen. Het kredietrisico komt tot uitdrukking in de zogenaamde creditspread. Deze creditspread is het verschil tussen de uitkering die afhangt van de kredietwaardigheid van de tegenpartij en een uitkering die met volledige zekerheid (risicovrij) tot uitkering zal komen. Het kredietrisico verbonden aan derivatentransacties wordt beheerst door het afsluiten van standaardovereenkomsten met tegenpartijen, het beoordelen van de kredietwaardigheid van tegenpartijen, het spreiden van het transactievolume over verschillende tegenpartijen, het eisen van voldoende onderpand en een adequate monitoring met betrekking tot de gestelde eisen inzake het onderpand.

Het kredietrisico binnen de vastrentende-waardenportefeuille kan naast de creditspread eveneens gemeten worden aan de hand van de ratingverdeling van de rentegevoelige beleggingsportefeuille. Deze ratingverdeling wordt afgegeven door een kredietbeoordelaar. Een Europese staatsobligatie met een AAA-rating wordt in het standaardmodel als kredietrisicovrij beschouwd. Daarentegen worden beleggingen die geclassificeerd staan onder 'lager dan BBB' als zeer risicovol beschouwd. Cash wordt als kredietrisicovrij beschouwd. Beleggingen die geen rating ontvangen worden als risicovol beschouwd.

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Rating vastrentende waarden:</i>				
AAA	767.353	38,9	696.459	39,8
AA	484.203	24,6	431.080	24,6
A	279.266	14,2	280.689	16,0
BBB	226.903	11,5	193.148	11,0
Lager dan BBB	204.054	10,4	147.274	8,4
Geen rating ¹⁾	8.784	0,4	3.223	0,2
	1.970.564	100,0	1.751.873	100,0
<i>Verdeling vastrentende waarden naar looptijd:</i>				
Resterende looptijd < 5 jaar	1.240.674	63,0	1.100.232	62,8
Resterende looptijd > 5 jaar, < 10 jaar	325.695	16,5	287.399	16,4
Resterende looptijd >= 10 jaar	404.195	20,5	364.242	20,8
	1.970.564	100,0	1.751.873	100,0

Hoogte buffer

Binnen de berekening van het standaardmodel wordt een kredietrisico becijferd conform de ratingverdeling van de vastrentende waardenportefeuille. Naar mate de rating slechter wordt neemt de te hanteren buffer toe. Afgaande op de hierboven genoemde ratingverdeling resulteert dit in een buffer voor het feitelijk kredietrisico van 113.770 (2,4%) en voor het strategisch kredietrisico van 131.637 (2,8%).

Verzekeringstechnisch risico

Binnen het verzekeringstechnische risico worden in principe alleen risico's meegenomen die verband houden met sterfte. Het omvat de risico's als gevolg van afwijkingen ten opzichte van de verwachte sterfte en afwijkingen van de verwachte sterftetrend (langlevenrisico). Tot het verzekeringstechnische risico worden gerekend: procesrisico, risico-opslag voor afwijkingen ten opzichte van de sterftetrend en negatieve stochastische afwijkingen van de verwachtingswaarde. Deze drie risico's bedragen een percentage van de op actuele waarde berekende technische voorziening. Het procesrisico neemt af naarmate het deelnemersbestand toeneemt, omdat het sterfteproces dan beter kan worden geschat. De beide andere risicofactoren houden respectievelijk rekening met de onzekerheid in de sterftetrend en met de negatieve stochastische afwijkingen.

Hoogte buffer

De buffer voor het feitelijk verzekeringstechnisch risico bedraagt 96.639 (0,5%) en voor het strategisch verzekeringstechnisch risico 96.639 (0,5%).

Concentratierisico

Concentratierisico's kunnen optreden bij een concentratie van de portefeuille in regio's, economische sectoren of tegenpartijen. De spreiding van de portefeuille is in de toelichting op de balans nader toegelicht. Ook "grote posten" zijn aan te duiden als een vorm van concentratierisico. Om te bepalen welke posten hieronder vallen, moeten per beleggingscategorie alle instrumenten met dezelfde debiteur worden gesommeerd.

Onroerende zaken

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling onroerende zaken per sector:</i>				
Participaties in vastgoed beleggingsfondsen	186.947	100,0	172.047	100,0
	186.947	100,0	172.047	100,0
<i>Verdeling onroerende zaken per regio:</i>				
Europa	149.166	79,8	143.212	83,2
Noord-Amerika	23.982	12,8	17.781	10,3
Midden en Zuid-Amerika	480	0,2	439	0,3
Azië	124	0,1	0	0,0
Oceanië	12.517	6,7	10.615	6,2
Midden-Oosten	677	0,4	0	0,0
	186.947	100,0	172.047	100,0

Aandelen

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen per regio:</i>				
Europa	201.714	18,1	251.186	24,4
Afrika	5.253	0,5	153	0,0
Noord-Amerika	651.571	58,4	503.973	49,0
Midden- en Zuid-Amerika	41.725	3,7	3.651	0,4
Midden-Oosten	14.799	1,3	1.388	0,1
Azië	103.897	9,3	153	0,0
Oceanië	92.518	8,3	105.317	10,2
Overig	4.223	0,4	163.928	15,9
	1.115.700	100,0	1.029.749	100,0

	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling aandelen per sector:</i>				
Financiële instellingen	182.380	16,3	304.797	29,6
Informatietechnologie	252.245	22,7	135.778	13,2
Industriële ondernemingen	119.056	10,7	100.078	9,7
Cyclische consumentengoederen	78.399	7,0	65.035	6,3
Niet-cyclische consumentengoederen	100.931	9,0	99.686	9,7
Energie	46.976	4,2	43.950	4,3
Telecommunicatie	137.563	12,3	85.207	8,3
Materialen en basisindustrieën	31.905	2,9	36.917	3,6
Nutsbedrijven	28.527	2,6	26.338	2,6
Farmacie en gezondheidszorg	136.436	12,2	131.963	12,8
Andere sectoren	1.283	0,1	0	0,0
	1.115.700	100,0	1.029.749	100,0

Vastrentende waarden	2023		2022	
	€	%	€	%
<i>Verdeling vastrentende waarden per regio:</i>				
Europa	1.608.585	81,7	1.435.717	82,1
Noord-Amerika	209.215	10,6	159.784	9,1
Midden- en Zuid-Amerika	65.350	3,3	60.312	3,4
Afrika	19.465	1,0	17.892	1,0
Azië	30.754	1,6	38.773	2,2
Oceanië	14.672	0,7	16.352	0,9
Midden Oosten	22.417	1,1	22.987	1,3
Overig	108	0,0	56	0,0
	1.970.564	100,0	1.751.873	100,0

Vastrentende waarden

	2023		2022	
	€	%	€	%
Grote posten: vastrentende waarden van eenzelfde uitgevende instelling groter dan 5% van de totale beleggingen in vastrentende waarden				
France Treasury Bill BTF	235.224	11,9%	189.561	10,8%
Staatsobligaties Nederland	187.361	9,5%	175.916	10,0%
Achmea	202.646	10,3%	0	0,0%
Kreditanstalt fuer Wiederaufbau	163.379	8,3%	154.346	8,8%
Aeam Dutch Mortgage Fund 2	129.377	6,6%	102.207	5,8%
NN Dutch Residential Mortgage Fund	0	0,0%	84.274	4,8%

Actief beheer risico

Actief beheer risico ontstaat doordat vermogensbeheerders actief beheer voeren op (delen van) de beleggingsportefeuille. Onder actief beheer worden afwijkende posities in portefeuilles verstaan die worden ingenomen ten opzichte van strategische benchmarks. De mate van actief beheer wordt bepaald aan de hand van de tracking error. Een lage tracking error impliceert dat het feitelijke rendement dicht bij de gekozen benchmark ligt, terwijl een hoge tracking error aangeeft dat het rendement duidelijk van de benchmark afwijkt. Een hogere tracking error impliceert een hoger actief beheer risico.

Hoogte buffer

Bij de berekening van het vereist eigen vermogen wordt alleen een actief beheer risico becijferd voor de aandelenportefeuille (inclusief vastgoedbeleggingen) indien de tracking error groter is dan 1%. Voor het pensioenfonds resulteert een buffer voor het feitelijk actief beheer risico van 0 (0,0%) en voor het strategisch actief beheer risico van 0 (0,0%).

Vastgesteld te Woerden, 25 juni 2024.

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

De heer J.R. Schepen
Werkgeversvoorzitter

Mevrouw I.M. van Eekelen
Werknemersvoorzitter

8 Overige gegevens

8.1 Statutaire regeling omtrent de bestemming van het saldo van baten en lasten

Ten aanzien van de bestemming van het saldo van baten en lasten is geen bepaling opgenomen in de statuten van het fonds. De bestemming is nader uitgewerkt in de Abtn.

Het bestuur heeft in de bestuursvergadering van 25 juni 2024 besloten om het positieve resultaat van € 54.903.000,- toe te voegen aan de Beleidsreserve.

8.2 Actuariële verklaring

Opdracht

Door Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees te 's-Gravenhage is aan Aon Nederland cv de opdracht verleend tot het afgeven van een actuariële verklaring als bedoeld in de Pensioenwet over het boekjaar 2023.

Onafhankelijkheid

Als waarmerkend actuaire ben ik onafhankelijk van Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees, zoals vereist conform artikel 148 van de Pensioenwet. Ik verricht geen andere werkzaamheden voor het pensioenfonds, anders dan de werkzaamheden uit hoofde van de actuariële functie. Omdat Aon Nederland cv beschikt over een door de toezichthouder goedgekeurde gedragscode, is het toegestaan dat andere actuarissen en deskundigen aangesloten bij Aon Nederland cv wel andere werkzaamheden verrichten voor het pensioenfonds.

Gegevens

De gegevens waarop mijn onderzoek is gebaseerd, zijn verstrekt door en tot stand gekomen onder de verantwoordelijkheid van het bestuur van het pensioenfonds. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie heb ik mij gebaseerd op de financiële gegevens die ten grondslag liggen aan de jaarrekening.

Afstemming accountant

Op basis van de door mij en de accountant gehanteerde Handreiking heeft afstemming plaatsgevonden over de werkzaamheden en de verwachtingen bij de controle van het boekjaar. Voor de toetsing van de technische voorzieningen en voor de beoordeling van de vermogenspositie als geheel heb ik de materialiteit bepaald op EUR 17.800.000. Met de accountant ben ik overeengekomen om geconstateerde afwijkingen boven EUR 875.000 te rapporteren. Deze afspraken zijn vastgelegd en de uitkomsten van mijn bevindingen zijn met de accountant besproken.

Ik heb voorts gebruik gemaakt van de door de accountant in het kader van de jaarrekeningcontrole onderzochte basisgegevens. De accountant van het pensioenfonds heeft mij geïnformeerd over zijn bevindingen ten aanzien van de betrouwbaarheid (materiële juistheid en volledigheid) van de basisgegevens en de overige uitgangspunten die voor mijn oordeel van belang zijn.

Werkzaamheden

Ter uitvoering van de opdracht heb ik, conform mijn wettelijke verantwoordelijkheid zoals beschreven in artikel 147 van de Pensioenwet, onderzocht of is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard. Op grond van overgangsrecht gelden genoemde artikelen, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Aangezien het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023 is artikel 137 van de Pensioenwet niet volledig van toepassing. Ik heb onderzocht of is voldaan aan de voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels. De door het pensioenfonds verstrekte basisgegevens zijn zodanig dat ik die gegevens als uitgangspunt van de door mij beoordeelde berekeningen heb aanvaard.

Als onderdeel van de werkzaamheden voor de opdracht heb ik onder meer onderzocht of:

- ◆ toereikende technische voorzieningen zijn vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen;
- ◆ het minimaal vereist eigen vermogen en het vereist eigen vermogen conform de wettelijke bepalingen zijn vastgesteld;
- ◆ de kostendekkende premie voldoet aan de gestelde wettelijke vereisten;
- ◆ het beleggingsbeleid in overeenstemming is met de prudent-person regel.

Voorts heb ik mij een oordeel gevormd over de vermogenspositie van het pensioenfonds. Daarbij heb ik mij gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen en is mede het financieel beleid van het pensioenfonds in aanmerking genomen.

Mijn onderzoek heb ik zodanig uitgevoerd, dat een redelijke mate van zekerheid wordt verkregen dat de resultaten geen onjuistheden van materieel belang bevatten.

De beschreven werkzaamheden en de uitvoering daarvan zijn in overeenstemming met de binnen het Koninklijk Actuarieel Genootschap geldende normen en gebruiken, en vormen naar mijn mening een deugdelijke grondslag voor mijn oordeel.

Oordeel

Overeenkomstig de beschreven berekeningsregels en uitgangspunten zijn toereikende technische voorzieningen vastgesteld met betrekking tot het geheel van pensioenverplichtingen.

Het eigen vermogen van het pensioenfonds is op de balansdatum lager dan het wettelijk vereist eigen vermogen, maar hoger dan het wettelijk minimaal vereist eigen vermogen.

Met inachtneming van het voorafgaande heb ik mij ervan overtuigd dat is voldaan aan de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet, met uitzondering van artikel 132 (Vereist eigen vermogen).

Hierbij merk ik op dat op grond van overgangsrecht de artikelen 126 tot en met 140 van de Pensioenwet gelden, zoals deze tot de inwerkingtreding van de Wet toekomst pensioenen luiden. Hierbij is in aanmerking genomen dat het pensioenfonds gebruik maakt van de versoepelde toeslagregels opgenomen in het Besluit toeslag in bijzondere omstandigheden 2023, waardoor artikel 137, tweede lid, onderdelen a en b van de Pensioenwet niet van toepassing zijn. Het pensioenfonds heeft onderbouwd te hebben voldaan aan de in dat besluit gestelde voorwaarden voor het gebruik van de versoepelde toeslagregels.

De beleidsdekkingsgraad van het pensioenfonds op balansdatum is lager dan de dekkingsgraad bij het vereist eigen vermogen, doch hoger dan de dekkingsgraad bij het minimaal vereist eigen vermogen.

Mijn oordeel over de vermogenspositie van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees is gebaseerd op de tot en met balansdatum aangegane verplichtingen en de op dat moment aanwezige middelen. De vermogenspositie is naar mijn mening niet voldoende, omdat het aanwezig eigen vermogen lager is dan het vereist eigen vermogen.

Amsterdam, 25 juni 2024

Ir. P.M. Wouda AAG
verbonden aan Aon Nederland cv

Controleverklaring van de onafhankelijke accountant

Aan: het bestuur en de raad van toezicht van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen jaarrekening 2023

Ons oordeel

Naar ons oordeel geeft de in dit jaarverslag opgenomen jaarrekening een getrouw beeld van de grootte en de samenstelling van het vermogen van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees per 31 december 2023 en van het saldo van baten en lasten over 2023, in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 van het in Nederland geldende Burgerlijk Wetboek (BW).

Wat we gecontroleerd hebben

Wij hebben de jaarrekening 2023 van Stichting Bedrijfstakpensioenfonds voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvlees en Pluimveevlees ('de Stichting' of 'het fonds') te 's-Gravenhage gecontroleerd.

De jaarrekening bestaat uit:

- 1 de balans per 31 december 2023;
- 2 de staat van baten en lasten over 2023;
- 3 het kasstroomoverzicht over 2023; en
- 4 de toelichting met een overzicht van de gehanteerde grondslagen voor financiële verslaggeving en overige toelichtingen.

De basis voor ons oordeel

Wij hebben onze controle uitgevoerd volgens het Nederlands recht, waaronder ook de Nederlandse controlestandaarden vallen. Onze verantwoordelijkheden op grond hiervan zijn beschreven in de sectie 'Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening'.

Wij zijn onafhankelijk van de Stichting zoals vereist in de Verordening inzake de onafhankelijkheid van accountants bij assurance-opdrachten (ViO) en andere voor de

opdracht relevante onafhankelijkheidsregels in Nederland. Verder hebben wij voldaan aan de Verordening gedrags- en beroepsregels accountants (VGBA).

Wij hebben onze controlewerkzaamheden bepaald in het kader van de jaarrekeningcontrole als geheel en bij het vormen van ons oordeel hierover. De informatie en onze bevindingen ten aanzien van continuïteit, fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving en de kernpunten van onze controle moeten in dat kader worden gezien en niet als afzonderlijke oordelen of conclusies.

Wij vinden dat de door ons verkregen controle-informatie voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel.

Informatie ter ondersteuning van ons oordeel

Samenvatting

Materialiteit

- Materialiteit van EUR 17,8 miljoen
- Circa 0,5% van het pensioenvermogen

Risico van een afwijking van materieel belang vanwege risico's gerelateerd aan Fraude, NOCLAR en Continuïteit

- Frauderisico's: risico van doorbreken interne beheersing door het bestuur geïdentificeerd en verder uiteengezet in de sectie 'Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving'.
- Risico's in verband met het niet naleven wet- en regelgeving (NOCLAR): geen risico van een afwijking van materieel belang vanwege NOCLAR risico's geïdentificeerd.
- Continuïteitsrisico's: geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd.

Kernpunten

- Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds
- Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico pensioenfonds

Materialiteit

Op basis van onze professionele oordeelsvorming hebben wij de materialiteit voor de jaarrekening als geheel bepaald op EUR 17,8 miljoen (2022: EUR 15 miljoen). Voor de bepaling van de materialiteit wordt uitgegaan van het pensioenvermogen per 31 december 2023 (circa 0,5%). De materialiteit voor de jaarrekening is gewijzigd ten opzichte van vorig jaar als gevolg van de ontwikkelingen in het pensioenvermogen. Wij beschouwen het pensioenvermogen als de meest geschikte benchmark, omdat het pensioenvermogen een bepalende factor is in de berekening van de (beleids-)dekkingsgraad die de financiële positie van de Stichting weergeeft. Wij houden ook rekening met afwijkingen en/of mogelijke afwijkingen die naar onze mening voor de gebruikers van de jaarrekening om kwalitatieve redenen materieel zijn.

Wij hebben met het bestuur en de raad van toezicht afgesproken dat wij tijdens onze controle geconstateerde afwijkingen boven EUR 875 duizend rapporteren aan het bestuur en

de raad van toezicht alsmede kleinere afwijkingen die naar onze mening om kwalitatieve redenen relevant zijn.

Reikwijdte van de controle

Uitbesteding van bedrijfsprocessen aan dienstverleners

De Stichting heeft de administratie en bewaring van de beleggingen uitbesteed aan Northern Trust Global Services Limited. De pensioenadministratie is uitbesteed aan AZL N.V.

De jaarrekening wordt opgesteld op basis van informatie over de beleggingen en beleggingsopbrengsten die is verstrekt door Northern Trust Global Services Limited en informatie over de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen, pensioenuitkeringen en overige financiële posten die is verstrekt door AZL N.V.

Gegeven onze eindverantwoordelijkheid voor het oordeel zijn wij verantwoordelijk voor het verwerven van inzicht in de aard en de significantie van de door de dienstverleners verleende diensten en in het effect ervan op de voor de controle relevante interne beheersing van de Stichting. Op basis hiervan identificeren wij de risico's op een afwijking van materieel belang en zetten wij controlewerkzaamheden op en voeren wij deze uit om op deze risico's in te spelen.

Bij de uitvoering van onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden en bevindingen van andere onafhankelijke accountants inzake de voor de Stichting relevante interne beheersingsmaatregelen van Northern Trust Global Services Limited en AZL N.V., zoals weergegeven in de specifiek daarvoor opgestelde (SOC1- respectievelijk Standaard 3402 type II-)rapportages.

Onze controlewerkzaamheden bestaan uit het bepalen van de minimaal verwachte interne beheersingsmaatregelen. Op basis daarvan evalueren wij de in de SOC1 – respectievelijk Standaard 3402-rapportage beschreven interne beheersingsmaatregelen, de verrichte werkzaamheden ter toetsing van de effectieve werking gedurende 2023 en de uitkomsten daarvan. Ook beoordelen wij de evaluatie door het bestuur van de kwaliteit van de uitbesteding aan Northern Trust Global Services Limited en AZL N.V.

Wij hebben eigen gegevensgerichte analyses ten aanzien van premiebijdragen en pensioenuitkeringen uitgevoerd, waarbij wij de uitkomsten hebben getoetst op basis van verwachtingen die wij zelf hiervoor hebben ontwikkeld. Wij hebben door middel van deelwaarnemingen beleggingen, beleggingsstromen, mutaties in de pensioenadministratie, premiebijdragen en pensioenuitkeringen aan de hand van brondocumentatie bij de dienstverlener onderzocht.

Door bovengenoemde werkzaamheden op de uitbestede bedrijfsprocessen en aanvullende eigen werkzaamheden hebben wij voldoende en geschikte controle-informatie met betrekking tot de beleggingen, beleggingsstromen en -opbrengsten, (mutaties in) deelnemergegevens en aanspraken die resulteren in (wijzigingen in) de voorziening pensioenverplichtingen, premiebijdragen en pensioenuitkeringen verkregen.

Controleaanpak ten aanzien van risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving

In hoofdstuk 3.11 van het bestuursverslag beschrijft het bestuur de procedures ten aanzien van de risico's op fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving.

In het kader van onze controle hebben wij inzicht verkregen in de Stichting en de bedrijfsomgeving, en hebben wij de opzet en de implementatie beoordeeld en, waar van

toepassing, de effectieve werking getoetst van het risicomanagement van de Stichting met betrekking tot fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving. Dit betreft tevens de interne beheersmaatregelen die aanwezig zijn bij de externe dienstverleners van de Stichting (zie paragraaf 'Reikwijdte van de controle').

Onze werkzaamheden omvatten onder andere het evalueren van de gedragscode, de klokkenluidersregeling en de procedures van de Stichting om aanwijzingen van mogelijke fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving te onderzoeken. Bovendien hebben wij inlichtingen ter zake ingewonnen bij het bestuur en de raad van toezicht en hebben wij correspondentie met relevante toezichthoudende autoriteiten en regelgevers in onze evaluatie betrokken. We hebben elementen van onvoorspelbaarheid in onze controleaanpak opgenomen middels een deelwaarneming op bestaan en juistheid middels onderliggende documentatie inzake de overige kosten en pensioenuitvoeringskosten.

Op basis van onze risicoanalyse werkzaamheden hebben wij de volgende rechtsgebieden geïdentificeerd die de meest waarschijnlijke oorzaak zouden kunnen zijn voor een materieel effect op de jaarrekening in het geval van het niet-voldoen aan deze regelgeving:

- Pensioenwet;
- Wet verplichte deelneming in een bedrijfstakpensioenfonds (Wet Bpf 2000);
- Besluit Financieel toetsingskader pensioenfonds (Bftp);
- Algemene verordening gegevensbescherming (AVG);
- Sanctiewetgeving.

Wij hebben kennisgenomen van het geconstateerde incident inzake het naleven van de Sanctiewet 1977 en de door het bestuur getroffen maatregelen om de (financiële) impact te bepalen alsmede herhaling te voorkomen. Voor een nadere toelichting op dit incident verwijzen wij naar de paragraaf 2.8 in het bestuursverslag.

Wij beoordelen het veronderstelde frauderisico met betrekking tot de opbrengstverantwoording (waaronder premieopbrengsten en indirecte beleggingsopbrengsten) als niet relevant gezien de aard van de opbrengsten, de aanwezige uitbestedingsrelaties en de beperkte mogelijkheden tot het materieel beïnvloeden van de opbrengstverantwoording. De premieopbrengsten en directe beleggingsopbrengsten betreffen homogene en niet-complexe opbrengstenstromen, zonder aanwezige significante schattingselementen.

Ten aanzien van de indirecte gerealiseerde beleggingsopbrengsten hebben wij het veronderstelde frauderisico weerlegd omdat er geen verhoogde druk is op het bestuur van het pensioenfonds om de opbrengstverantwoording te sturen en de gelegenheid om de opbrengstverantwoording materieel te beïnvloeden zeer beperkt is, mede door de aanwezige uitbestedingsrelaties.

In overeenstemming met het bovenstaande en met de controlestandaarden hebben wij het volgende risico geïdentificeerd ten aanzien van fraude dat relevant is voor onze controle (dit betreft het relevante veronderstelde risico zoals vastgelegd in de controlestandaarden). Wij hebben hierop als volgt ingespeeld:

Doorbreken van interne beheersing door het bestuur

Risico:

- Het bestuur is in een unieke positie om fraude te plegen door de mogelijkheid het proces van financiële verslaggeving en resultaten te manipuleren door middel van het doorbreken van de interne beheersing die anderszins effectief lijkt te werken, zoals

schattingen gerelateerd aan de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen.

Controleaanpak:

- Wij hebben de opzet en de implementatie geëvalueerd en, waar passend geacht, de werking getoetst van de interne beheersingsmaatregelen die het frauderisico dienen te mitigeren, inclusief de interne beheersingsmaatregelen die aanwezig zijn bij de dienstverleners waaraan de Stichting bedrijfsprocessen heeft uitbesteed.
- Wij hebben een analyse uitgevoerd om te identificeren of er sprake is van (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico. De uitkomst van deze evaluatie is dat wij geen (administratieve) journaalposten met een hoger frauderisico hebben geïdentificeerd.
- Wij hebben significante schattingen alsook oordeelsvormingen en veronderstellingen van het bestuur met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van de beleggingen geëvalueerd. Voor een omschrijving van onze werkzaamheden hieromtrent, verwijzen wij naar de kernpunten met betrekking tot de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen en de waardering van beleggingen.

Zoals hierboven vermeld, heeft onze evaluatie van uitgevoerde procedures ten aanzien van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving niet geleid tot een extra kernpunt van de controle.

Wij hebben onze risico-inschatting en controleaanpak en resultaten gecommuniceerd aan het bestuur en aan de raad van toezicht.

Onze controlewerkzaamheden leiden niet tot aanwijzingen en/of andere redelijke vermoedens van fraude en niet-naleving van wet- en regelgeving die van materieel belang zijn voor onze controle, anders dan het geconstateerde incident inzake het naleven van de Sanctiewet 1977, zoals hiervoor reeds benoemd.

Controleaanpak continuïteit

Zoals toegelicht op pagina 48 en 49 van het bestuursverslag, heeft het bestuur een herstelplan ingediend bij De Nederlandsche Bank waarin is uitgewerkt hoe de beleidsdekkingsgraad binnen de wettelijk gestelde termijnen weer op het vereiste niveau kan worden gebracht. Dit is onderdeel van de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur. Omdat de Stichting de ultieme mogelijkheid heeft om de pensioenaanspraken en pensioenrechten te korten en daarmee de continuïteit van de Stichting te allen tijde te waarborgen, heeft het bestuur geen continuïteitsrisico's geïdentificeerd. Onze procedures omvatten onder andere:

- overwegen of de continuïteitsrisicoanalyse door het bestuur en het herstelplan dat is ingediend bij De Nederlandsche Bank alle relevante elementen bevatten en consistent zijn met onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole;
- overwegen of actuariële ontwikkelingen (inclusief de voorzienbare trend in overlevingskansen) en de ontwikkelingen op financiële markten (inclusief ontwikkeling in de rentetermijnstructuur) aanleiding geven tot continuïteitsrisico;
- analyse van de ontwikkeling van de financiële positie van de Stichting gedurende het boekjaar ten opzichte van wettelijke solvabiliteitseisen op indicatoren die kunnen duiden op continuïteitsrisico's en vaststellen dat de toelichting in de jaarrekening hieromtrent en de toelichting ten aanzien van de realisatie van het herstelplan zoals opgenomen op pagina 109 van de jaarrekening adequaat zijn.

De resultaten van onze procedures hebben geen aanleiding gegeven om additionele controlewerkzaamheden op de continuïteitsbeoordeling uit te voeren.

De kernpunten van onze controle

In de kernpunten van onze controle beschrijven wij zaken die naar ons professionele oordeel het belangrijkste waren tijdens onze controle van de jaarrekening. De kernpunten van onze controle hebben wij aan het bestuur en de raad van toezicht gecommuniceerd, maar vormen geen volledige weergave van alles wat is besproken.

Waardering van beleggingen voor risico pensioenfonds

Omschrijving

De beleggingen voor risico pensioenfonds (hierna: 'de beleggingen') vormen een significante post op de balans van de Stichting. De beleggingen dienen conform de Pensioenwet te worden gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). Uit noot 1 van de toelichting op de jaarrekening blijkt dat de waardering van de beleggingen van de Stichting voor circa 38% is gebaseerd op marktnoteringen en voor circa 62% op afgeleide marktnoteringen. De waardering van de beleggingen is in belangrijke mate bepalend voor de financiële resultaten van het fonds.

Vanwege de omvang van de beleggingen in relatie tot de jaarrekening als geheel beschouwen wij de waardering van de beleggingen als een kernpunt van onze controle.

Onze aanpak

Wij hebben de waardering van de beleggingen gebaseerd op marktnoteringen onderzocht met gebruikmaking van een eigen waarderingsspecialist. Onze waarderingsspecialist heeft de gehanteerde waarderingen vergeleken met zelfstandig in de markt waarneembare prijzen.

Voor zover wij de waardering niet rechtstreeks via onze waarderingsspecialist hebben gecontroleerd, hebben wij de waardering van beleggingen gebaseerd op afgeleide marktnoteringen getoetst aan de hand van (door een andere onafhankelijke accountant gecontroleerde) jaarrekeningen of fondsrapportages. Wij hebben hierbij onder meer aandacht besteed aan consistentie met de waarderingsgrondslagen van de Stichting ten opzichte van die van het beleggingsfonds alsmede de strekking van de verklaring van de andere onafhankelijke accountant.

Voorts hebben we de toereikendheid van de toelichting onder noot 1 van de toelichting geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden de waardering van de beleggingen in de jaarrekening acceptabel. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de beleggingen is toereikend.

Waardering van de voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds

Omschrijving

De voorziening pensioenverplichtingen voor risico van het pensioenfonds (hierna: 'de voorziening pensioenverplichtingen') is een significante post op de balans van de Stichting die wordt gewaardeerd op reële waarde (marktwaaarde). De waardering van de voorziening pensioenverplichtingen komt tot stand door middel van een berekening waarin

aanspraakgegevens van deelnemers met behulp van belangrijke schattingen over levensverwachtingen, kostenniveaus en arbeidsongeschiktheid worden vertaald naar verwachte toekomstige kasstromen (uitkeringen). De kasstromen worden contant gemaakt met gebruikmaking van de rentetermijnstructuur ultimo boekjaar zoals gepubliceerd door De Nederlandsche Bank.

Het maken van de schattingen vergt een hoge mate van oordeelsvorming door het bestuur, waarbij gebruik wordt gemaakt van actuariële modellen en het bestuur zich laat adviseren door actuariel deskundigen. Gezien de complexiteit en de invloed hiervan op de hoogte van de voorziening pensioenverplichtingen, het saldo van baten en lasten, het eigen vermogen en de beleidsdekkingsgraad vormt de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen een kernpunt van onze controle.

Het bestuur heeft in de 'Grondslagen voor waardering en resultaatbepaling' de waarderingsgrondslagen en veronderstellingen voor de voorziening pensioenverplichtingen opgenomen.

Onze aanpak

Bij onze controle maken wij gebruik van de werkzaamheden van de certificerend actuaris die door de Stichting is aangesteld. Wij hebben bij aanvang van de controle en bij afronding ervan afstemming gehad met de certificerend actuaris over de te volgen aanpak, de attentiepunten en de uitkomsten.

Wij hebben de door het bestuur gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen geëvalueerd. Hierbij hebben wij de consistentie, prudentie en actualiteit van de schattingsmethode en veronderstellingen betrokken. Wij hebben de onderbouwing van de veronderstellingen door het bestuur geëvalueerd aan de hand van een toetsing van de historische betrouwbaarheid daarvan en algemeen geactualiseerde uitgangspunten zoals overlevingskansen. De gehanteerde schattingsmethoden en veronderstellingen hebben wij besproken met de certificerend actuaris. Wij hebben de actuariële verklaring zoals opgenomen in de overige gegevens en de werkzaamheden van de certificerend actuaris geëvalueerd.

Onze werkzaamheden omvatten verder het evalueren van de uitkomst van de actuariële analyse van het saldo van baten en lasten in relatie tot eerder gemaakte schattingen en kasstroomprojecties. Bij de uitvoering van deze werkzaamheden hebben wij gebruikgemaakt van een eigen actuaris. Tevens hebben wij de waarderingsgrondslagen en de juistheid en toereikendheid van de toelichtingen in de jaarrekening geëvalueerd.

Onze observatie

Wij vinden dat de waardering van de voorziening pensioenverplichtingen in de jaarrekening op aanvaardbare wijze is bepaald. De toelichting op de samenstelling en het verloop van de voorziening pensioenverplichtingen is toereikend.

Verklaring over de in het jaarverslag opgenomen andere informatie

Naast de jaarrekening en onze controleverklaring daarbij, omvat het jaarverslag andere informatie.

Op grond van onderstaande werkzaamheden zijn wij van mening dat de andere informatie:

- met de jaarrekening verenigbaar is en geen materiële afwijkingen bevat;

- alle informatie bevat die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist voor het bestuursverslag en de overige gegevens.

Wij hebben de andere informatie gelezen en hebben op basis van onze kennis en ons begrip, verkregen vanuit de jaarrekeningcontrole of anderszins, overwogen of de andere informatie materiële afwijkingen bevat.

Met onze werkzaamheden hebben wij voldaan aan de vereisten in Titel 9 Boek 2 BW en de Nederlandse Standaard 720. Deze werkzaamheden hebben een mindere diepgang dan onze controlewerkzaamheden bij de jaarrekening.

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opstellen van de andere informatie, waaronder de informatie die op grond van Titel 9 Boek 2 BW is vereist.

Beschrijving van verantwoordelijkheden met betrekking tot de jaarrekening

Verantwoordelijkheden van het bestuur en de raad van toezicht voor de jaarrekening

Het bestuur is verantwoordelijk voor het opmaken en het getrouw weergeven van de jaarrekening in overeenstemming met Titel 9 Boek 2 BW. In dit kader is het bestuur verantwoordelijk voor een zodanige interne beheersing als het bestuur noodzakelijk acht om het opmaken van de jaarrekening mogelijk te maken zonder afwijkingen van materieel belang als gevolg van fouten of fraude. Daarbij is het bestuur, onder toezicht van de raad van toezicht, verantwoordelijk voor het voorkomen en ontdekken van fraude en de niet-naleving van wet- en regelgeving en het nemen van maatregelen om de gevolgen, voor zover mogelijk, ongedaan te maken en herhaling te voorkomen.

Bij het opmaken van de jaarrekening moet het bestuur afwegen of de Stichting in staat is om haar werkzaamheden in continuïteit voort te zetten. Op grond van de genoemde verslaggevingsstelsels moet het bestuur de jaarrekening opmaken op basis van de continuïteitsveronderstelling, tenzij het bestuur het voornemen heeft om de Stichting te liquideren of de bedrijfsactiviteiten te beëindigen of als beëindiging het enige realistische alternatief is. Het bestuur moet gebeurtenissen en omstandigheden waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten, toelichten in de jaarrekening.

De raad van toezicht is verantwoordelijk voor het uitoefenen van toezicht op het proces van financiële verslaggeving van de Stichting.

Onze verantwoordelijkheden voor de controle van de jaarrekening

Onze doelstelling is het zodanig plannen en uitvoeren van een controleopdracht dat wij daarmee voldoende en geschikte controle-informatie verkrijgen voor het door ons af te geven oordeel.

Onze controle is uitgevoerd met een hoge mate maar geen absolute mate van zekerheid waardoor het mogelijk is dat wij tijdens onze controle niet alle materiële fouten en fraude ontdekken.

Afwijkingen kunnen ontstaan als gevolg van fraude of fouten en zijn materieel indien redelijkerwijs kan worden verwacht dat deze, afzonderlijk of gezamenlijk, van invloed kunnen zijn op de economische beslissingen die gebruikers op basis van deze jaarrekening nemen. De materialiteit beïnvloedt de aard, timing en omvang van onze controlewerkzaamheden en de evaluatie van het effect van onderkende afwijkingen op ons oordeel.

Wij hebben deze accountantscontrole professioneel-kritisch uitgevoerd en hebben waar relevant professionele oordeelsvorming toegepast in overeenstemming met de Nederlandse controlestandaarden, ethische voorschriften en de onafhankelijkheidseisen. Onze controle bestond onder andere uit:

- het identificeren en inschatten van de risico's dat de jaarrekening afwijkingen van materieel belang bevat als gevolg van fouten of fraude, het in reactie op deze risico's bepalen en uitvoeren van controlewerkzaamheden en het verkrijgen van controle-informatie die voldoende en geschikt is als basis voor ons oordeel. Bij fraude is het risico dat een afwijking van materieel belang niet ontdekt wordt groter dan bij fouten. Bij fraude kan sprake zijn van samenspanning, valsheid in geschrifte, het opzettelijk nalaten transacties vast te leggen, het opzettelijk verkeerd voorstellen van zaken of het doorbreken van de interne beheersing;
- het verkrijgen van inzicht in de interne beheersing die relevant is voor de controle met als doel controlewerkzaamheden te selecteren die passend zijn in de omstandigheden. Deze werkzaamheden hebben niet als doel om een oordeel uit te spreken over de effectiviteit van de interne beheersing van de entiteit;
- het evalueren van de geschiktheid van de gebruikte grondslagen voor financiële verslaggeving en het evalueren van de redelijkheid van schattingen door het bestuur en de toelichtingen die daarover in de jaarrekening staan;
- het vaststellen dat de door het bestuur gehanteerde continuïteitsveronderstelling aanvaardbaar is. Tevens het op basis van de verkregen controle-informatie vaststellen of er gebeurtenissen en omstandigheden zijn waardoor gerede twijfel zou kunnen bestaan of de Stichting haar bedrijfsactiviteiten in continuïteit kan voortzetten. Als wij concluderen dat er een onzekerheid van materieel belang bestaat, zijn wij verplicht om in onze controleverklaring aandacht te vestigen op de relevante gerelateerde toelichtingen in de jaarrekening. Als de toelichtingen inadequaat zijn, moeten wij onze verklaring aanpassen. Onze conclusies zijn gebaseerd op de controle-informatie die verkregen is tot de datum van onze controleverklaring. Toekomstige gebeurtenissen of omstandigheden kunnen er echter toe leiden dat een entiteit haar continuïteit niet langer kan handhaven;
- het evalueren van de presentatie, structuur en inhoud van de jaarrekening en de daarin opgenomen toelichtingen; en
- het evalueren of de jaarrekening een getrouw beeld geeft van de onderliggende transacties en gebeurtenissen.

Wij communiceren met het bestuur en de raad van toezicht onder andere over de geplande reikwijdte en timing van de controle en over de significante bevindingen die uit onze controle naar voren zijn gekomen, waaronder eventuele significante tekortkomingen in de interne beheersing.

Wij bepalen de kernpunten van onze controle van de jaarrekening op basis van alle zaken die wij met het bestuur en de raad van toezicht hebben besproken. Wij beschrijven deze kernpunten in onze controleverklaring, tenzij dit is verboden door wet- of regelgeving of in buitengewoon zeldzame omstandigheden wanneer het niet vermelden in het belang van het maatschappelijk verkeer is.

Utrecht, 25 juni 2024

KPMG Accountants N.V.

A.R.B. de Bruin RA

Bijlagen

Verzekerdenbestand

(Aantallen)

	Actieve deelnemers	Gewezen deelnemers	Pensioen- gerechtigden	Totaal
Stand per 31 december 2022	27.670	80.437	15.756	123.863
Mutaties door:				
Nieuwe toetredingen	10.535	0	0	10.535
Ontslag met premievrije aanspraak	-11.291	11.291	0	0
Waardeoverdracht	0	-3.213	0	-3.213
Overlijden	-59	-200	-501	-760
Ingang pensioen	-192	-838	1.413	383
Afkoop	0	-1	-301	-302
Andere oorzaken ¹⁾	1.139	-3.415	-24	-2.300
Mutaties per saldo	132	3.624	587	4.343
Stand per 31 december 2023	27.802²⁾	84.061	16.343	128.206

Specificatie pensioengerechtigden	2023	2022
Ouderdomspensioen	13.135	12.655
Partnerpensioen	3.005	2.908
Wezenpensioen	203	193
Totaal	16.343	15.756

1) In de andere oorzaken zijn alle overige mutaties opgenomen die niet in de opsomming staan, denk hierbij aan bijvoorbeeld expiratie, revalideren/invalideren, wijziging onderneming etc.

2) Waarvan deelnemers met (gedeeltelijke) vrijstelling van premiebetaling: 1.599.

Begrippenlijst

Abtn (Actuariële en bedrijfstechnische nota)

Pensioenfondsen dienen te werken volgens een Abtn. Hierin zijn de financiële opzet van een pensioenfonds en de grondslagen waarop deze berust, gemotiveerd omschreven.

ALM (Asset Liability Management)

Een methode om modelmatig de samenstelling van de strategische beleggingsportefeuille te bepalen, rekening houdend met de pensioenverplichtingen.

Benchmark

Vergelijkingsmaatstaf. Representatieve herbeleggingsindex waartegen de prestaties van een beleggingsportefeuille worden afgezet.

Corporate Governance

Goed ondernemerschap; onder andere integer en transparant handelen door het bestuur, alsmede goed toezicht hierop. Ook het afleggen van verantwoording over het uitgevoerde beleid en het toezicht hierop valt eronder.

Dekkingsgraad

De waarde van het pensioenvermogen uitgedrukt als percentage van de waarde van de pensioenverplichtingen. De dekkingsgraad wordt als graadmeter beschouwd voor de mate van zekerheid dat de toegezegde pensioenen ook daadwerkelijk kunnen worden uitbetaald.

Deposito

Tegoed bij een bankinstelling, waarover eerst na verloop van een overeengekomen tijdsduur (maximaal twee jaar) kan worden beschikt.

Derivaat

Financieel contract waarvan de waarde is afgeleid van een andere (onderliggende) waarde, zoals een aandeel, obligatie of grondstof. Bijvoorbeeld: futures, swaps.

Duration

Gewogen gemiddelde looptijd van een lening. Maatstaf om de prijsgevoeligheid van de lening te bepalen voor renteveranderingen.

Franchise

Vrijgesteld bedrag. Over dit deel van het pensioengevend loon worden geen aanspraken opgebouwd.

FTK (Financieel Toetsingskader)

Stelsel van De Nederlandsche Bank voor in de toekomst te hanteren waarderingsmethoden.

High Yield

Hoogrenderende obligaties, uitgegeven door ondernemingen met een lage kredietwaardigheid.

Outperformance

Er wordt een beter resultaat behaald dan de benchmark.

Pensioenresultaat

Een maatstaf voor koopkrachtbehoud van het pensioen: som van de verwachte uitkeringen conform het beleid van het pensioenfonds gedeeld door de som van de verwachte uitkeringen zonder korten en altijd indexeren.

Premiedekkingsgraad

De premiedekkingsgraad is de verhouding tussen de feitelijke premie en de actuariel benodigde koopsom voor de op te bouwen aanspraken (exclusief de component voor uitvoeringskosten). Bij een premiedekkingsgraad lager dan de actuele dekkingsgraad draagt de premie niet bij aan herstel en vice versa.

Rekenrente

Fictief rendementspercentage dat het belegde vermogen in de toekomst wordt geacht op te brengen.

Rentedekking

Financieringsvorm waarin de betaalde premies gelijk zijn aan de contante waarde van de aanspraak die in dat jaar begint.

Solvabiliteit

Het vermogen dat op langere termijn aanwezig moet zijn om de verplichtingen te kunnen nakomen.

STAR (Stichting van de Arbeid)

Een landelijk overlegorgaan van de centrale organisaties van zowel werkgevers als werknemers in Nederland.

Sterftegrondslag

Berekeningsmethode gebaseerd op een statisch overzicht van sterftekansen per leeftijd van een bepaalde groep personen.

Swap

Ruil van het rendement op een vastgestelde referentiewaarde tegen een variabele rente gedurende een vastgestelde looptijd.

Underperformance

Er wordt een slechter resultaat behaald dan de benchmark.

Vastrentende waarden

Beleggingssoort waarover in beginsel een vaste rentevergoeding en een vaste looptijd geldt, zoals obligaties, onderhandse leningen en hypotheekleningen.

VPV (Voorziening Pensioen Verplichtingen)

De passiva van het pensioenfonds, gelijk aan de waarde van de pensioenverplichtingen.

Vrijstelling

Vrijstelling van de verplichte deelneming aan de pensioenregeling van het bedrijfstakpensioenfonds.

Waardeoverdracht

Het naar een andere pensioenregeling overdragen van de waarde van een tot zeker moment opgebouwde pensioenaanspraak, in het geval de deelnemer verandert van werkgever of verzekeraar.

Z-score

Mate waarin het werkelijke rendement van een pensioenfonds afwijkt van het rendement van de door het bestuur vastgestelde normportefeuille.

Template periodieke informatieverschaffing voor de financiële producten, als bedoeld in artikel 8, leden 1, 2 en 2 bis, van Verordening (EU) 2019/2088 en artikel 6, lid 1, van Verordening (EU) 2020/852

Productnaam: Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees

Identificatiecode juridische entiteiten (LEI): 724500E6TIZKOGXH0V91

Duurzame belegging: een belegging in een economische activiteit die bijdraagt aan het behalen van een ecologische of een sociale doelstelling, mits deze belegging geen ernstige afbreuk doet aan ecologische of sociale doelstellingen en de ondernemingen waarin is belegd, praktijken op het gebied van goed bestuur toepassen.

De **EU-taxonomie** is een classificatiesysteem dat is vastgelegd in Verordening (EU) 2020/852. Het gaat om een lijst van **ecologisch duurzame economische activiteiten**. Die verordening bevat geen lijst van sociaal duurzame economische activiteiten. Duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling kunnen wel of niet op de taxonomie zijn afgestemd.

Ecologische en/of sociale kenmerken (E/S-kenmerken)

Heeft dit financieel product een duurzame beleggingsdoelstelling?

☒ ☒ ☐ **Ja**

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling gedaan: ____%

- ☐ in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
- ☐ in economische activiteiten die volgens EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden

☐ Dit product heeft de volgende duurzame beleggingen met een sociale doelstelling gedaan: ____%

☒ ☐ ☒ **Nee**

☐ Dit product **promootte ecologische/sociale (E/S) kenmerken**.

Hoewel duurzaam beleggen niet het doel ervan was, had het een minimum van ____% duurzame beleggingen

- ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie als ecologisch duurzaam gelden
- ☐ met een ecologische doelstelling in economische activiteiten die volgens de EU-taxonomie niet als ecologisch duurzaam gelden
- ☐ met een sociale doelstelling

☒ Dit product promootte E/S-kenmerken, maar heeft niet duurzaam belegd.

In hoeverre is voldaan aan de ecologische en/of sociale kenmerken die dit financiële product promoot?

Stichting Bedrijfstakpensioenfondsen voor Vlees, Vleeswaren, Gemaksvoeding en Pluimveevlees (Pensioenfondsen VLEP) heeft de volgende ecologische en sociale kenmerken gepromoot:

1. Niet bijdragen aan controversieel gedrag en activiteiten door middel van uitsluitingen

Pensioenfondsen VLEP heeft bedrijven uitgesloten waar engagement op voorhand niet zinvol was, geen (positieve) respons op engagement activiteiten waarneembaar was en bedrijven die uitzonderlijk slecht scoren op MVB-gebied.

Duurzaamheids-indicatoren meten hoe de ecologische of sociale kenmerken die het financiële product promoot, worden verwezenlijkt.

Dit heeft geleid tot uitsluitingen in een aantal productgroepen die niet bij Pensioenfonds VLEP passen, namelijk:

- Controversiële wapens (inclusief clustermunitie en landmijnen);
- Bedrijven die meer dan 5% van hun omzet behalen uit de productie of distributie van tabak;
- Bedrijven die meer dan 1% van hun omzet behalen uit kolen en teerzanden; en
- Zeer ernstige schenders van internationale standaarden zoals de OESO-richtlijnen voor Multinationale Ondernemingen, VN Global Compact en VN Guiding Principles for Business and Human Rights.

Verder heeft Pensioenfonds VLEP niet belegd in staatsobligaties van landen die onderworpen zijn aan sancties door de VN Veiligheidsraad en/of de Europese Unie.

Welke entiteiten hieronder vallen is bepaald aan de hand van MSCI data.

De prestaties van Pensioenfonds VLEP ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicator 1. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

2. Bedrijven stimuleren om een positieve bijdrage te leveren aan duurzame ontwikkeling en in lijn te handelen met internationale verdragen en gedragscodes

Pensioenfonds VLEP wil invloed uitoefenen op de bedrijven waarin het heeft belegd. De instrumenten die hierbij worden ingezet zijn stemmen (voting) en het aangaan van constructieve, kritische gesprekken met het bedrijf over wat voor Pensioenfonds VLEP belangrijk is (engagement). Daarbij wordt waar mogelijk samengewerkt met andere partijen en initiatieven.

Via actief aandeelhouderschap zijn ondernemingen aangespoord transparant te zijn en zich te houden aan internationale normen voor arbeidsomstandigheden en mensenrechten. Daarnaast zijn middels engagement vermogensbeheerders en ondernemingen aangespoord een beter klimaatbeleid te voeren.

Om deze positieve bijdrage meetbaar en inzichtelijk te maken, zoekt Pensioenfonds VLEP aansluiting bij het breed gedragen raamwerk van de “Sustainable Development Goals” (SDG’s) van de Verenigde Naties. Pensioenfonds VLEP bespreekt met haar fiduciair, die ook de engagement uitvoert, hoe de (netto) positieve impact van engagement inzichtelijk gemaakt kan worden op alle relevante SDG’s, waarbij een nadruk gelegd wordt op SDG’s die betrekking hebben op de focusgebieden van Pensioenfonds VLEP. Dat zijn de volgende SDG’s:

- SDG 8 (waardig werk en economische groei);
- SDG 12 (verantwoorde consumptie en productie); en
- SDG 13 (klimaatactie).

Actief aandeelhouderschap is uitbesteed aan Columbia Threadneedle Investments (CTI). CTI selecteert bedrijven die in aanmerkingen komen voor engagement op basis van een ESG-beoordeling.

De prestaties van Pensioenfonds VLEP ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicatoren 2 en 3. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

3. Het meenemen van MVB criteria (Maatschappelijk Verantwoord Beleggen criteria)

Pensioenfonds VLEP verlangt van de fiduciair vermogensbeheerder dat ze MVB-criteria meeneemt bij de advisering en dat de onderliggende vermogensbeheerders MVB-criteria meenemen in de beleggingsbeslissingen. Pensioenfonds VLEP heeft bij het vaststellen van de prioriteiten voor het MVB-beleid gekeken naar de relevantie en urgentie voor zowel de portefeuille als de maatschappij.

Belangrijke randvoorwaarde hierbij waren dat ondernemingen waarin Pensioenfonds VLEP heeft belegd niet structureel betrokken waren bij bijvoorbeeld ernstige milieuvervuiling, corruptie of mensenrechtenschendingen. Daarnaast is het onderwerp ‘arbeidsomstandigheden’ aangemerkt als een van de speerpunten in het MVB-beleid.

Voor de belegging in hypotheek en vastgoed ligt de nadruk op de keuze voor een manager. Pensioenfonds VLEP beoordeelt beleid, proces en resultaten van de manager ten aanzien van MVB. Dit verschilt per vermogensbeheerder. De criteria voor het selecteren van de vermogensbeheerders zijn o.a. het hanteren van en de resultaten uit de Global Real Estate Sustainability Benchmark (GRESB) en de SFDR-productclassificaties.

De prestaties van Pensioenfonds VLEP ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicatoren 4 en 5. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

4. Mitigatie van klimaatverandering

Vanuit meerdere perspectieven is klimaatverandering één van de belangrijkste aandachtsgebieden voor Pensioenfonds VLEP. De gevolgen van klimaatverandering zijn nu reeds waar te nemen en nemen volgens de klimaatwetenschap alleen maar verder toe. Daarom is in 2015 het Akkoord van Parijs opgesteld, waarin landen zich hebben gecommitteerd de opwarming van de aarde onder de 2 graden Celsius te houden, met als ambitie 1,5 graden. Om dit te realiseren is het nodig dat de netto CO₂e-uitstoot in 2050 nul is ('net zero'). De ambitie om een net-zero portefeuille te verwezenlijken wordt vooralsnog alleen op aandelen van bedrijven in ontwikkelde markten toegepast, maar ook andere allocaties kennen ambitieuze klimaatdoelstellingen:.

- Aandelen van bedrijven in ontwikkelde markten: een initiële CO₂e-reductie van 30% , gevolgd door 7% reductie op jaarbasis om in 2050 op netto nul uit te komen;
- Hoogrentende bedrijfsobligatie portefeuille: een 30% lagere carbon footprint dan de benchmark;
- Bedrijfsobligatieportefeuille: een streefallocatie van 25% naar het totaal van green, social en sustainable bonds;
- Staatsobligatieportefeuille: een streefallocatie van 10% naar green, social en sustainable bonds.

De prestaties van Pensioenfonds VLEP ten aanzien van dit kenmerk zijn gemeten aan de hand van duurzaamheidsindicatoren 6, 7, 8 en 9. De resultaten zijn opgenomen in de volgende vraag.

● Hoe hebben de duurzaamheidsindicatoren gepresteerd?

1. Aantal beleggingen in uitgesloten bedrijven en landen	0 Per 31/12/2023. Alleen voor discretionaire mandaten.
2. Aantal bedrijven waarmee de vermogensbeheerders in een engagementtraject zitten	402
3. Verdeling engagement activiteiten naar onderliggende SDG doelstellingen	SDG 1 – Geen armoede: 0% SDG 2 – Geen honger: 1% SDG 3 – Goede gezondheid en welzijn: 7% SDG 4 – Kwaliteitsonderwijs: 0% SDG 5 – Gendergelijkheid: 8% SDG 6 – Schoon water en sanitair: 2%

	SDG 7 – Betaalbare en duurzame energie: 2% SDG 8 – Eerlijk werk en economische groei: 16% SDG 9 – Industrie, innovatie en infrastructuur: 3% SDG 10 – Ongelijkheid verminderen: 3% SDG 11 – Duurzame steden en gemeenschappen: 1% SDG 12 – Verantwoorde consumptie en productie: 19% SDG 13 – Klimaatactie: 23% SDG 14 – Leven in het water: 1% SDG 15 – Leven op het land: 5% SDG 16 – Vrede, justitie en sterke publieke diensten: 2% SDG 17 – Partnerschap om doelstellingen te bereiken: 0% Geen SDG – 7%
4. GRESB score van vastgoedfondsen waarin VLEP belegt	- Achmea Dutch Residential Fund: GRESB-score van 93 sterren;
5. Percentage hypotheekfondsen waarin VLEP belegt die ecologische en/of sociale kenmerken promoot	100% • PVF Particuliere Hypothekenfonds: art. 8 SFDR • AeAM Dutch Mortgage Fund (1 en 2): art. 8 SFDR • NN Dutch Residential Mortgage Fund: art. 8 SFDR
6. CO ₂ e-intensiteit van de aandelenportefeuille in ontwikkelde markten (weighted average carbon intensity)	Portefeuille: 68 Benchmark: 105 Per 31/12/2023.
7. Carbon footprint van de hoogrentende bedrijfsobligatie portefeuille vergeleken met de benchmark	Portefeuille: 215 Benchmark: 315 Per 31/12/2023.
8. Percentage van de bedrijfsobligatieportefeuille belegd in green, social en sustainable bonds	Portefeuille: 24,1% Streefpercentage: 25%
9. Percentage van de staatsobligatieportefeuille belegd in green, social en sustainable bonds	Portefeuille: 7,8% Streefpercentage: 10%

● ...en in vergelijking tot voorafgaande perioden?

De duurzaamheidsindicatoren hebben zich als volgt ontwikkeld.

Duurzaamheidsindicator	2022	2023
1	0	0
2	207	412
4	91	93
5	100%	100%

7	265 / 398	215 / 315
8	17,3% / 25%	24,1% / 25%
9	4,9% / 10%	7,8% / 10%

In de EU-taxonomie is het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” vastgelegd. Dit houdt in dat op de taxonomie afgestemde beleggingen geen ernstige afbreuk mogen doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie, en dat een en ander vergezeld gaat van specifieke Uniecriteria.

Het beginsel “geen ernstige afbreuk doen” is alleen van toepassing op de onderliggende beleggingen van het financiële product die rekening houden met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten. De onderliggende beleggingen van het resterende deel van dit financiële product houden geen rekening met de EU-criteria voor ecologisch duurzame economische activiteiten.

Andere duurzame beleggingen mogen evenmin ernstige afbreuk doen aan ecologische of sociale doelstellingen.

Hoe is in dit financiële product rekening gehouden met de belangrijkste ongunstige effecten op duurzaamheidsfactoren?

Pensioenfonds VLEP heeft niet alle belangrijkste ongunstige effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren in aanmerking genomen. Deze zijn gedefinieerd in de wet en kunnen door pensioenfondsen zelf worden aangevuld. Pensioenfonds VLEP heeft de volgende ongunstige effecten wel meegenomen, tussen haakjes is opgenomen hoe Pensioenfonds VLEP het ongunstige effect heeft meegenomen en de toelichting staat onder de eerste vraag:

De belangrijkste ongunstige effecten

zijn de belangrijkste negatieve effecten van beleggingsbeslissingen op duurzaamheidsfactoren die verband houden met ecologische en sociale thema's en arbeidsomstandigheden, eerbiediging van de mensenrechten en bestrijding van corruptie en omkoping.

- Broeikasgas emissies bedrijven (reductiedoelstelling bepaalde activaklassen en actief aandeelhouderschap);
- CO₂-voetafdruk bedrijven (reductiedoelstelling bepaalde activaklassen en actief aandeelhouderschap);
- Broeikasgasintensiteit bedrijven (reductiedoelstelling bepaalde activaklassen en actief aandeelhouderschap);
- Blootstelling aan bedrijven actief in de fossiele brandstofsector (uitsluitingsbeleid);
- Aandeel in verbruik en productie van niet-hernieuwbare energie (actief aandeelhouderschap);
- Intensiteit energieverbruik per klimaatsector met hoge impact (reductiedoelstelling bepaalde activaklassen en actief aandeelhouderschap);
- Schendingen van UN Global Compact-principes (uitsluitingenbeleid en actief aandeelhouderschap);
- Gebrek aan processen en nalevingsmechanismen om de compliance van de UN Global Compact principes en de OESO-richtlijnen voor multinationale bedrijven te controleren (uitsluitingenbeleid);
- Blootstelling aan controversiële wapens (antipersoonsmijnen, clustermunities, chemische wapens en biologische wapens) (uitsluitingenbeleid).

Wat waren de grootste beleggingen van dit financiële product?

Grootste beleggingen	Sector	% activa	Land
<i>PVF Particuliere Hypotheken Fonds</i>	<i>Overige</i>	<i>5,82%</i>	<i>Nederland</i>
<i>Achmea Dutch Residential Fund</i>	<i>Overige</i>	<i>4,13%</i>	<i>Nederland</i>
<i>Aegon AM Dutch Mortgage Fund 2</i>	<i>Overige</i>	<i>3,64%</i>	<i>Nederland</i>
<i>NN Dutch Residential Mortgage Fund</i>	<i>Overige</i>	<i>2,51%</i>	<i>Nederland</i>
<i>PIMCO EMD LC Fund</i>	<i>Multi</i>	<i>2,46%</i>	<i>Ierland</i>
<i>Franse Staat 30OCT24</i>	<i>Overheid</i>	<i>2,30%</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Franse Staat 17APR24</i>	<i>Overheid</i>	<i>2,27%</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Franse Staat 10JUL24</i>	<i>Overheid</i>	<i>2,21%</i>	<i>Frankrijk</i>
<i>Nederlandse Staat 2.75 15JAN47</i>	<i>Overheid</i>	<i>2,03%</i>	<i>Nederland</i>
<i>Aegon AM Dutch Mortgage Fund</i>	<i>Overige</i>	<i>1,93%</i>	<i>Nederland</i>
<i>Nederlandse Staat 3.75 42</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,67%</i>	<i>Nederland</i>
<i>Duitse Staat 15AUG50</i>	<i>Overheid</i>	<i>1,54%</i>	<i>Duitsland</i>
<i>Microsoft</i>	<i>Techniek</i>	<i>1,32%</i>	<i>Verenigde Staten</i>
<i>Apple Inc</i>	<i>Techniek</i>	<i>1,25%</i>	<i>Verenigde Staten</i>
<i>KfW 0.5 15SEP27</i>	<i>Overheid</i>	<i>0,94%</i>	<i>Duitsland</i>

De

percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2023 en gebaseerd op de totale portefeuille van Pensioenfonds VLEP. Derivaten en contanten zijn niet opgenomen in de tabel. Er is niet doorgekeken in beleggingsfondsen.

Wat was het aandeel duurzaamheidsgerelateerde beleggingen?

De lijst bevat de beleggingen die het **grootste aandeel beleggingen** van het financiële product vormen tijdens de referentieperiode, te weten: **01-01-2023 tot 31-12-2023**

Pensioenfonds VLEP promootte ecologische en sociale kenmerken zonder dat het een duurzame beleggingsdoelstelling nastreeft. Pensioenfonds VLEP heeft geen minimumallocatie naar duurzame beleggingen gemaakt in de zin van SFDR of beleggingen in ecologisch duurzame activiteiten in de zin van de Taxonomie-Verordening. Het overgrote deel van de beleggingen van Pensioenfonds VLEP was afgestemd op de ecologische en of sociale kenmerken. Deze beleggingen hadden betrekking op aandelen, bedrijfsobligaties, beleggingen in vastgoed, hypotheken en staatsobligaties en is inclusief de LDI-portefeuille. De overige beleggingen waren niet afgestemd op deze kenmerken en gingen naar hoogrentende obligaties, derivaten of liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing.

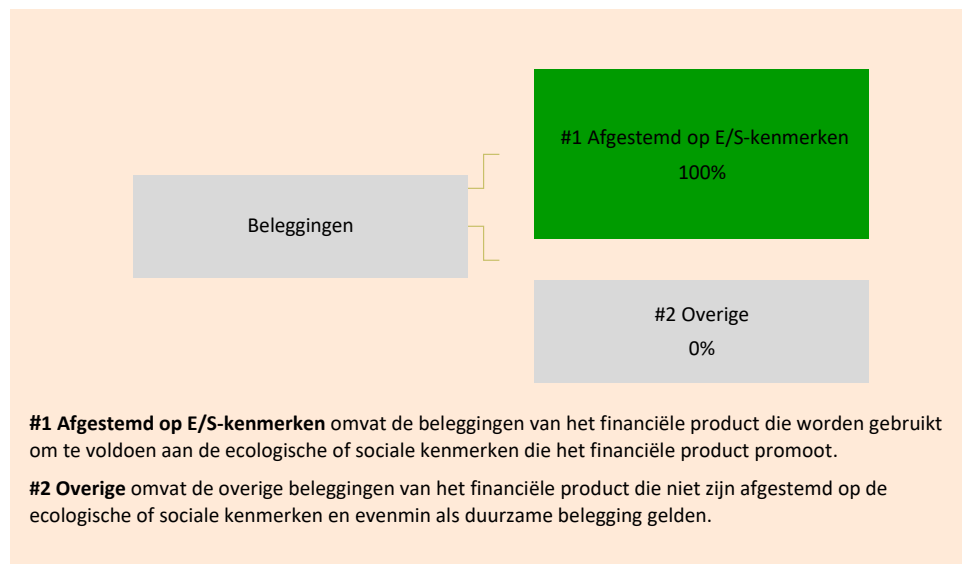
De activa-allocatie beschrijft het aandeel beleggingen in specifieke activa.

Om te bepalen of aan de EU-taxonomie wordt voldaan, bevatten de criteria voor **fossiel gas** emissiegrenswaarden en de omschakeling naar hernieuwbare energie of koolstofarme brandstoffen tegen eind 2035. Voor **kernenergie** bevatten de criteria uitgebreide regels inzake veiligheid en afvalbeheer.

Faciliterende activiteiten maken het rechtstreeks mogelijk dat andere activiteiten een substantiële bijdrage leveren aan een ecologische doelstelling.

Transitieactiviteiten zijn activiteiten waarvoor nog geen koolstofarme alternatieven beschikbaar zijn en die onder meer broeikasgasemissieniveaus hebben die overeenkomen met de beste prestaties.

● Hoe zag de activa-allocatie eruit?

● In welke economische sectoren werd belegd?

Economische Sector	Som marktwaarde (%)
Overheid	24,84%
Overige	23,30%
Financiële Sector	10,65%
Technologie	9,80%
Consumptiegoederen discretionair	5,33%
Gezondheidszorg	5,13%
Industrie	4,93%
Communicatie	4,69%
Basisconsumptiegoederen	3,70%
Nutsbedrijven	2,21%
Energie	2,20%
Materialen	1,95%
Vastgoed	1,25%

De percentages zijn gebaseerd op de stand per 31-12-2023. De sectorverdeling is gemaakt op basis van doorkijk in onderliggende beleggingsfondsen voorzover er data hierover beschikbaar was (hetgeen doorgaans voor alle liquide beleggingen het geval is).

In hoeverre waren de duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling afgestemd op de EU-taxonomie?

0%.

Heeft het financiële product belegd in activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie die aan de EU-taxonomie voldoen¹?

☐ Ja:

☐ In fossiel gas

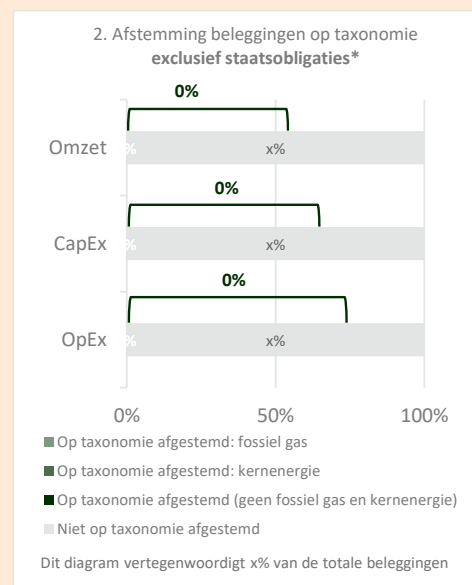
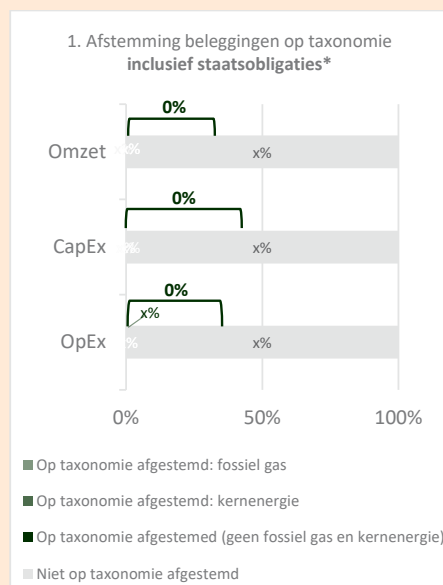
☐ In kernenergie

☒ Nee

Op de taxonomie afgestemde activiteiten worden uitgedrukt als aandeel van:

- de **omzet** die het aandeel van de opbrengsten uit groene activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeeft;
- de **kapitaaluitgaven** (CapEx) die laten zien welke groene beleggingen worden gedaan door de ondernemingen waarin is belegd, bv. voor een transitie naar een groene economie;
- de **operationele uitgaven** (OpEx) die groene operationele activiteiten van ondernemingen waarin is belegd, weergeven.

De onderstaande diagrammen geven in het groen het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen. Er is geen geschikte methode om te bepalen in hoeverre staatsobligaties op de taxonomie zijn afgestemd. Daarom geeft het eerste diagram de mate van afstemming voor alle beleggingen van het financiële product inclusief staatsobligaties, terwijl het tweede diagram alleen voor de beleggingen van het financiële product in andere producten dan staatsobligaties aangeeft in hoeverre die op de taxonomie zijn afgestemd.*

* In deze diagrammen omvat 'staatsobligaties' alle blootstellingen aan overheden.

¹ Activiteiten in de sectoren fossiel gas en/of kernenergie zullen alleen aan de EU-taxonomie voldoen indien zij bijdragen aan het beperken van de klimaatverandering ("klimaatmitigatie") en geen ernstige afbreuk doen aan de doelstellingen van de EU-taxonomie – zie de toelichting in de linkermarge. De uitgebreide criteria voor

 zijn duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die **geen rekening houden met de criteria** voor ecologisch duurzame economische activiteiten in het kader van de Verordening (EU) 2020/852.

● **Wat was het aandeel beleggingen in transitie- en faciliterende activiteiten?**

0%

● **Hoe verhiel het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen zich tot eerdere referentieperiodes?**

Het percentage op de EU-taxonomie afgestemde beleggingen was vorig jaar 0%.

Wat was het aandeel duurzame beleggingen met een ecologische doelstelling die niet op de EU-taxonomie waren afgestemd?

Niet van toepassing. Pensioenfonds VLEP heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Wat was het aandeel sociaal duurzame beleggingen?

Niet van toepassing. Pensioenfonds VLEP heeft zich gedurende de referentieperiode niet gecommitteerd aan duurzame beleggingen en heeft daarom niet gemeten of het belegd heeft in duurzame beleggingen conform SFDR.

Welke beleggingen zijn opgenomen in “overige”? Waarvoor waren deze bedoeld en waren er ecologische of sociale minimumwaarborgen?

De beleggingen die zijn opgenomen in #2 Overige waren de belegging in hoogrentende obligaties, derivaten en liquide middelen. Daarvoor waren geen ecologische of sociale minimumwaarborgen van toepassing. Derivaten worden gebruikt om grote financiële risico's mee af te dekken. Liquide middelen worden gebruikt om te kunnen voldoen aan korte-termijn verplichtingen, zoals onderpandverplichtingen en pensioenuitkeringen.

Welke maatregelen zijn er in de referentieperiode getroffen om aan de ecologische en/of sociale kenmerken te voldoen?

Pensioenfonds VLEP heeft de volgende maatregelen getroffen:

- In opdracht van Pensioenfonds VLEP heeft een externe partij een lijst opgesteld waarin niet belegd mag worden op basis van de uitsluitingscriteria. Deze lijst werd ter uitvoering aan alle onderliggende vermogensbeheerders gecommuniceerd en tweemaal geactualiseerd. Eventuele overschrijdingen zijn door de externe vermogensbeheerders gemeld aan Pensioenfonds VLEP en de fiduciaire vermogensbeheerder van Pensioenfonds VLEP. De

fiduciare vermogensbeheerder van Pensioenfonds VLEP heeft periodiek gecontroleerd of er niet in deze beleggingen belegd is.

- Pensioenfonds VLEP is periodiek geïnformeerd over de GRESB-score van de vastgoedfondsen waarin ze heeft belegd en heeft op basis daarvan waar nodig bijgestuurd.
- Pensioenfonds VLEP heeft periodiek beleid, proces en resultaten van de vermogensbeheerders ten aanzien van maatschappelijk verantwoord beleggen beoordeeld.
- Pensioenfonds VLEP heeft de afgesproken vereisten ten aanzien van reductie van gefinancierde emissies meegegeven aan de externe vermogensbeheerders als beleggingsrestricties. Er is gekozen voor MSCI benchmarks die voldoen aan de Europese eisen voor EU *Climate Transition Benchmarks* voor de aandelenportefeuille en de bedrijfsobligatieportefeuille. Pensioenfonds VLEP is periodiek geïnformeerd over de uitvoering van het beleggingsbeleid en of de portefeuilles nog binnen de afgesproken kaders zijn beheerd. De broeikasgasemissies van de betreffende beleggingsportefeuilles werden tweemaal gerapporteerd als onderdeel van de ESG-risico-rapportage.
- Pensioenfonds VLEP heeft de doelallocatie meegegeven aan de externe vermogensbeheerder en is periodiek geïnformeerd over de daadwerkelijke allocatie.

Referentie-benchmarks zijn indices waarmee wordt gemeten of het financiële product de ecologische of sociale kenmerken verwezenlijkt die dat product promoot.

Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?

Niet van toepassing. Pensioenfonds VLEP heeft geen referentiebenchmark om te voldoen aan de ecologische of sociale kenmerken voor de gehele pensioenregeling.

● ***Waarin verschilt de referentiebenchmark van een brede marktindex?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd wat betreft de duurzaamheidsindicatoren voor het bepalen van de afstemming van de referentiebenchmark op de gepromote ecologische en sociale kenmerken?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de referentiebenchmark?***

Niet van toepassing.

● ***Hoe heeft dit financiële product gepresteerd ten opzichte van de brede marktindex?***

Niet van toepassing.

